

CYNGOR SIR YNYS MÔN

Templed Adroddiad Sgriwtini

Pwyllgor:	Sgriwtini Corfforaethol
Dyddiad:	11.9.19
Pwnc:	Polisi Gosod Cyffredin a Chyswllt Lleol
Pwrpas yr Adroddiad:	Sgriwtineiddio canlyniadau ymgynghori a Pholisi Gosod diwygiedig
Cadeirydd Sgriwtini:	Cynghorydd G.O.Jones
Aelod(au) Portfolio:	Cynghorydd A. Mummery
Pennaeth Gwasanaeth:	Ned Michael
Awdur yr Adroddiad:	Caron Jones ac Elliw Llyr
Rhif Ffôn:	01248 752137
E-bost:	UnedStrategol@ynysmon.gov.uk
Aelodau lleol:	d/b

1 – Argymhelliad/ion

Fod y Pwyllgor yn sgriwtineiddio'r broses ymgynghori a chanlyniadau
Fod y Pwyllgor yn argymhell i'r Pwyllgor Gwaith fabwysiadu'r Polisi Gosod Cyffredin diwygiedig

2 – Cyswllt efo Cynllun y Cyngor / Blaenoriaethau Corfforaethol Arall

Mae tai gyda chysylltiad agos a phob agwedd o'r Cynllun Corfforaethol o'r amcanion i'r cyflawni. Mae adroddiad Elphicke-House, 2015, yn nodi bod 'Housing is central to the success of a community'

3 – Egwyddorion Fel Canllaw ar gyfer Sgriwtini

Er mwyn cymhorthi Aelodau wrth graffu'r pwnc:-

- 3.1** Effaith mae'r eitem yn ei chael ar unigolion a chymunedau [ffocws ar y cwsmer/dinesydd]
 - 3.2** Edrych ar effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd unrhyw newid arfaethedig – yn ariannol ac o ran ansawdd [ffocws ar werth]
 - 3.3** Edrych ar unrhyw risgiau [ffocws ar risg]
 - 3.4** Craffu'n cymryd rôl rheoli perfformiad neu warantu ansawdd [ffocws ar berfformiad ac ansawdd]
 - 3.5** Edrych ar gynlluniau a chynigion o safbwynt:
 - hirdymor
 - atal
 - integreiddio
 - cydweithio
 - cynnwys
- [ffocws ar lesiant]

4 - Cwestiynau Sgriwtini Allweddol

A yw'r broses ymgynghori yn ymddangos yn ddigonol?– adroddiad atodiad 1

A yw newidiadau i'r Polisi Gosod Cyffredin yn ymddangos yn dderbyniol ar sail yr ymatebion i'r ymgynghoriad?

Sut mae'r cynnig hwn yn galluogi'r Cyngor i wireddu blaenoriaethau'r Cynllun Corfforaethol?

Sut y bu i'r Gwasanaeth ddefnyddio'r 5 ffordd o weithio (Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol) wrth ddatblygu'r polisi gosod tai diwygiedig?

Pa effaith hir dymor fydd i'r polisi diwygiedig arfaethedig?

Pa risgiau sydd i'r Cyngor?

5 – Cefndir / Cyd-destun**Cefndir**

Mae yna 4734 o unedau o dai cymdeithasol ar Ynys Môn. Dyma'r ganran o'r stoc y mae pob landlord yn berchen arni:

Landlord	Nifer yr Unedau	Canran o'r Stoc
Cyngor Sir Ynys Môn	3819	81%
Grŵp Cynefin	524	11%
Tai Gogledd Cymru	143	3%
Clwyd Alyn	248	5%

Ar gyfartaledd mae Tîm Opsiynau Datrysiadau yn gosod tua 260 o dai Cyngor y flwyddyn.

Yn ystod 2015/16 adolygwyd a diwygiwyd y Polisi Gosod Tai Cyffredin o fod yn system sy'n seiliedig ar bwyntiau i fod yn system sy'n seiliedig ar fandiau. Daeth y Polisi newydd i rym ar yn ffurfiol yn mis Gorffennaf 2016.

Mae'r drefn yn seiliedig ar system fandio sef:

- Brys - Cysylltiad lleol ac angen brys am dŷ
- Band 1 - Angen a chysylltiad lleol
- Band 2 - Angen brys ond dim Cysylltiad lleol
- Band 3 - Angen ond dim Cysylltiad Lleol.

Cyflwynwyd y Polisi Gosod Tai diwygiedig i gael gwared ar aneffeithlonrwydd yn y broses gosod tai, gan sicrhau bod tai cymdeithasol yn cael eu gosod i'r unigolion hynny sydd â'r angen mwyaf am dai, ac i sicrhau cysondeb o ran sut mae pob Landlord Cymdeithasol Cofrestredig yn gweithredu pan fo eiddo ar gael i'w osod.

Mae nifer o newidiadau wedi eu cyflwyno yn dilyn gweithrediad y Polisi Gosod Cyffredin, er mwyn cefnogi effeithlonrwydd, mae'r newidiadau fel a ganlyn:

- a) Rhaid i ymgeiswyr ddarparu 'prawf' yn y cyfweiliad asesiad am lety.
- b) Landlordiaid Cymdeithasol Cofrestredig yn gosod tai eu hunain.
- c) Ymgeisydd ddim yn gallu dewis strydoedd mwyach.
- d) Dim ond un ymgeisydd y byddwn yn ei dderbyn ar y Ffurflen Gais am lety.
- e) Defnydd o Orchard.
- f) Defnyddio bandio er mwyn lleihau'r rhestr aros.
- g) Ymgeiswyr ddim yn gallu cofrestru os nad oes ganddynt anghenion tai.

Mae Gwasanaethau Tai yn awyddus i gyfrannu tuag at gymunedau cynaliadwy drwy sicrhau bod cysylltiadau teuluoedd a chymunedol yn cael eu cynnal. Ein bwriad oedd adolygu y Polisi Cofrestr Tai Cyffredin er mwyn gweld os yw ein Polisi cyfredol yn cyfrannu at gymunedau cynaliadwy.

Cynhaliwyd adolygiad ar y newid arfaethedig a'r bwriad yw bydd Polisi terfynol gael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Gwaith yn mis Hydref, 2019.

Er mwyn gallu bod yn gymwys i fod ar y Gofrestr Tai Cyffredin mae angen i berson fod mewn angen tai, mae hyn yn cael ei ddiffinio o fewn Deddf Tai 1996 ac mae cyswllt o ran cysylltiad lleol yn rhan o Ddeddf Tai, 2014.

Ar hyn o bryd mae gofyn bod gan unrhyw ymgeisydd gysylltiad o isafswm o 5 mlynedd o gysylltiad gyda'r Ynys. Os nad oes gan berson gysylltiad gyda'r Ynys ond mae ganddynt angen am dy byddent o fewn band is.

Nid oes rhaid i ymgeiswyr gael cysylltiad gyda plwyf / pentref neu dref benodol, gallent cael eu hystyried am unrhyw ardal mae gennym stoc cymdeithasol ac y maent wedi nodi eu bod eisiau byw.

Wrth adolygu y Polisi mae rhoi cyfle i newid rhai elfennau'r Polisi er mwyn sicrhau ei fod yn addas i bwrpas wrth symud ymlaen.

Ymgynghori â phartneriaid lleol a rhanddeiliaid allweddol

Fe gytunodd y Pwyllgor Gwaith i'r cynllun cyfathrebu a oedd yn cynnwys gwaith ymchwil pellach ar ddifinio cysylltiad lleol ynghyd ag derbyn adborth ar sut gellir cyflawni hyn.

Cynulleidfa Darged:

- a) Drwy gynnal ymgynghoriad gyda'r cyhoedd a rhanddeiliaid allweddol canlynol:
 - Landlordiaid Cymdeithasol; Tai Gogledd Cymru, Pennaf a Grŵp Cynefin
 - Darparwyr Cefnogi Pobl; y Wallich, Digartref Ynys Môn, CAIS acyb
 - Rhai sydd yn darparu gwasanaeth cynghori
 - Llywodraeth Cymru
- b) Cwsmeriaid sy'n debygol o gael eu heffeithio
- c) Aelodau Etholedig
- d) Cynghorau Tref a chymuned
- e) Grŵp Tasg o Swyddogion perthnasol

Mae **atodiad 1** yn dangos adroddiad cynhwysfawr o'r ymgynghoriad.

Cafwyd 114 o ymatebion gyda chefnogaeth i gynnwys cysylltiad lleol fel ystyriaeth yn y Polisi. Cafwyd hefyd ymateb da i gwestiynau eraill o ran gweithrediad y Polisi.

Yn seiliedig ar hyn mae **Atodiad 2** yn cyflwyno Polisi Gosod Cyffredin diwygiedig sydd yn cynnwys y prif newidiadau isod:

Cysylltiad lleol:

Byddai ymgeisydd yn cael ei asesu yn ôl cyswllt gydag ardal Cyngor Tref neu Chymuned y maent wedi nodi byw ynddo lle mae yr eiddo gwag. Bydd ymgeisydd yn cael eu hystyried o fewn y Band hwnnw yn ôl dyddiad bod ar y rhestr. Bydd dal angen cysylltiad o 5 mlynedd gyda'r Ynys er mwyn bod yn gymwys, oni bai am fod mewn angen brys am eiddo yn unol a'r Ddeddf Tai.

Mae'r adolygiad wedi rhoi cyfle i edrych ar faterion eraill megis:

- Gallu cynnig trosglwyddiad i rai sydd a phlant dan 11 oed symud o fflat cymdeithasol
- Tynnu o'r Polisi yr angen i fod dros 35 oed i gael pwyntiau rhannu o fewn Band 1 gan nad yw lefel lwfans tai yn cael effaith bellach
- Cryfhau yr elfen o fod angen symud oherwydd dianc rhag trosedd neu drosedd casineb
- Creu Band ar gyfer rhai sydd a chysylltiad lleol ond dim angen tai er mwyn cynyddu nifer sydd ar y rhestr aros a rhoi opsiynau pellach pan nad yw'n bosib gosod eiddo o fewn bandiau blaenoriaeth

Rhoddwyd ystyriaeth hefyd i sut byddem yn diffinio cyswllt gydag ardal benodol gan edrych ar:

1. Dalgylch Cyngorau Thref a Chymuned
2. Dalgylch Cyngorwyr Sir
3. Dalgylch Ysgolion Uwchradd

Gweler **Atodiad 3** am gopi o'r mapiau.

Daethpwyd i'r canlyniadau byddai cynnwys opsiwn 1 yn ymateb i'r angen cyswllt lleol yn cyd-fynd gyda'r ymateb i'r ymgynghoriad.

6 – Asesiad Effaith ar Gydraddoldeb [cynnwys effeithiau ar yr Iaith Gymraeg]

Wedi atodi

7 – Oblygiadau Ariannol

Gall y broses o asesu ceisiadau yn erbyn bob Cyngor Tref a Chymuned gymryd mwy o amser gan felly arwain at cyfnod hirach o eiddo yn wag ac felly yn colli rhent

8 – Atodiadau

Atodiad 1 Adroddiad ar ganlyniadau ymynghoriad Atodiad 2 Polisi Gosod Cyffredin diwygiedig Atodiad 3 Mapiau

9 - Papurau Cefndir (cysylltwch ag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach os gwelwch yn dda):

Ymgynghoriad Gosod Tai Cymdeithasol: Crynodeb o Ymatebion

Awst 2019

Mae'r adroddiad hwn yn grynodeb o'r ymatebion a dderbyniwyd i Ymgynghoriad Gosod Tai Cymdeithasol Ynys Môn. Roedd yr ymgynghoriad ar agor am 8 wythnos rhwng 17 Mehefin 2019 a 5 Awst 2019.

Cefndir:

Mae'r Gwasanaethau Tai yn ymgynghori ar eu Polisi Gosod Cyffredin, er mwyn nodi a ddylid cynnwys cysylltiad cymunedol yn y Polisi.

Mae'r Gwasanaethau Tai'n awyddus i gyfrannu tuag at gymunedau cynaliadwy drwy sicrhau fod cysylltiadau teulu a chymuned yn cael eu cynnal. Ein bwriad yw adolygu'r Polisi Gosod Tai Cyffredin i weld a yw ein Polisi presennol yn cyfrannu at gymunedau cynaliadwy.

Fel rhan o'r broses roedd y Gwasanaethau Tai eisiau casglu barn yr holl randdeiliaid perthnasol.

Methodoleg:

Cyhoeddwyd yr ymgynghoriad ar wefan Gorfforaethol y Cyngor, gyda linc i gwblhau holiadur yr ymgynghoriad ar survey monkey (*gweler Atodiad 1 am gopi o'r holiadur*). Hyrwyddwyd holiadur yr ymgynghoriad drwy'r dulliau canlynol:

Hyrwyddwyd yr holiadur yn gyson i aelodau'r cyhoedd drwy lwyfannau cyfryngau cymdeithasol y Cyngor, drwy gydol y cyfnod ymgynghori o 8 wythnos.

Anfonwyd copi papur a linc i'r holiadur ar-lein at:

- 295 o ymgeiswyr ar y Gofrestr Tai Cyffredin
- 42 o ymgeiswyr nad oedd yn gymwys i ymuno â'r Gofrestr, yn ystod y 6 mis diwethaf

Anfonwyd linc i'r holiadur ar-lein at:

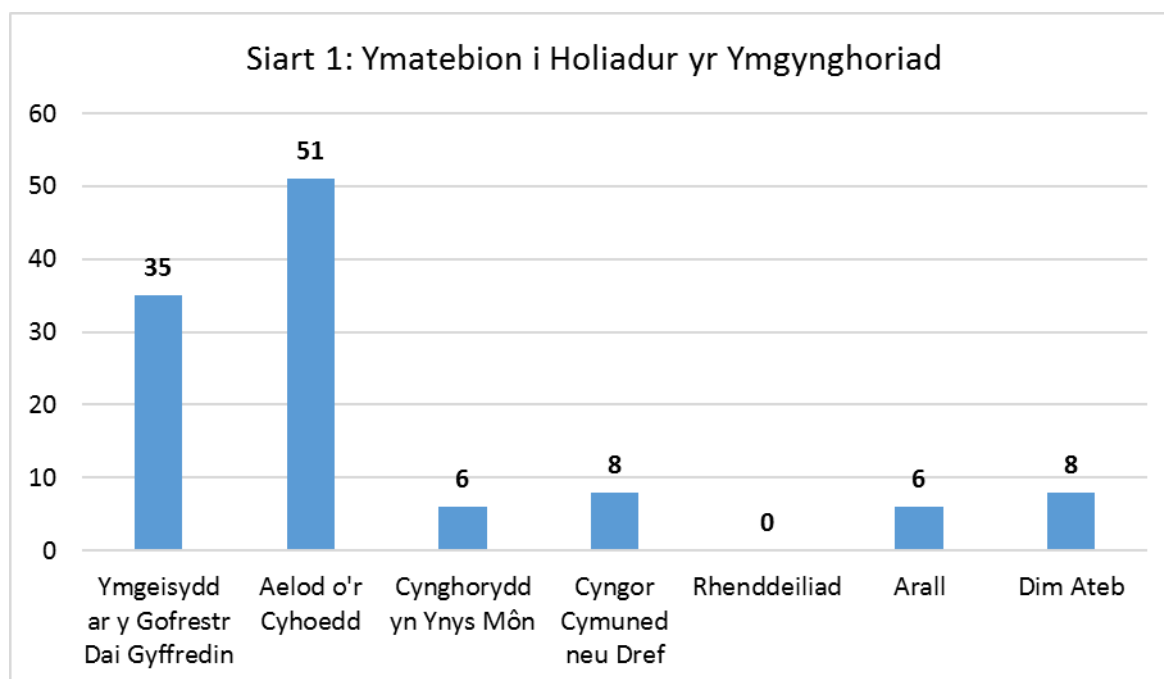
- 40 Cyngor Tref a Chymuned
- 30 o Gynghorwyr Ynys Môn
- Darparwyr / Asiantaethau Cefnogi Pobl
- Landlordiaid Cymdeithasol Cofrestredig sy'n gweithredu ar yr Ynys

Cafodd holiadur yr ymgynghoriad ei hyrwyddo yn y cyfarfodydd a ganlyn:

- Grŵp Darparwyr Cefnogi Pobl
- Cyfarfod Fforwm Cyswllt Cynghorau Tref a Chymuned

Canlyniadau'r Holiadur:

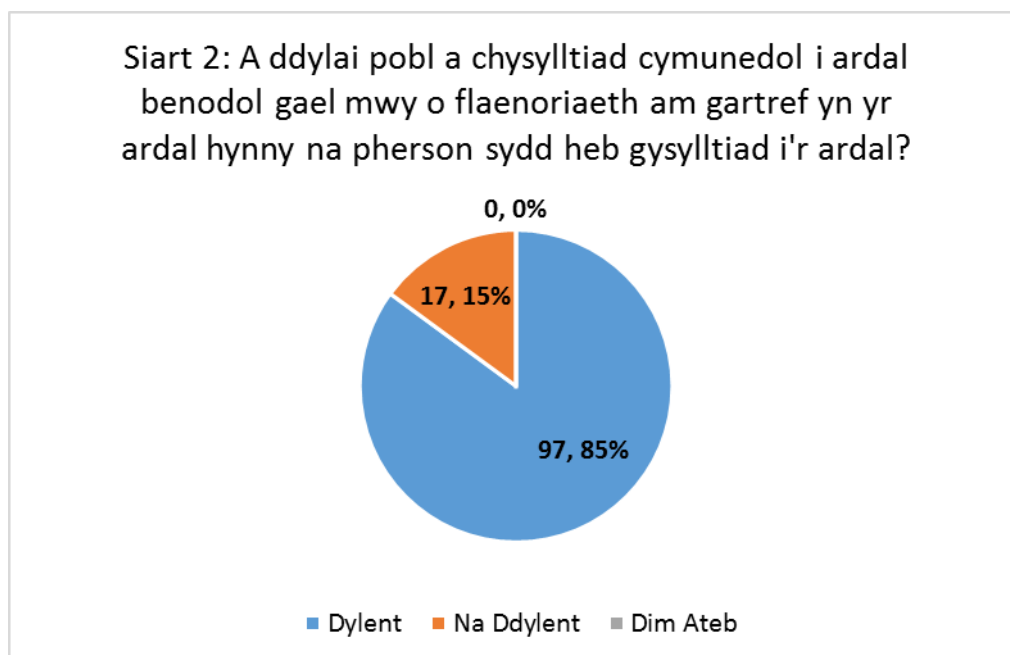
Derbyniwyd cyfanswm o 114 holiadur wedi'i gwblhau, gyda 72 yn cael eu cyflwyno ar-lein a 42 trwy gopi papur. Mae *Siart 1* yn dyngos i ba grŵp yr oedd pob ymatebwr yn berthyn.

Gellir gweld crynodeb o ymatebion i gwestiynau 2-10 isod. Nodwch y gallai rhai ymatebion a dderbyniwyd gynnwys mwy nag un o'r "rhesymau dros ateb ia neu na" fel y gwelir yn y siartiau isod.

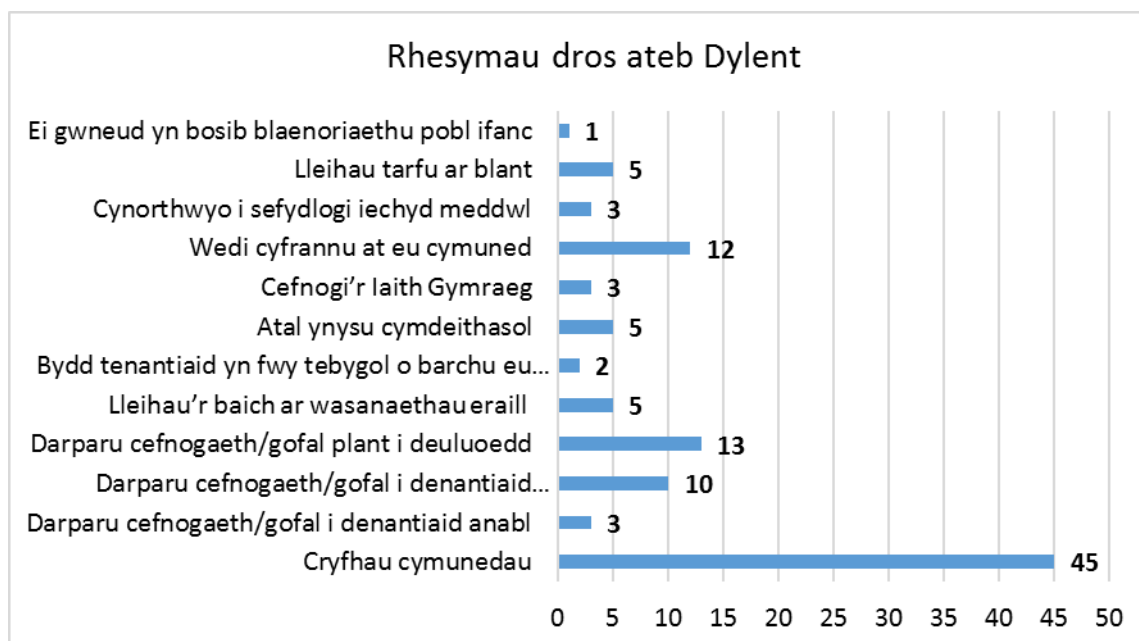
Gellir gweld rhestr lawn o sylwadau a dderbyniwyd fel rhan o'r ymatebion i'r holiadur yn *Atodiad 2*.

A ddylai pobl a chysylltiad cymunedol i ardal benodol gael mwy o flaenoriaeth am gartref yn yr ardal hynny na person sydd heb gysylltiad i'r ardal?

Rhesymau dros ateb Dylent:

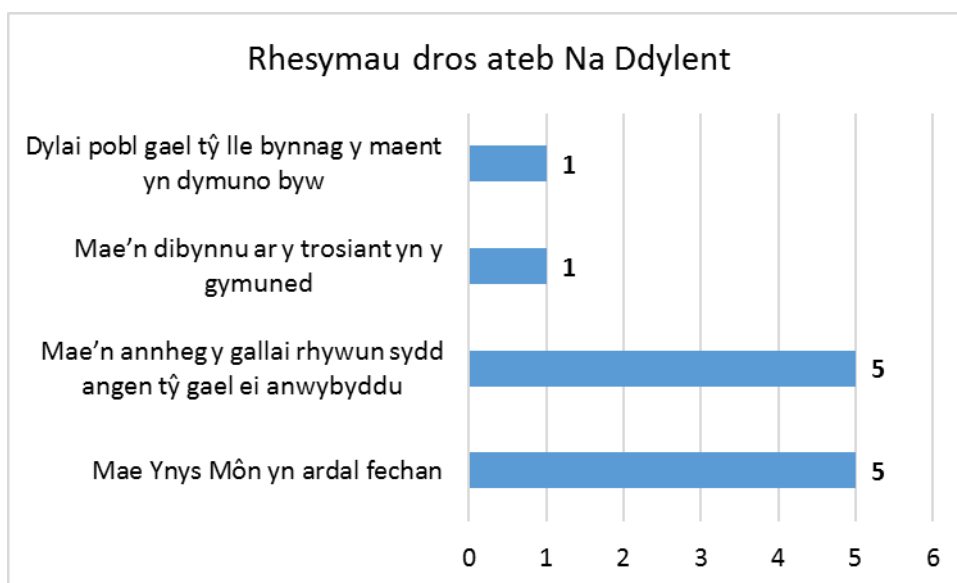
Roedd 85% o ymatebwyr o'r farn y dylai pobl sydd â chysylltiad cymunedol ag ardal benodol dderbyn mwy o flaenoriaeth ar gyfer derbyn tŷ yn yr ardal honno (gweler Siart 2 uchod), gyda nifer o'r ymatebwyr hyn yn datgan y byddai'n cryfhau cymunedau ac yn ei gwneud yn haws i ddarparu cefnogaeth i deulu a ffrindiau (gweler y siart isod).

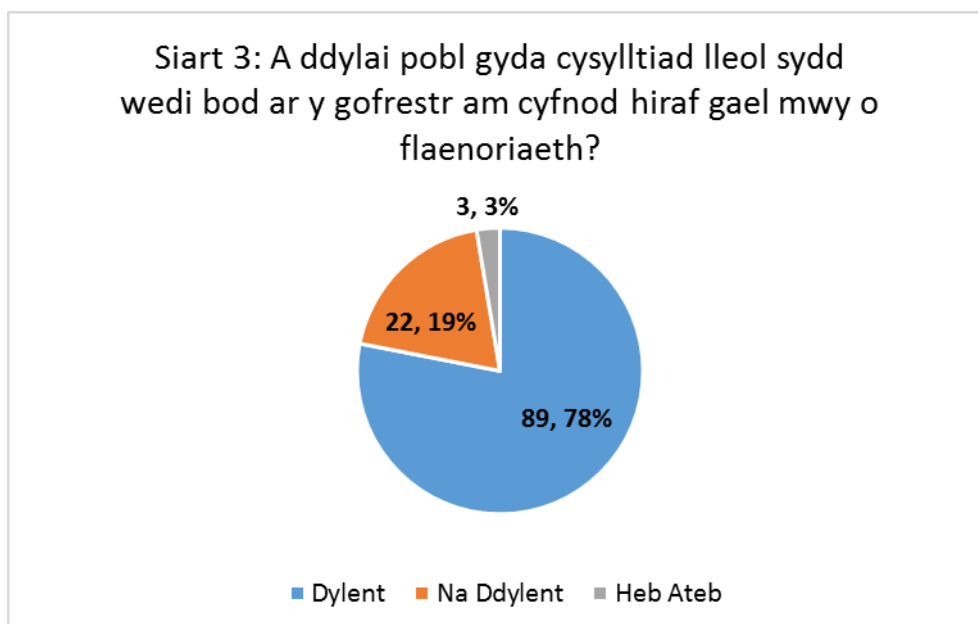
Fodd bynnag, roedd un ymatebydd yn pryderu bod gwahaniaethau diwylliannol rhwng pentrefi, ac o fewn wardiau

Rhesymau dros ateb Na Ddylent:

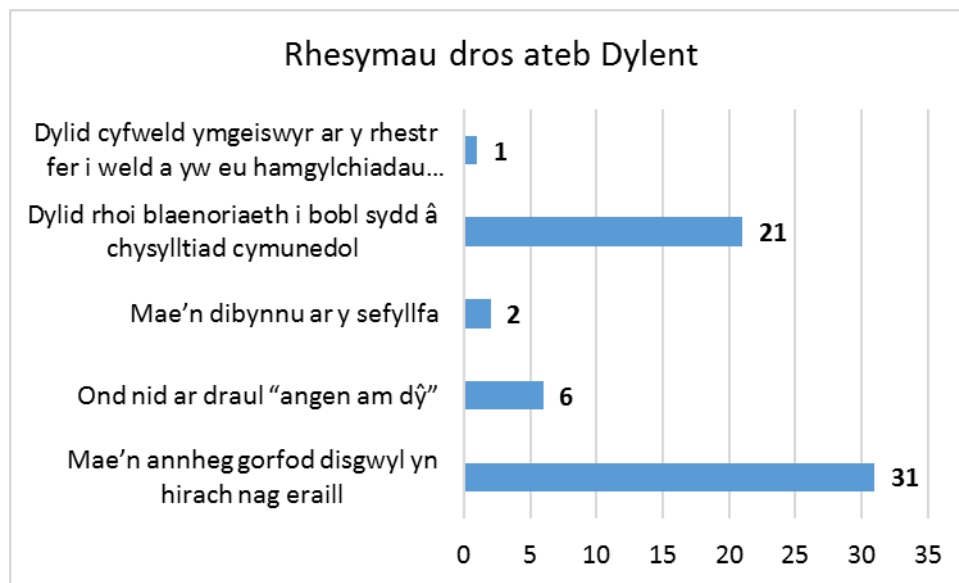
Roedd 15% o ymatebwyr o'r farn na ddylai pobl sydd â chysylltiad cymunedol ag ardal benodol gael mwy o flaenoriaeth am dŷ yn yr ardal honno (*gweler Siart 2 uchod*), gyda rhai o'r ymatebwyr hyn yn datgan bod Ynys Môn yn ardal fechan, ac yn mynegi pryder y byddai hynny'n annheg ac y gallai rhai pobl sydd angen tŷ ond sydd heb gysylltiad cymunedol gael eu hanwybyddu (*gweler y siart isod*).

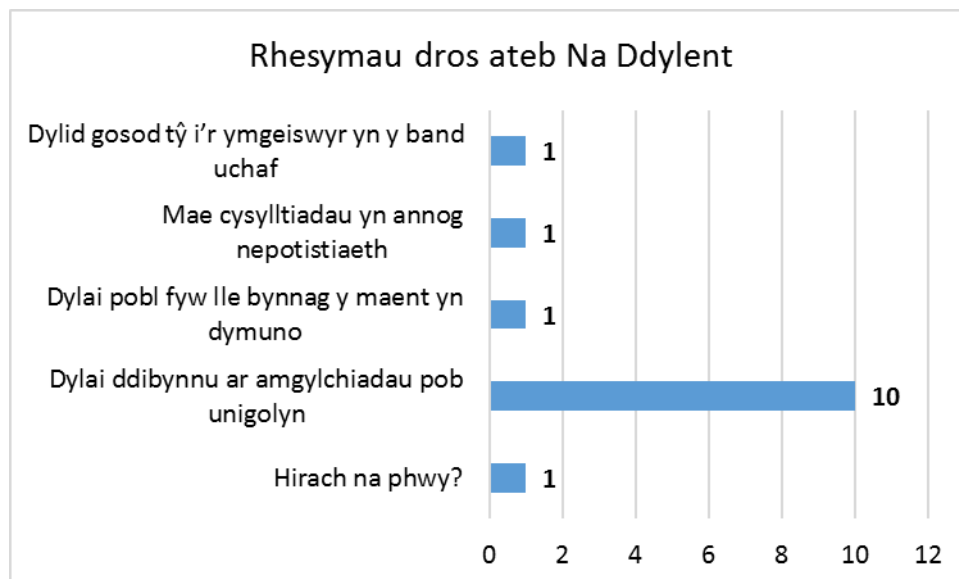
A ddylai pobl gyda cysylltiad lleol sydd wedi bod ar y gofrestr am cyfnod hiraf gael mwy o flaenoriaeth?

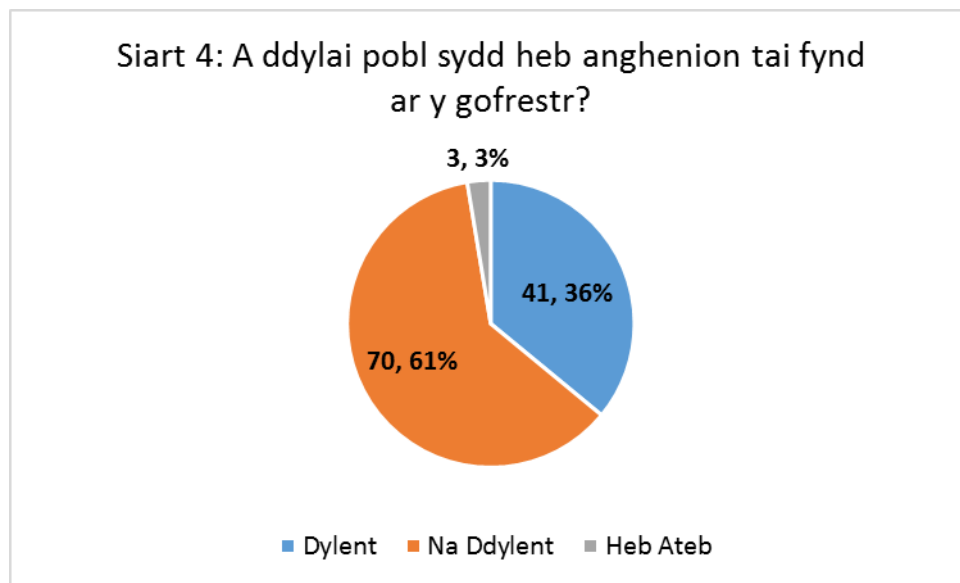
Rhesymau dros ateb Dylent:

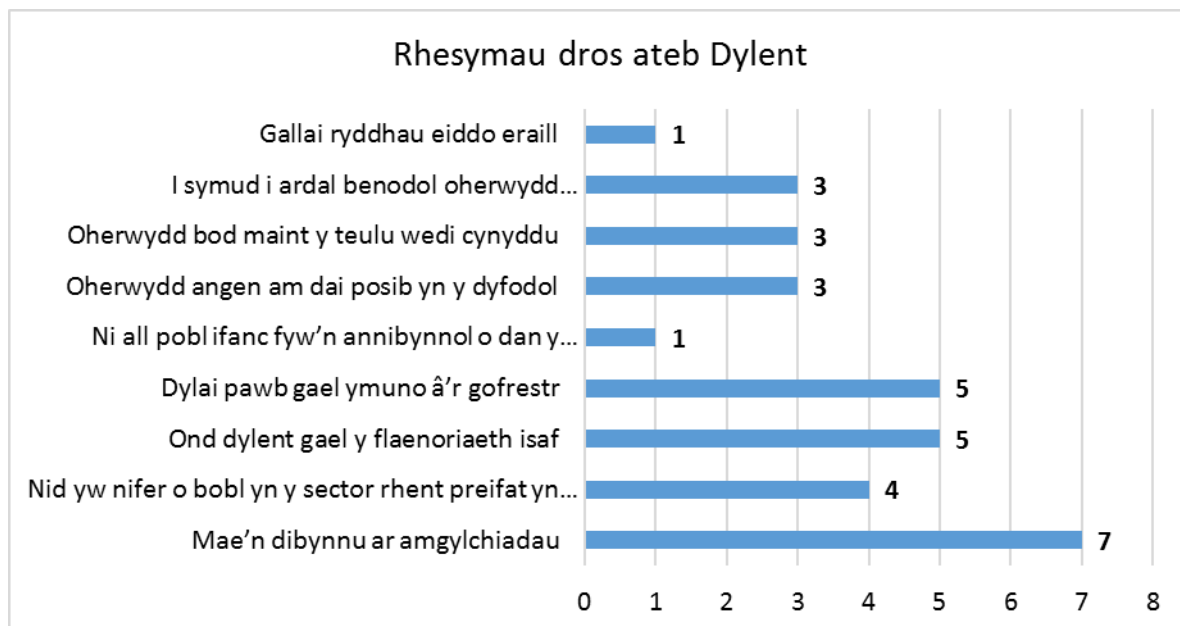
Rhesymau dros ateb Na Ddylent:

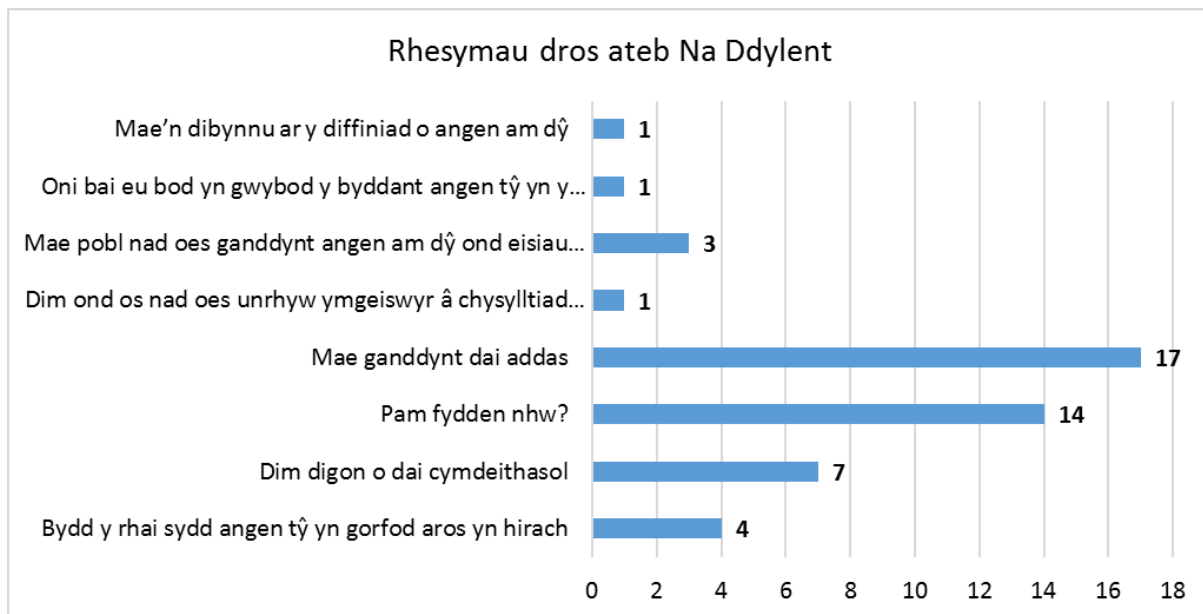
A ddylai pobl sydd heb anghenion tai fynd ar y gofrestr?

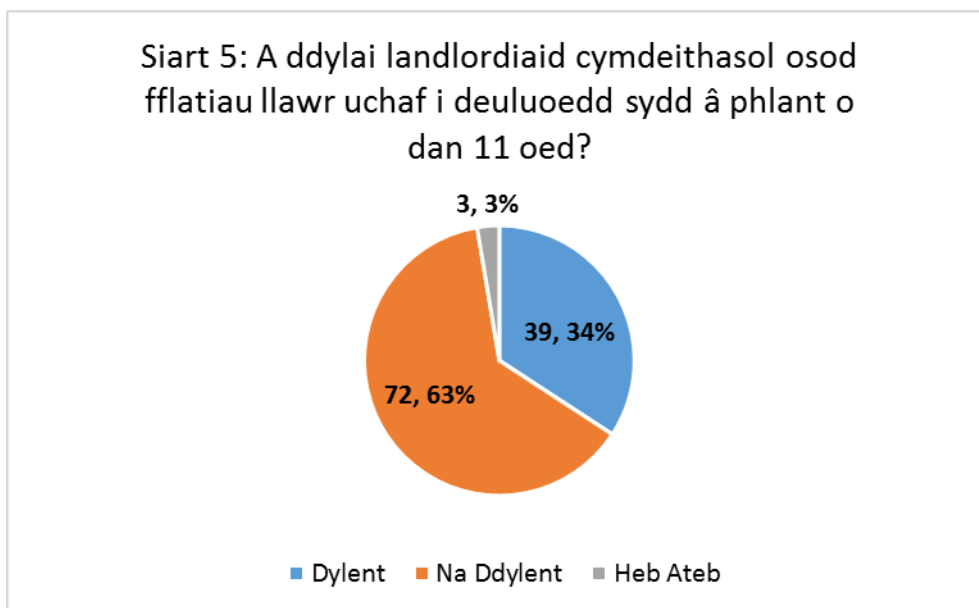
Rhesymau dros ateb Dylent:

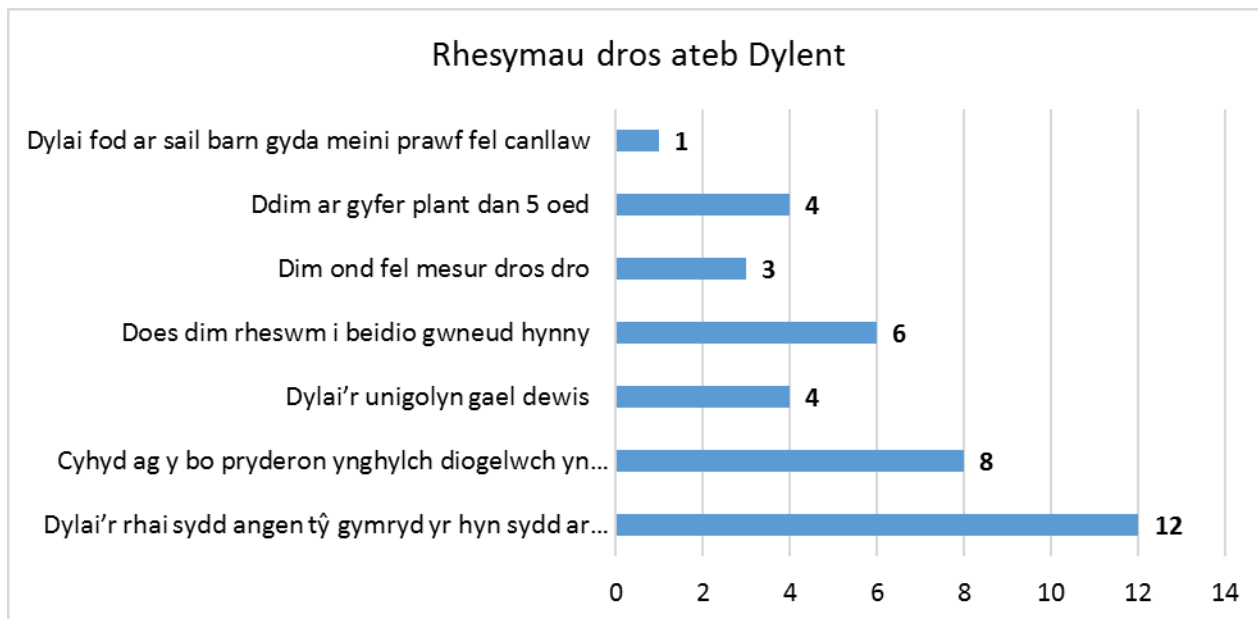
Rhesymau dros ateb Na Ddylent:

A ddylai landlordiaid cymdeithasol osod fflatiau llawr uchaf i deuluoedd sydd â phlant o dan 11 oed?

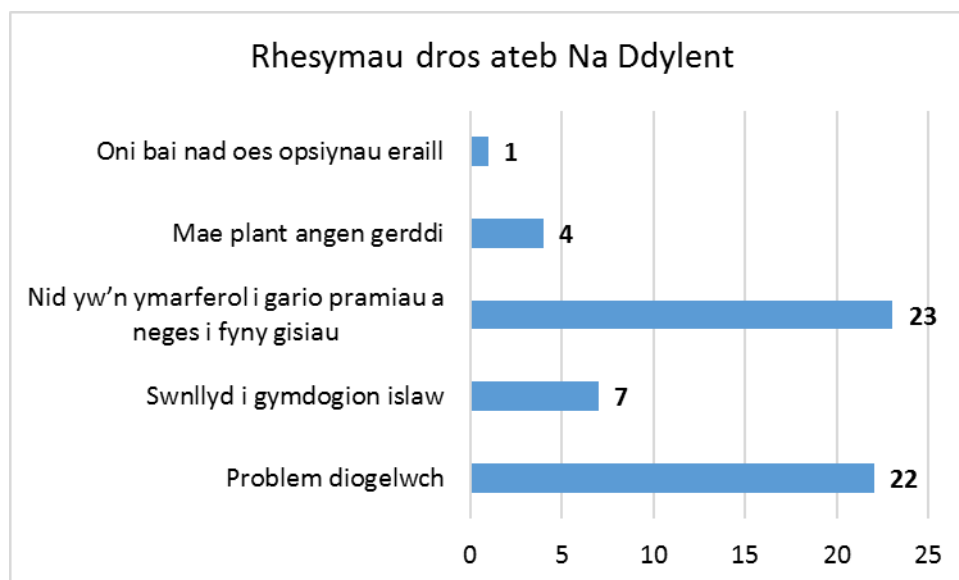
Rhesymau dros ateb Dylent:

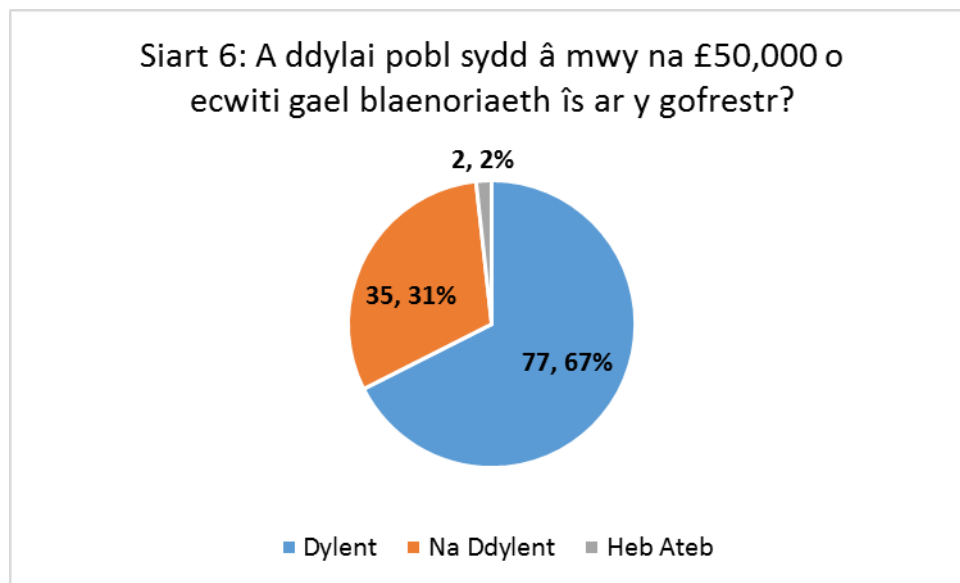
Gwnaeth un ymatebydd yr awgrym a ganlyn ynghylch sut y gallai'r Cyngor wneud fflatiau ar y lloriau uchaf yn fwy addas:

“Gallai'r Cyngor ystyried rhoi carped ar risiau cymunol i leihau'r risg o anaf o ganlyniad i syrthio ac i gael ardal storio pramiau a beiciau er mwyn osgoi cario pramiau i fyny'r grisiau”

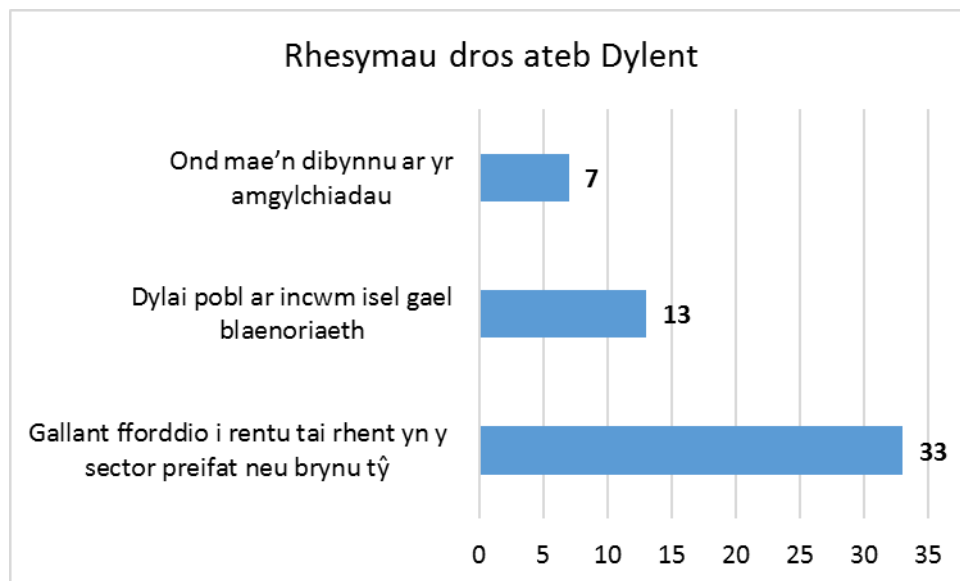
Rhesymau dros ateb Na Ddylent:

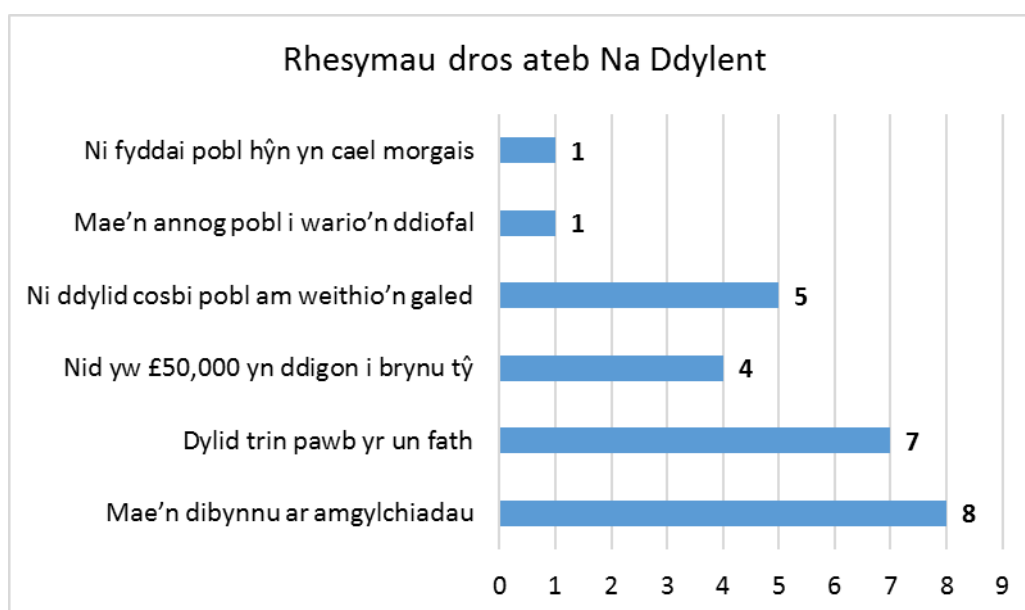
A ddylai pobl sydd a mwy na £50,000 o ecwiti gael blaenoriaeth îs ar y gofrestr?

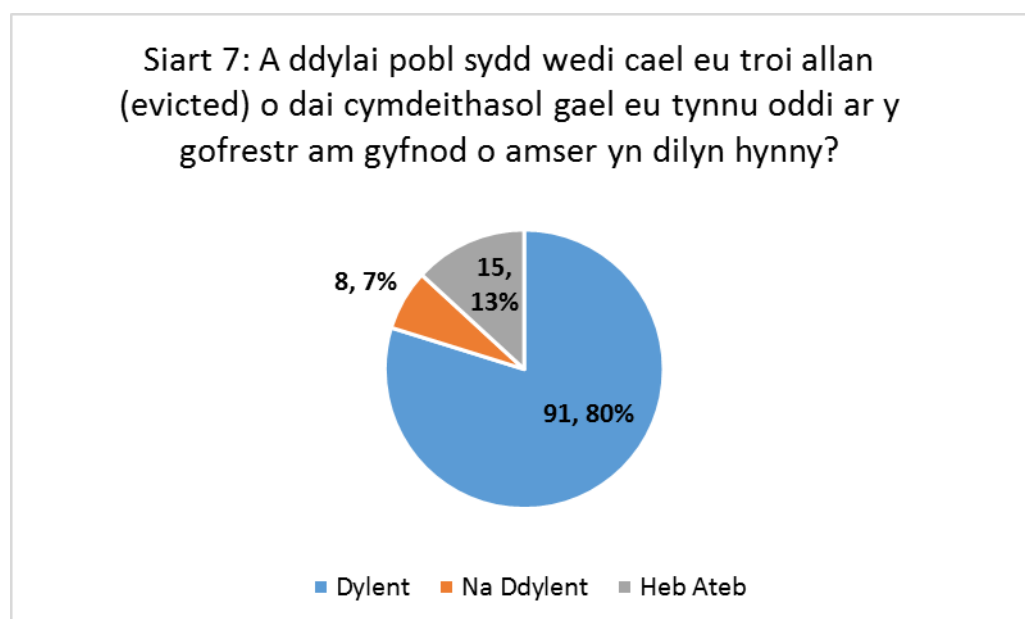
Rhesymau dros ateb Dylent:

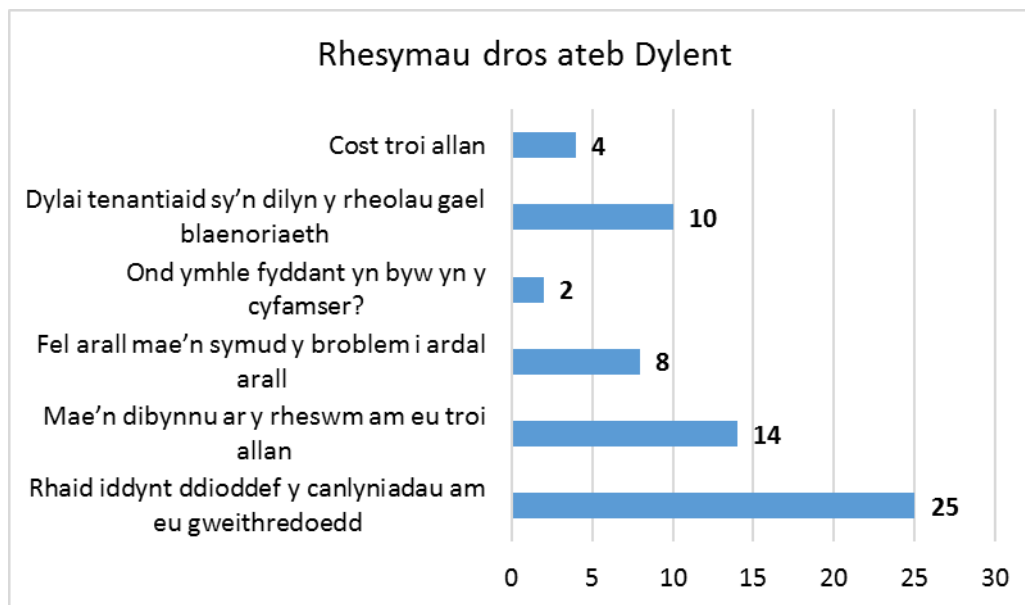
Rhesymau dros ateb Na Ddylent:

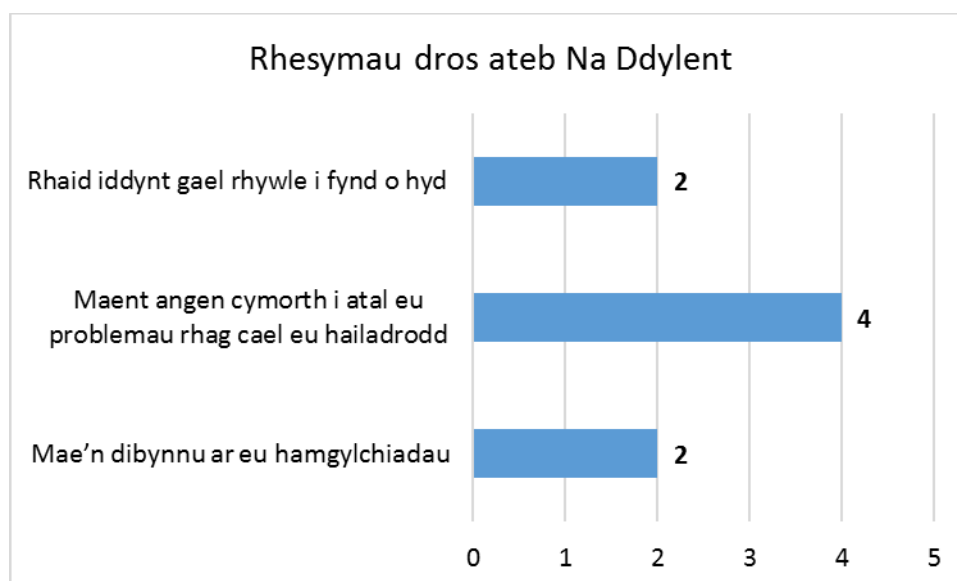
A ddylai pobl sydd wedi cael eu troi allan (evicted) o dai cymdeithasol gael eu tynnu oddi ar y gofrestr am gyfnod o amser yn dilyn hynny?

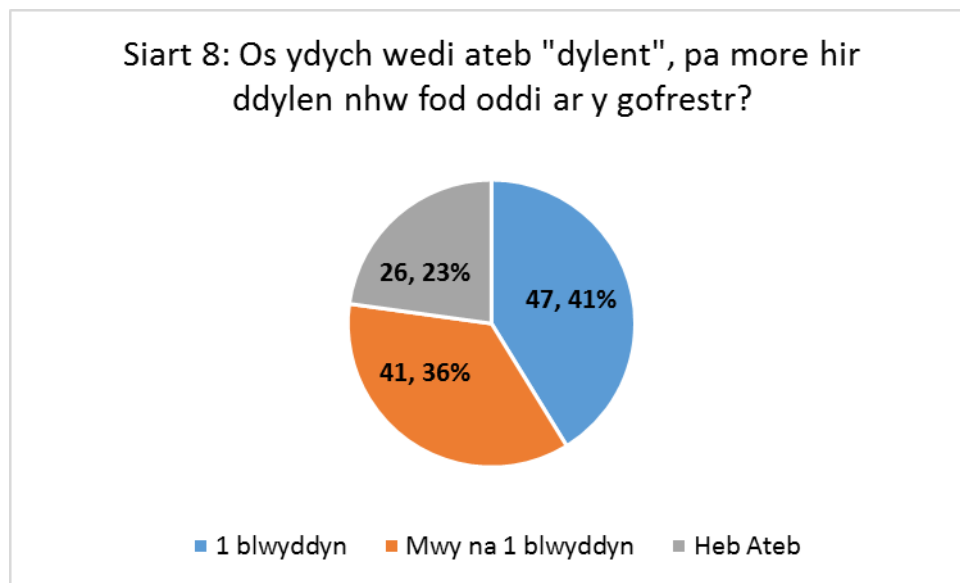
Rhesymau dros ateb Dylent:

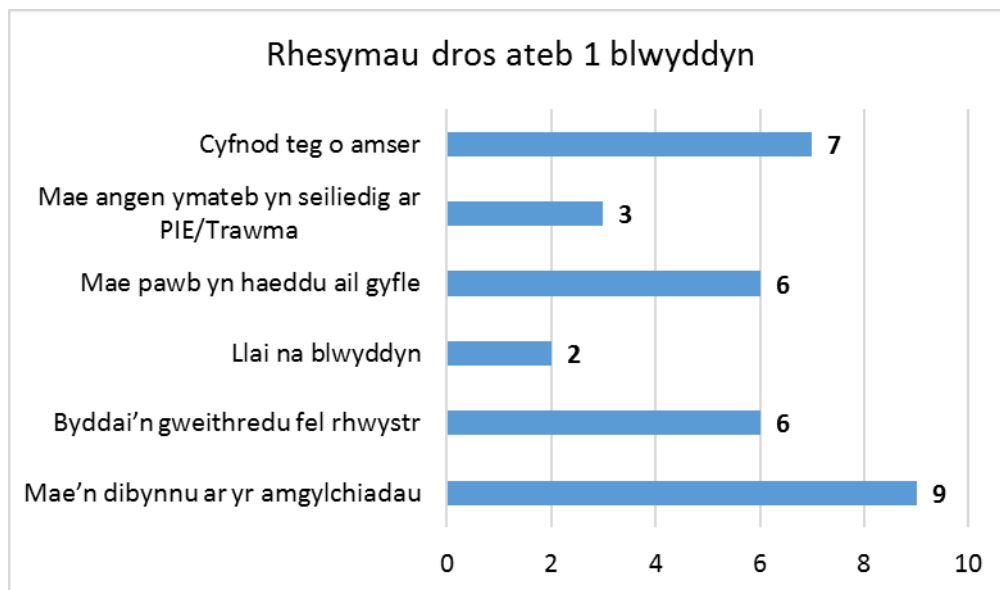
Rhesymau dros ateb Na Ddylent:

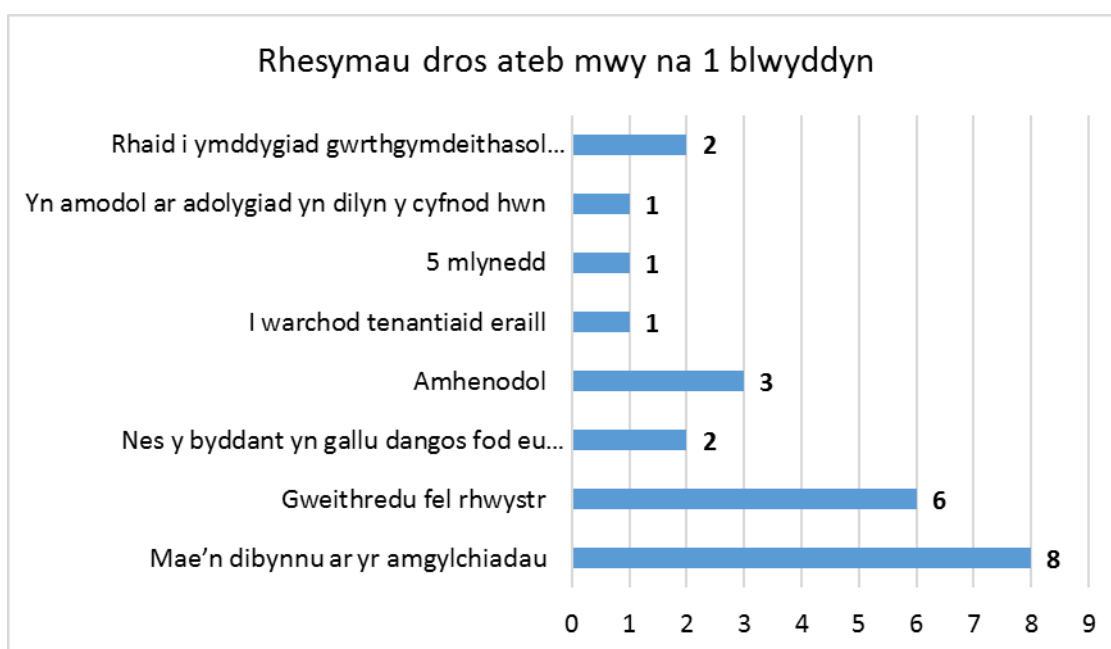
Os ydych wedi ateb "dylent", pa mor hir ddylen nhw fod oddi ar y gofrestr?

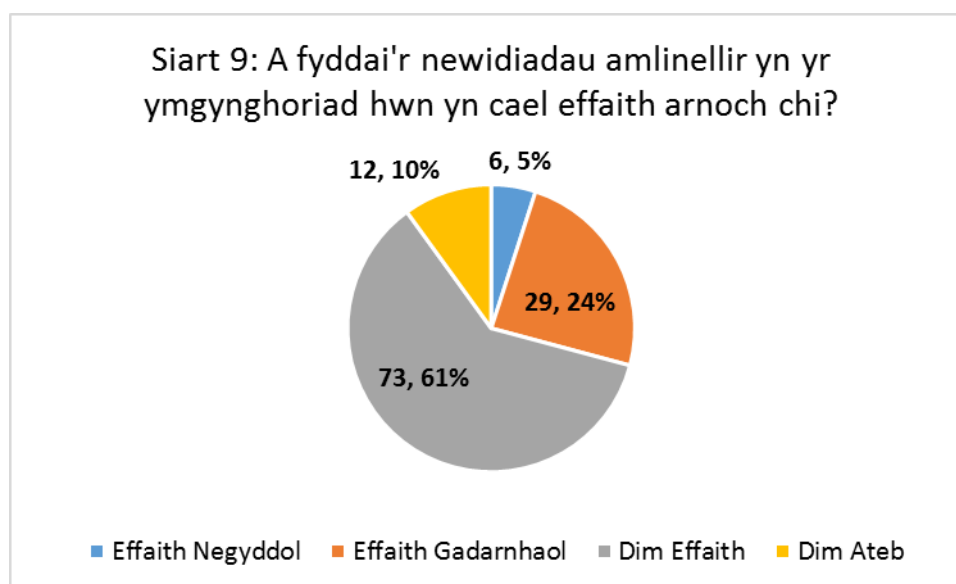
Rhesymau dros ateb 1 blwyddyn:

Rhesymau dros ateb mwy na 1 blwyddyn:

A fyddai'r newidiadau a amlinellir yn yr ymgynghoriad hwn yn cael effaith arnoch chi?

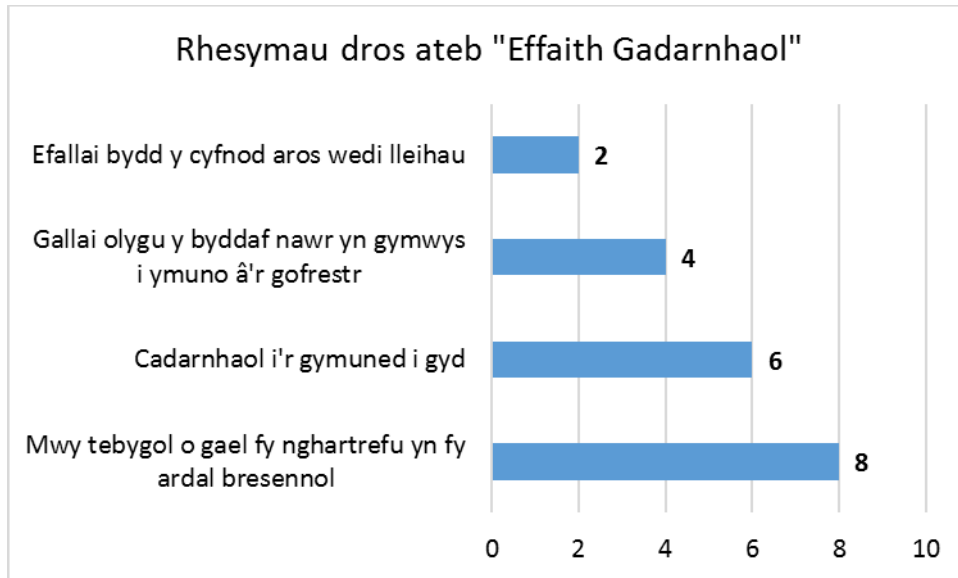
Rhesymau dros ateb "Effaith Negyddol":

Fe wnaeth pedwar allan o'r chwech a ymatebodd gan ddweud y byddai'r newidiadau a amlinellwyd yn cael effaith arnynt, roi rheswm am hyn, sef:

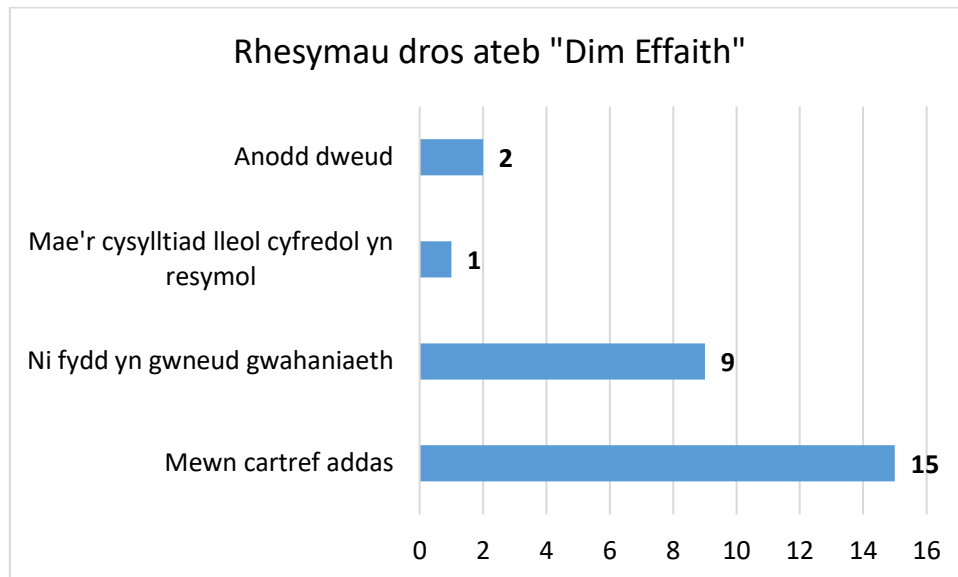
- Y cysylltiad â phlwyf
- Byddwn yn falch cymryd rhywle y tu allan i fy ward bresennol ond petai cysylltiadau â'r gymuned yn cael blaenoriaeth, gallai hynny gael effaith arnaf

- Rwyf yn ddigon ffodus i fod wedi prynu tŷ nifer o flynyddoedd yn ôl
- Gallant gael effaith andwyol ar y gymuned yr wyf yn byw ynddi a hynny'n gymdeithasol ac yn economaidd

Rhesymau dros ateb "Effaith Gadarnhaol":

Rheswm dros ateb "Dim Effaith":

Os oes gennych unrhyw sylwadau pellach ar y Polisi Gosod Tai Cyffredin, nodwch nhw yma:

Mae'r ymateb i'r cwestiwn uchod i'w gweld yn Atodiad 2.

Ymatebion Eraill a Dderbyniwyd:

Yn ogystal â'r 114 o ymatebion a dderbyniwyd i'r holiadur, derbyniwyd yr ymatebion a ganlyn:

- Derbyniwyd yr adborth a ganlyn drwy wefan y Cyngor, mewn perthynas â'r dudalen we yn esbonio'r ymgynghoriad:
"mae paragraffau 5 a 6 fel petaent yn gwrthddweud ei gilydd ac maent yn ddryslyd...mae angen eglurhad"
- Yn dilyn cyflwyniad yng nghyfarfod y Fforwm Cyswllt Cyngorau Tref a Chymuned a gynhaliwyd ar 18 Gorffennaf 2019, cytunodd y Fforwm i gefnogi cynnwys cysylltiad cymunedol yn y Polisi Gosod Tai Cyffredin.
- Derbyniwyd yr ymateb a ganlyn ar e-bost gan Gyngor Cymuned Llanelian:
*"Trafodwyd yr ymgynghoriad yng nghyfarfod diwethaf y Cyngor. Roedd yr aelodau wedi synnu bod angen ymgynghori o gwbl a ddylai cyswllt lleol gael ei ystyried wrth osod tai cyffredin. Teimlai'r aelodau yn gryf y dylai pobl lleol wedi byw yn yr ardal, gyda theulu agos yn yr ardal, neu wedi gweithio yn yr ardal am gynod o bum mlynedd neu fwy gael blaenoriaeth wrth osod ty. Dylid hefyd ystyried y diffiniad o 'lleol' wrth ddechrau gyda'r gymuned ei hun cyn ystyried y ward etholiadaol ac yna'r sir h.y. blaenioraethu pobl Llanelian, yna Twrcelyn ac yna Ynys Mon. rydym yn ddiweddar wedi cydweithio gyda Grŵp Cynefin i sicrhau hyn ar gyfer stad newydd o dai cymdeithasol - Stad Dublin ym Mhenysarn
Mae pwysigrwydd cymuned a chefnogaeth teulu a ffrindiau yn amhrisiadwy, ac mae nifer o bobl yn dibynnu ar y gefnogaeth yma yn eu bywyd pob dydd."*
- Derbyniwyd yr ymateb a ganlyn ar e-bost gan Gyngor Cymuned Llanbadrig:
*"Trafodwyd yr ymgynghoriad yng nghyfarfod diwethaf y Cyngor. Roedd yr aelodau wedi synnu bod angen ymgynghori o gwbl a ddylai cyswllt lleol gael ei ystyried wrth osod tai cyffredin. Teimlai'r aelodau yn gryf y dylai pobl lleol wedi byw yn yr ardal, gyda theulu agos yn yr ardal, neu wedi gweithio yn yr ardal am gynod o bum mlynedd neu fwy gael blaenoriaeth wrth osod ty. Dylid hefyd ystyried y diffiniad o 'lleol' wrth ddechrau gyda'r gymuned ei hun cyn ystyried y ward etholiadaol ac yna'r sir h.y. blaenioraethu pobl Llanbadrig, yna Twrcelyn ac yna Ynys Mon. rydym yn ddiweddar wedi cydweithio gyda Grŵp Cynefin i sicrhau hyn ar gyfer stad newydd o dai cymdeithasol - Stad Cae Rhun
Mae pwysigrwydd cymuned a chefnogaeth teulu a ffrindiau yn amhrisiadwy, ac mae nifer o bobl yn dibynnu ar y gefnogaeth yma yn eu bywyd pob dydd."*
- Derbyniwyd yr ymateb a ganlyn ar e-bost gan Gyngor Tref Amlwch:
"Trafodwyd yr ymgynghoriad yng nghyfarfod diwethaf y Cyngor. Roedd yr aelodau wedi synnu bod angen ymgynghori o gwbl a ddylai cyswllt lleol gael

ei ystyried wrth osod tai cyffredin. Teimlai'r aelodau yn gryf y dylai pobl lleol wedi byw yn yr ardal, gyda theulu agos yn yr ardal, neu wedi gweithio yn yr ardal am gynod o bum mlynedd neu fwy gael blaenoriaeth wrth osod ty. Dylid hefyd ystyried y diffiniad o 'lleol' wrth ddechrau gyda'r gymuned ei hun cyn ystyried y ward etholiadaol ac yna'r sir h.y. blaenioraethu pobl Amlwch, yna Twrcelyn ac yna Ynys Môn.

Mae pwysigrwydd cymuned a chefnogaeth teulu a ffrindiau yn amphrisiadwy, ac mae nifer o bobl yn dibynnu ar y gefnogaeth yma yn eu bywyd pob dydd."

- Derbyniwyd yr ymateb a ganlyn ar e-bost gan y Cynghorydd Aled Morris Jones:
"Byddwn yn dymuno lleoliad lleol / person lleol i fod yn seiliedig ar ward ac yna Ynys Môn"
- Derbyniwyd llythyr gan Emma Williams, Dirprwy Gyfarwyddwr Llywodraeth Cymru – Polisi Tai a Rheoleiddio Landlordiaid Cymdeithasol Cofrestredig, yn datgan:
"O ganlyniad, rydw i'n pryderu yr ymddengys bod yr ymagwedd a ddefnyddir yn eich polisi gosod yn rhoi blaenoriaeth i gysylltiad lleol o flaen 'angen brys am dŷ' ymgeisydd. Gallai'r ymagwedd hon fod yn groes i adran 167 Deddf Tai (1996) a Chôd Canllawiau Dyrannu Llety a Digartrefedd Llywodraeth Cymru."

Gweler Atodiad 3 am y llythyr llawn.

Casgliad:

Derbyniwyd 114 o ymatebion drwy'r holiadur ymgynghori, sy'n cyfateb i'r 27% o'r 416 o unigolion yr anfonwyd y deunydd ymgynghori atynt ac a gafodd wahoddiad penodol i ymateb (heb gynnwys aelodau o'r cyhoedd a gawsant wahoddiad drwy'r cyfryngau cymdeithasol). Mae hyn yn gyfradd dychweliad da ar gyfer ymgynghoriadau cyhoeddus o'r math yma ac yn arddangos lefel sylweddol o ymgysylltiad cyhoeddus ar y cwestiwn a ddylid cynnwys cysylltiad cymunedol yn y Polisi Gosod Tai Cyffredin ai peidio.

Mae'r ymateb i'r ymgynghoriad yn arddangos cefnogaeth eang i gynnwys cysylltiad cymunedol yn y Polisi Gosod Tai Cyffredin gydag 85% o ymatebwyr o blaid hyn. Roedd nifer o ymatebwyr o blaid hyn oherwydd roeddynt o'r farn y byddai'n cryfhau cymunedau ac yn ei gwneud yn haws i roi cefnogaeth i deulu a ffrindiau, fodd bynnag, mynegodd rhai o'r ymatebwyr bryderon ynghylch yr hyn a fyddai'n cyfateb i gysylltiad cymunedol.

Yn ychwanegol at hyn, dywedodd 85% o ymatebwyr y byddai'r newidiadau a amlinellwyd yn cael naill ai effaith positif neu ddim effaith o gwbl arnynt. O'r rheiny a ddywedodd y byddai'r newidiadau'n cael effaith positif arnynt, roedd nifer yn credu y byddai'r newidiadau'n cynyddu eu siawns o gael tŷ yn eu cymunedau tra bod eraill yn credu y byddai'r newidiadau yn cael effaith negatif ar eu cymuned yn ei chyfanrwydd, yn arbennig felly'n achos cymunedau ble siaredir y Gymraeg.

O'r herwydd argymhellir bod cysylltiad cymunedol yn cael ei gynnwys yn y Polisi Gosod Tai Cyffredin ac mai Pwyllgor Gwaith y Cyngor ddylai benderfynu ar y diffiniad o gysylltiad cymunedol.

Appendix 1 –

Holiadur Tai
Cymdeithasol CYM.d

Appendix 2 –

Ymatebion.docx

Appendix 3 –

Letter to Chief
Executive North Wal

POLISI CYFFREDIN AR OSOD TAI

PARTNERIAETH YNYS MÔN AR OSOD TAI CYMDEITHASOL

Drafft Awst 2019

Caiff y polisi hwn ei rannu'n dair adran ac mae ar ffurf 'cwestiwn ac ateb'. A fyddech cystal â throï at rhestr y penodau (tudalen 3) a'r cynnwys (tudalen 4 i 10) i gael yr adran y mae ei hangen arnoch.

Mae Crynodeb o'r polisi ar gael ar wefan y Cyngor: <http://www.ynysmon.gov.uk/tai/>

Tîm Opsiynau Tai Cyngor Sir Ynys Môn sy'n rheoli'r Gofrestr Tai Gyffredin ar ran Cymdeithas Tai Clwyd Alyn, Grŵp Cynefin, Thai Gogledd Cymru a Chymdeithas Tai Tŷ Glas.

Tîm Opsiynau Tai
Cyngor Sir Ynys Môn
Swyddfeydd y Cyngor
Llangefni
Ynys Môn
LL77 7TW

Gwasanaethau Cwsmeriaid Tai: (01248) 752200

ADRANTAI@ynysmon.gov.uk

www.ynysmon.gov.uk/gosodtai www.ynysmontai.co.uk

PENODAU

1. Cyflwyniad
2. Sut mae gwneud cais am dŷ cymdeithasol?
3. Beth sydd angen i mi ei wneud unwaith y bydd fy nghyfweliad wedi'i drefnu?
4. Pa ddewisiadau sydd gennych a phe dŷ wyf yn gymwys a rei gyfer?
5. Pa bryd y gwneir penderfyniad ar fy nghais?
6. A fyddaf yn cael caniatâd i fynd ar y gofrestr tai?
7. Pa Flaenoriaeth fydd gennych am dŷ?
8. Beth fydd yn digwydd unwaith y byddaf wedi fy nghofrestru ar y rhestr aros?
9. Sut Mae'r sustem bandio yn gweithio?
10. Sut mae'r landlordiaid yn penderfynu pwy sydd yn cael cynnig llety?
11. Beth fydd yn digwydd pan gynigir eiddo i mi?
12. Eich hawl i ofyn am i benderfyniadu gael eu hadolygu?
13. Beth fydd yn digwydd os bydd angen eiddo wedi'i addasu neu eiddo addas arnaf neu os oes angen meddygol arnaf am dŷ?
14. Polisiâu gosod lleol a sensitive
15. Eiddo sydd ar gael i'w gosod yn syth
16. Beth sydd gan y gyfraith i'w ddweud ynghylch sut dylid gosod tai?
17. Sut mae landloriaid cymdeithasol yn monitor gwaith gosod tai ?

ATODIADAU

Atodiad 1 –	Ffyrdd o gael tŷ cymdeithasol nad ydynt yn cyfrif fel dyraniad
Atodiad 2 –	Ardaloedd gosod
Atodiad 3 –	Anghymwyster oherwydd statws mewnfudo a chenedligrwydd

CYNNWYS

1. CYFLWYNIAD

- a) Y polisi
- b) Oes crynodeb o'r polisi hwn?
- c) Ydi'r polisi hwn yn cynnwys eiddo sy'n cael ei osod gan bob landlord cymdeithasol sydd ag eiddo ym Môn?
- d) Ydi'r polisi hwn yn berthnasol i bobl sydd eisoes yn denantiaid tŷ cymdeithasol yn ogystal ag i'r rhai nad oes ganddynt denantiaeth gymdeithasol?
- e) Ydi'r polisi hwn yn cynnwys yr holl reolau y mae landlordiaid cymdeithasol yn eu defnyddio wrth osod tŷ cymdeithasol?
- f) Beth yw 'gosod' tŷ?
- g) Oes ffyrdd eraill y medraf gael tŷ cymdeithasol ac eithrio trwy osod?
- h) Oes gennych restr o bobl y mae ganddynt hawl i gael eu hystyried am dŷ?
- i) Pwy sy'n gyfrifol am reoli'r Gofrestr Tai?

2. SUT MAE GWNEUD CAIS AM Dŷ CYMDEITHASOL?

- a) Oes modd i mi wneud cais am dŷ cymdeithasol?
- b) Sut mae gwneud cais am dŷ cymdeithasol?
- c) Rwyf yn 16 neu'n 17 mlwydd oedd. Oes rheolau arbennig?
- d) Oes modd i mi wneud cais gyda rhywun arall?
- e) Gwnes gais o'r blaen ond cafodd ei wrthod. Oes modd i mi wneud ail gais?
- f) Oes rhaid i mi fynd am gyfweliad opsiynau tai?
- g) Fydd fy nghais am gyfweliad yn cael ei gydnabod yn ysgrifenedig?
- h) Oes gennyf ddewis ynghylch pryd gaf fy nghyfweld?
- i) Beth fydd yn digwydd os wyf yn ddigartref neu am golli fy nghartref? 2.10
Beth fydd yn digwydd os wyf eisoes ar restr cais rhywun arall am dŷ?
2.11 Beth fydd yn digwydd os oes angen cymorth arnaf i wneud cais am dŷ?

3. BETH SYDD ANGEN I MI EI WNEUD UNWAITH Y BYDD FY NGHYFWELIAD WEDI'I DREFNU?

- a) Beth fydd yn digwydd os na fedraf ddod i'r cyfweliad opsiynau tai?
- b) Oes angen i mi ddod â rhywbeth i'r cyfweliad opsiynau tai?

- c) Beth fydd yn digwydd os na fyddaf yn dod â'r dogfennau i fy nghyfweliad opsiynau tai?
- d) Beth fydd yn digwydd os byddaf dro ar ôl tro yn methu dod â'm dogfennau i'm cyfweliad?
- e) Beth fydd yn digwydd os byddaf yn cael anhawster cael hyd i'r dogfennau y gofynnwyd i mi ddod â nhw i'm cyfweliad?
- f) Beth fydd yn digwydd mewn cyfweliad opsiynau tai?
- g) Fydd angen i'r Cyngor gysylltu â rhywun arall cyn prosesu fy nghais?
- h) Ydi'r Cyngor yn ystyried pob cais am dŷ?
- i) Beth sydd yn rhaid i mi ei wneud i sicrhau y caiff fy nghais ei ystyried?
- j) Beth fydd yn digwydd os na fyddaf yn cwrdd â'r 'gofynion trefniadaethol' a restrir yn **3.9**?
- k) Beth fydd yn digwydd os nad oes gennyf gyfeiriad sefydlog?
- l) Fydd rhywun yn ymweld â mi yn fy nghartref?

4. PA DDEWISIADAU SYDD GENNYF A PHA DŶ WYF I'N GYMWYS AR EI GYFER?

- a) Oes modd i mi ddewis yr ardaloedd yr wyf yn dymuno byw ynddynt?
- b) Oes modd i mi ddewis pa ffordd neu stad yr wyf yn ei dymuno o fewn ardal osod?
- c) Pa ardaloedd gosod oes modd i mi eu dewis?
- d) Sut medraf gael gwybod pa dai sydd ar gael ym mhob ardal?
- e) Sut medraf gael gwybod faint o eiddo sy'n debygol o fod ar gael yn fy newis ardaloedd?
- f) Oes sefyllfaoedd lle na fydd fy newis ardaloedd yn cael eu derbyn?
- g) Rwy'n ddigartref. Fydd hyn yn cael effaith ar fy newis o ardal?
- h) Oes modd i mi ddewis mathau'r eiddo yr wyf yn eu dymuno?
- i) Rwy'n ddigartref. Fydd hyn yn cael effaith ar y mathau o eiddo y medraf eu dewis?
- j) Sut mae'r Cyngor yn penderfynu beth yw maint yr eiddo y mae gennyf hawl iddo?
- k) Pwy sy'n medru cael ei gofrestru fel rhan o'm haelwyd?
- l) Sawl ystafell wely sydd gennyf hawl iddi?
- m) Rwyf yn feichiog. Pa bryd fydd gennyf hawl i ystafell wely ychwanegol?
- n) Oes sefyllfaoedd lle byddai modd i mi gael cynnig eiddo mwy na'r hyn y mae gennyf hawl iddo?

- o) Oes modd i mi ddewis pa landlord yr wyf yn ei ddymuno?
- p) Oes modd i'r Cyngor a- chymdeithasau tai osod meini prawf cymhwyso ar gyfer eiddo neu gynlluniau tai penodol?

5. PA BRYD Y GWNEIR PENDERFYNIAD AR FY NGHAIS?

- a) Pa bryd gaf i benderfyniad ar fy nghais?
- b) Beth fydd y llythyr penderfynu yn ei ddweud wrthyf?
- c) Beth fydd yn digwydd os byddaf yn dymuno cael gwybod beth yw'r sefyllfa ynghylch fy nghais?
- d) Os byddaf yn anghytuno gyda phenderfyniad y Cyngor, oes modd i mi ofyn iddynt ei hailystyried?

6. A FYDDAF YN CAEL MYND AR Y GOFRESTR TAI ?

- a) Oes gan bawb hawl i fynd ar y Gofrestr Tai?
- b) Sut fydd y Cyngor yn fy helpu os nad oes gennyf hawl i fynd ar y Gofrestr Tai?
- c) Pam fyddwch chi'n edrych ar statws mewnfudo a chenedligrwydd?
- d) Sut medraf gael gwybod a yw fy statws mewnfudo yn fy niarddel rhag cael tŷ?
- e) Nid wyf yn gymwys ar gyfer dŷ oherwydd fy statws mewnfudo. Oes modd i mi gael tenantiaeth ar y cyd gyda rhywun arall?
- f) Pobl a gyfyngir
- g) Nid yw fy mhlant yn gymwys oherwydd eu statws mewnfudo. Fyddwch chi'n rhoi ystyriaeth i'w hanghenion?
- h) Oes sefyllfaoedd lle na fydd y Cyngor yn cofrestru rhywun ar y rhestr aros oherwydd ei ymddygiad yn y gorffennol?
- i) Pa bryd nad oes gan rywun hawl mynd ar y rhestr aros oherwydd ei ymddygiad yn y gorffennol?
- j) Fydd y Cyngor yn gofyn am dystlythyrau tenantiaeth?
- k) Os yw'r Cyngor yn penderfynu nad yw rhywun yn fy aelwyd yn gymwys oherwydd ymddygiad annerbyniol, oes modd rhoi iddo/iddi denantiaeth ar y cyd gyda mi?

7. PA FLAENORIAETH FYDD GENNYF AM Dŷ?

- a) Sut mae'r Cyngor yn penderfynu pa flaenoriaeth sydd gennyf am dŷ?
- b) Beth fydd yn digwydd os nad wyf yn cymhwyso am unrhyw un o'r bandiau blaenoriaeth?
- c) Fydd y Cyngor yn rhoi ystyriaeth i fy incwm a fy sefyllfa ariannol?

- d) Beth fydd y Cyngor yn rhoi ystyriaeth iddo wrth benderfynu a fedraf fforddio tŷ yn y sector preifat?
- e) Beth fydd yn digwydd os wyf eisoes ar y Gofrestr Tai pan fydd y polisi hwn yn dod i rym?
- f) A fyddaf yn cael mwy o flaenoriaeth os gwnaf gais fel person digartref?

8. BETH FYDD YN DIGWYDD UNWAITH Y BYDDAF WEDI FY NGHOFRESTRU AR Y RHESTR AROS?

- a) Lle fyddaf yn cael fy rhoi pan fyddaf yn mynd ar y rhestr am y tro cyntaf?
- b) A fedraf golli fy nyddiad amser aros?
- c) Oes modd ôl-ddyddio fy nyddiad amser aros?
- d) Pa bryd fyddaf yn cyrraedd brig y rhestr aros?
- e) A fyddaf yn bendant yn cael cynnig tŷ cymdeithasol?
- f) Beth fydd yn digwydd os bydd fy sefyllfa'n newid?
- g) Oes sefyllfaoedd lle bydd angen i mi ddarparu gwybodaeth efallai neu fynychu cyfweiliad er mwyn parhau i fod yn gymwys am gynnig o dŷ?
- h) Oes sefyllfaoedd lle bydd fy nghais yn cael ei ohirio fel na fyddaf yn gymwys i gael tŷ?
- i) A fedraf ofyn am ohirio fy nghais am dŷ, er enghraifft, os nad wyf eisiau cynnig o dŷ tan rywbryd yn y dyfodol?
- j) Oes sefyllfaoedd lle gallai fy nghais gael ei dynnu oddi ar y Gofrestr Tai?
- k) Beth fydd yn digwydd os wyf yn ddigartref neu mewn perygl o golli fy nghartref?
- l) Oes angen i mi adnewyddu fy nghais yn rheolaidd?

9. SUT MAE'R SYSTEM BANDIO'N GWEITHIO?

- a) Beth yw bandio?
- b) Sut mae bandio'n gweithio?
- c) Sut mae fy mlaenoriaeth yn cymharu â blaenoriaeth pobl eraill y dyfarnwyd yr un band iddynt?
- d) Ar gyfer pa fandiau y mae angen cysylltiad lleol arnaf?
- e) Beth sy'n cyfrif fel cysylltiad lleol?
- f) Pwy sy'n cymhwyso am y band 'Brys'?
- g) Pwy sy'n cymhwyso am Fand 1?
- h) Oes modd i mi gymhwyso am Fand 1 os wyf yn fwriadol ddigartref?
- i) Pwy sy'n cymhwyso am Fand 2? 9.10 Pwy sy'n cymhwyso am Fand 3?
- 9.11 Oes modd i fy mlaenoriaeth ostwng?

- 9.12 Os bydd y Cyngor yn penderfynu gostwng fy mlaenoriaeth, sut byddwch yn ei gostwng?
- 9.13 Sut mae'r Cyngor yn penderfynu a ddylid gostwng fy mlaenoriaeth?
- 9.14 Fydd y Cyngor yn dweud wrthyf os bydd fy mlaenoriaeth yn gostwng?
- 9.15 Oes modd i mi ofyn i'r Cyngor adolygu penderfyniad i ostwng fy mlaenoriaeth dan 9.11?
- 9.16 Oes sefyllfaoedd pryd gellid rhoi blaenoriaeth uwch i mi na than y rheolau arferol?

10. SUT MAE'R LANDLORDIAID YN PENDERFYNU PWY SY'N CAEL CYNNIG LLETY?

- a) Oes ffyrdd gwahanol y gallai ymgeiswyr gael eu dewis am dŷ?
- b) Sut mae'r landlordiaid yn penderfynu pa ddull a ddefnyddir i osod eiddo?
- c) Sut mae'r landlordiaid yn penderfynu i ba ymgeisydd y gosodir tŷ?
- d) A fedr landlord 'fynd heibio' yr ymgeisydd ar frig y rhestr?
- e) Pa bryd y byddwch yn dewis ymgeisydd am dŷ ac yn gosod eiddo?
- f) Beth fydd yn digwydd os bydd y person y gosodir tŷ iddo'n ei wrthod?
- g) Rwyf wedi ymddwyn yn anghymdeithasol yn y gorffennol yn yr ardal y mae eiddo gwag ar gael. Oes modd i mi gael fy ystyried ar gyfer yr eiddo?
- h) Fyddwch chi'n adolygu fy sefyllfa os ydych yn ystyried gosod eiddo i mi?
- i) Beth fydd yn digwydd os oes gennyf yr un flaenoriaeth a'r amser aros ag ymgeisydd arall?

11. BETH FYDD YN DIGWYDD PAN GYNIGIR EIDDO I MI?

- a) Sut byddaf yn gwybod fy mod wedi cael cynnig eiddo?
- b) Os yw'r Cyngor yn cynnig tenantiaeth i mi ar lafar oes modd i mi fynnu fod y cynnig yn cael ei gadarnhau'n ysgrifenedig cyn i mi dderbyn neu wrthod y cynnig?
- c) Oes modd i mi gael cynnig tenantiaeth ar y cyd gyda fy mhartner neu aelod arall o'r aelwyd?
- d) Oes modd i mi fynd i weld yr eiddo?
- e) Oes rhaid i mi dderbyn eiddo a gynigir i mi?
- f) Faint o amser a gaf i dderbyn neu wrthod cynnig o denantiaeth?
- g) Sawl cynnig oes modd i mi ei dderbyn?
- h) Beth fydd yn digwydd os byddaf yn gwrthod dau gynnig?
- i) Beth sy'n digwydd os credaf fod yr eiddo a gynigiwyd i mi yn anaddas?

- j) Credaf na ddylai gwrthod tŷ gael ei gyfrif fel un o'm dau gynnig. Beth fedraf ei wneud?
- k) Oes yna unrhyw sefyllfaoedd lle gellir tynnu'n ôl y cynnig o dŷ?
- l) Mae fy nghais wedi'i dynnu oddi ar y Gofrestr tai oherwydd fy mod wedi gwrthod dau gynnig. Oes modd i mi wneud ail gais a mynd yn ôl ar y rhestr aros?

12. EICH HAWL I OFYN AM I BENDERFYNIADAU GAEL EU HADOLYGU

- a) Pa benderfyniadau oes modd i mi i ofyn i'r Cyngor eu hailystyried
- b) Beth yw ystyr categori 12.1(h)?
- c) Sut medraf gael gwybod a oes gennyf hawl i adolygu penderfyniad penodol?
- d) Pa bryd fydd y Cyngor yn dweud wrthyf am fy hawl i ofyn am adolygiad?
- e) Beth fydd y Cyngor yn ei ddweud wrthyf am fy hawl am adolygiad pan fyddaf yn cael penderfyniad ynghylch fy nghais?
- f) Sut wyf yn gofyn am adolygiad?
- g) Beth fydd yn digwydd os na fyddaf yn derbyn y llythyr penderfynu? Oes modd i mi ddal gofyn am adolygiad?
- h) Rwyf wedi methu'r cyfyngiad amser 21 diwrnod. Oes modd i mi ddal gofyn am adolygiad?
- i) Oes rhaid i mi roi rhesymau dros ofyn am adolygiad?
- j) Pa broses fydd y Cyngor yn ei dilyn os byddaf yn gofyn am adolygiad?
- k) Oes modd i mi ofyn am gopi o'm ffeil tai?
- l) Pwy fydd yn gwneud y penderfyniad i adolygu?
- m) Sut fydd y penderfyniad ynghylch fy adolygiad yn cael ei wneud?
- n) Sut byddwch yn dweud wrthyf am y penderfyniad i adolygu?
- o) Pa bryd byddaf yn cael y penderfyniad ynghylch yr adolygiad?
- p) Rwyf yn anfodlon gyda'r penderfyniad ynghylch yr adolygiad. Oes modd i mi apelio?
- q) Oes modd i mi gwyno am y penderfyniad ynghylch yr adolygiad?

13. BETH FYDD YN DIGWYDD OS BYDD ANGEN EIDDO WEDI'I ADDASU NEU EIDDO ADDAS ARNAF NEU OS OES ANGEN MEDDYGOL ARNAF AM Dŷ?

- a) Mae gennyf gyflwr meddygol. Ydi hyn yn golygu y byddaf yn cael blaenoriaeth ychwanegol am dŷ?
- b) Pwy sy'n cael blaenoriaeth am resymau meddygol?

- c) Sut wyf yn gwneud cais am flaenoriaeth feddygol?
- d) Oes rhaid i mi ddarparu tystiolaeth?
- e) Pwy sy'n penderfynu a fyddaf yn cael blaenoriaeth ychwanegol am resymau meddygol?
- f) Mae gennyf gyflwr meddygol difrifol ac rwyf wedi cyflwyno llythyrau sy'n cefnogi hyn. Pam nad wyf wedi cael blaenoriaeth ychwanegol oherwydd fy afiechyd?
- g) Beth fydd yn digwydd os bydd angen ystafell wely ychwanegol arnaf am resymau meddygol?
- h) Beth fydd yn digwydd os bydd angen eiddo arnaf sydd wedi'i addasu'n ffisegol?
- i) Beth fydd yn digwydd nesaf?
- j) Rwy'n anhapus gyda'r ffordd y mae'r Cyngor wedi asesu fy anghenion. Beth fedraf ei wneud?
- k) Ydych yn cadw eiddo penodol ar gyfer pobl y mae angen cartref arnynt sy'n addas neu sydd wedi'i addasu?

- l) Sut byddwch yn penderfynu pa ymgeisydd sy'n cael eiddo penodol sydd wedi'i addasu?
- m) A fydd y landlordiaid sy'n bartneriaid yn sicrhau bod gwybodaeth ynghylch cael tai hygyrch ar gael yn eang?

14. POLISIÂU GOSOD LLEOL A SENSITIF

- a) Cyflwyniad
- b) Sut mae'r landlordiaid sy'n bartneriaid yn gwybod fod angen polisi gosod lleol?
- c) Sut mae polisiâu gosod lleol yn cael eu cymeradwyo?
- d) Beth yw polisiâu gosod sensitif a pha bryd y cânt eu defnyddio?
- e) Cytundebau Adran 106

15. EIDDO SYDD AR GAEL I'W GOSOD YN SYTH

- a) Cyflwyniad
- b) Sut medraf gael gwybod am eiddo sydd ar gael i'w gosod yn syth?
- c) Sut wyf yn gwneud cais i gael fy ystyried am eiddo sydd ar gael i'w gosod yn syth?
- d) Sut byddwch yn penderfynu i bwy y caiff eiddo sydd ar gael yn syth eu gosod?
- e) Pa wybodaeth fydd yn rhaid i mi ei chyflwyno?

16. BETH SYDD GAN Y GYFRAITH I'W DDWEUD YNGHYLCH SUT Y DYLLID GOSOD TAI?

- a) Pa ofynion cyfreithiol sydd yna yng nghyswllt polisiâu gosod?
- b) Gweithwyr amaethyddol sydd wedi eu dadleoli
- c) Cydraddoldeb ac amrywiaeth
- d) Cyfrinachedd a gwarchod data personol
- e) Pa rôl sydd gan aelodau etholedig (cynghorwyr) yn y broses gosod?
- f) Pa wybodaeth sydd gennyf hawl gyfreithiol i ofyn amdani?

17. SUT MAE LANDLORDIAID CYMDEITHASOL YN MONITRO GWAITH GOSOD TAI?

- a) Sut caiff y polisi hwn ei fonitro?
- b) Ydi tai a osodir y tu allan i'r rheolau gosod arferol yn cael eu monitro?
- c) Ydi'r landlordiaid sy'n bartneriaid yn gosod targedau ar gyfer pwy sy'n cael tŷ cymdeithasol?

ATODIADAU

Atodiad 1 – Ffyrdd o gael tŷ cymdeithasol nad ydynt yn cyfrif fel dyraniad

- Atodiad 2 – Ardaloedd gosod
- Atodiad 3 – Anghymwyster oherwydd statws mewnfudo a chenedligrwydd
- Atodiad 4 – Anghymwyster oherwydd ymddygiad annerbyniol difrifol

1. CYFLWYNIAD

- 1.1 Y polisi
- 1.2 Oes crynodeb o'r polisi hwn?
- 1.3 Ydi'r polisi hwn yn cynnwys eiddo sy'n cael eu gosod gan bob landlord cymdeithasol sydd ag eiddo ym Môn?
- 1.4 Ydi'r polisi hwn yn berthnasol i bobl sydd eisoes yn denantiaid tai cymdeithasol yn ogystal ag i'r rhai hynny nad oes ganddynt denantiaeth gymdeithasol?
- 1.5 Ydi'r polisi hwn yn cynnwys yr holl reolau y mae landlordiaid cymdeithasol yn eu defnyddio wrth osod tai cymdeithasol?
- 1.6 Beth yw 'gosod' tŷ?
- 1.7 Oes ffyrdd eraill y medraf gael tŷ cymdeithasol ac eithrio trwy osod ?
- 1.8 Oes gennych restr o bobl y mae ganddynt hawl i gael eu hystyried am dŷ ?
- 1.9 Pwy sy'n gyfrifol am reoli'r Gofrestr Tai ?

1.1 Y polisi

Mae'r polisi hwn yn egluro sut caiff tai cymdeithasol ym Môn eu gosod. Ynddo ceir rheolau yr ydym yn eu dilyn wrth asesu ceisiadau am dai a phenderfynu pwy sy'n cael cynnig tŷ cymdeithasol.

1.2 Oes crynodeb o'r polisi hwn?

Oes. Mae ar gael ar wefan y Cyngor yn www.ynysmon.gov.uk/gosodtai neu gofynnwch i ni anfon copi atoch.

1.3 Ydi'r polisi hwn yn cynnwys eiddo sy'n cael eu gosod gan bob landlord cymdeithasol sydd ag eiddo ym Môn?

Ydi. Mae pob eiddo a osodir gan landlordiaid sy'n bartneriaid yn cael eu cynnwys yn y polisi hwn, yn amodol yn unig ar yr eithriadau sydd yn y polisi hwn. Y landlordiaid sy'n bartneriaid yw Cymdeithas Tai Clwyd Alyn, Grŵp Cynefin, Cyngor Sir Ynys Môn, Tai Gogledd Cymru a Chymdeithas Tai Tŷ Glas.

1.4 Ydi'r polisi hwn yn berthnasol i bobl sydd eisoes yn denantiaid tai cymdeithasol yn ogystal ag i'r rhai hynny nad oes ganddynt denantiaeth gymdeithasol?

Ydi.

1.5 Ydi'r polisi hwn yn cynnwys yr holl reolau y mae landlordiaid cymdeithasol yn eu defnyddio wrth osod tai cymdeithasol?

Mae'r polisi hwn yn cynnwys y rhan fwyaf o'r rheolau y mae landlordiaid sy'n bartneriaid eu defnyddio. Ceir hefyd weithdrefnau ac arweiniad sy'n helpu swyddogion tai i weinyddu'r polisi hwn. Ewch i **16.6** i weld eich hawl cyfreithiol i ofyn am gopi o'r cynllun gosod cyfan.

1.6 Beth yw 'gosod' tŷ?

Bydd tŷ'n cael ei osod pan gewch eich dewis oddi ar Gofrestr Tai i gael cynnig tenantiaeth o eiddo y mae un o'r landlordiaid sy'n bartneriaid yn berchen arno.

1.7 Oes ffyrdd eraill y medraf gael tŷ cymdeithasol, ac eithrio trwy osod?

Oes. Weithiau daw pobl yn denant tŷ cymdeithasol ond nid oherwydd bod y tŷ am gael ei osod. Gweler **Atodiad 1** am fanylion yr eithriadau hyn. Nid yw'r polisi hwn yn cynnwys y ffyrdd eraill hyn o gael tŷ cymdeithasol.

1.8 Oes gennych restr o bobl y mae ganddynt hawl i gael eu hystyried am dŷ?

Oes. Caiff ei alw'n 'Cofrestr Tai. Hon yw'r rhestr aros am dŷ. Yn **Adrannau 2 a 3** ceir eglurhad ar sut mae modd i chi wneud cais i gael eich cynnwys ar y Gofrestr. Yn **Adrannau 6 i 10** ceir eglurhad ar sut byddwn yn asesu ceisiadau a sut byddwn yn penderfynu pwy sy'n cael cynnig tŷ cymdeithasol.

1.9 Pwy sy'n gyfrifol am reoli'r Gofrestr Tai?

Mae'r Cyngor yn rheoli ac yn cynnal y Gofrestr ar ran yr holl landlordiaid cymdeithasol sydd ag eiddo ym Môn. Mae gan yr holl landlordiaid sy'n bartneriaid fynediad at y Gofrestr Tai fel bod modd iddynt osod tŷ ac i gofnodi cyswllt gyda chwsmeriaid pan gaiff eiddo eu gosod a thenantiaethau eu cynnig.

2. SUT WYF YN GWNEUD CAIS AM DŶ CYMDEITHASOL?

- 2.1 Oes modd i mi wneud cais am dŷ cymdeithasol?
- 2.2 Sut wyf yn gwneud cais am dŷ cymdeithasol?
- 2.3 Rwyf yn 16 neu 17 mlwydd oed. Oes rheolau arbennig?
- 2.4 Oes modd i mi wneud cais gyda rhywun arall?
- 2.5 Gwnes gais o'r blaen a chafodd ei wrthod. Oes modd i mi wneud ail gais?
- 2.6 Oes rhaid i mi fynd am gyfweliad opsiynau tai?
- 2.7 Fydd fy nghais am gyfweliad yn cael ei gydnabod yn ysgrifenedig?
- 2.8 Oes gennyf ddewis ynghylch pryd y caf fy nghyfweld?
- 2.9 Beth fydd yn digwydd os wyf yn ddigartref neu am golli fy nghartref?
- 2.10 Beth fydd yn digwydd os wyf eisoes ar restr cais rhywun arall am dŷ ?
- 2.11 Beth fydd yn digwydd os bydd angen cymorth arnaf i wneud cais am dŷ?

2.1 Oes modd i mi wneud cais am dŷ cymdeithasol?

Os ydych yn 16 mlwydd oed neu'n hŷn medrwch wneud cais i gael eich cynnwys ar y Gofrestr Tai.

2.2 Sut wyf yn gwneud cais am dŷ cymdeithasol?

Os ydych yn dymuno gwneud cais ewch i'r Gwasanaethau Tai yn Swyddfeydd y Cyngor yn Llangefni neu ffonio Tîm Gwasanaethau Cwsmeriaid Tai'r Cyngor ar (01248) 752200. Bydd y Gwasanaethau Cwsmeriaid yn:

- Rhoi cyngor i chi
- Trefnu apwyntiad cyngor ar opsiynau tai ac yn
- Cadarnhau'r wybodaeth a'r dogfennau y mae angen i chi ddod gyda chi i'ch cyfweliad.

2.3 Rwyf yn 16 neu'n 17 mlwydd oed. Oes rheolau arbennig?

Oes. Os ydych yn 16 neu'n 17 mae modd i chi wneud cais am dŷ fel pawb arall. Fodd bynnag, os ydych yn cael cynnig tŷ cyn yr ydych yn 18 bydd y landlord yn disgwyl i chi gael gwarantwr ac ymddiriedolwr. Bydd yn rhaid i'r landlord fod yn fodlon fod y person (neu'r mudiad) hwn yn briodol ac yn medru gweithredu fel eich gwarantwr a'ch

ymddiriedolwr. Er enghraifft, mae'n rhaid iddynt fedru fforddio i dalu'r rhent am unrhyw denantiaeth a roddir i chi (rhag ofn na fyddwch chi'n talu'r rhent). Os ydych yn methu cael gwarantwr ac ymddiriedolwr, efallai byddai'r landlord yn gwrthod cynnig y denantiaeth i chi. Os ydych dros 16 neu 17 byddwn yn rhoi cyngor i chi ynghylch cael gwarantwr ac ymddiriedolwr yn ystod eich cyfweiliad opsiynau tai.

2.4 Oes modd i mi wneud cais gyda rhywun arall?

Pan fyddwch yn gwneud cais, byddwn yn gofyn i chi a fydddech yn dymuno tenantiaeth un person ynteu denantiaeth ar y cyd gyda rhywun arall yn eich cartref. Un person yn unig fedr fod y prif ymgeisydd. Hwn fydd y person y byddwn yn cysylltu ag o yng nghyswllt y cais. Gweler **11.3** ar gyfer pan fo'r landlordiaid yn rhoi tenantiaethau ar y cyd.

Os ydych yn gwneud cais ac yn meddwl gofyn am denantiaeth ar y cyd, mae'n bwysig iawn bod yn ymwybodol:

- Y bydd gan denant ar y cyd yr un hawliau â chi dan y denantiaeth gan gynnwys yr hawl i fyw yn y cyfan o'r eiddo (oherwydd mai un denantiaeth fyddai yno, a bydddech chi'n dal honno ar y cyd)
- Nad oes hawl cyfreithiol i 'droi' tenantiaeth ar y cyd yn denantiaeth un person, e.e. os yw eich cyd-denant yn symud allan ac rydych chi'n dymuno tenantiaeth un person yn eich enw eich hun yn unig
- Y gall cyd-denant ddod â'ch tenantiaeth i ben heb eich caniatâd chi gan roi i'r landlord hysbysiad ymadael. Nid oes yn rhaid i'ch cyd-denant hyd yn oed ddweud wrthyh cyn iddo/iddi wneud hyn
- Os bydd eich cyd-denant yn dod â'ch tenantiaeth ar y cyd i ben ac rydych wedi'ch gadael yn byw yn yr eiddo heb denantiaeth, ni fydd wastad yn bosib rhoi tenantiaeth newydd i chi e.e. os oes gennych fwy o ystafelloedd gwely nag y mae eu hangen arnoch
- Bod cyd-denantiaid yn 'gyfrifol ar y cyd ac yn unigol' am y cyfan o'r rhent a'r holl ymrwymadau eraill dan y cytundeb tenantiaeth hyd oni bydd y denantiaeth yn dod i ben. Os ydych yn gyd-denant, byddwch yn parhau i fod yn gyfrifol am rent a holl ymrwymadau'r denantiaeth, hyd yn oed os byddwch yn symud allan o'r eiddo, cyhyd ag y bydd y denantiaeth yn parhau
- Os ydych yn gyd-denant, byddwch yn parhau i fod yn gyfrifol am rent a holl ymrwymadau'r denantiaeth, hyd yn oed os ydych yn symud allan o'r eiddo, cyhyd ag y bydd y denantiaeth yn parhau.
- Os bydd eich cyd-denant yn marw byddwch yn dod yn denant un person yn awtomatig. Fodd bynnag, os byddwch chi yna'n marw nid oes modd i'ch teulu 'olynu' i'r denantiaeth. Mae'r sefyllfa'n wahanol pe bydddech wedi cael tenantiaeth un person: gall aelodau o'ch teulu sy'n byw gyda chi olynu'r denantiaeth pan fyddwch yn marw.

2.5 Gwnes gais o'r blaen a chafodd ei wrthod. Oes modd i mi wneud ail gais?

Os cafodd eich cais ei wrthod dan y polisi blaenorol, gallwch wneud ail gais. Byddwn yna'n penderfynu a ydych yn gymwys i fynd ar y Gofrestr Tai dan y polisi hwn.

Os ydych wedi cael gwrthod cais dan y polisi hwn mae modd i chi wneud ail gais os yw eich sefyllfa wedi newid. Efallai y byddwn yn gwrthod ystyried eich cais os na fu newid perthnasol yn eich amgylchiadau ers y penderfyniad diwethaf.

2.6 Oes rhaid i mi fynd am gyfweliad opsiynau tai?

2.7 Fe allwn ofyn wrthydd ddwad i gyfweliad os rydych wedi eich derbyn yn gychwynol i fod mewn angen tai sydd yn eich rhoi mewn Band Brys neu Band 1. Mae hyn er mwyn gwneud yn siwr eich bod yn derbyn cyngor tai da. **Fydd fy nghais am gyfweliad yn cael ei gydnabod yn ysgrifenedig?**

Bydd. Byddwn yn anfon llythyr neu e-bost atoch i:

- Gadarnhau dyddiad ac amser eich cyfweliad opsiynau tai
- Dweud wrthydd pa wybodaeth a dogfennau y mae'n rhaid i chi ddod â nhw i'ch cyfweliad
- Dweud wrthydd lle gallech gael crynodeb o'r polisi hwn ar lein

2.8 Oes gennyf ddewis ynghylch pryd y caf fy nghyfweld?

Oes. Byddwn yn ceisio trefnu amser sy'n gyfleus i chi.

2.9 Beth fydd yn digwydd os wyf yn ddigartref neu am golli fy nghartref?

Os ydych yn ddigartref neu o bosib am fod yn ddigartref o fewn 56 diwrnod byddwn yn trefnu apwyntiad fel bod modd i ni benderfynu a oes gan y Cyngor ddyletswydd tuag atoch dan y ddeddfwriaeth ddigartrefedd. Byddwn hefyd yn eich helpu i wneud cais am dŷ cymdeithasol os yw hyn yn briodol yn eich sefyllfa briodol chi.

2.10 Beth fydd yn digwydd os wyf eisoes ar restr cais rhywun arall am dŷ ?

Os ydych eisoes wedi'ch cofrestru ar gais rhywun arall am dŷ byddwn yn gofyn i chi gadarnhau nad ydych yn dymuno symud i dŷ arall hefo nhw. Unwaith y byddwch wedi cadarnhau hyn byddwch yn medru gwneud ar eich cyfer chi yn unig. Byddwn hefyd yn cysylltu gyda'r ymgeisydd arall ac efallai'n gohirio'i gais (gweler **8.8**).

2.11 Beth fydd yn digwydd os bydd angen cymorth arnaf i wneud cais am dŷ?

Byddwn yn sicrhau eich bod yn cael cymorth os ydych angen cymorth i wneud cais am dŷ. Er enghraifft, byddwn yn gwneud yn siŵr eich bod yn cael unrhyw gymorth y mae ei angen arnoch oherwydd anabledd neu broblem llythrennedd neu os oes angen gwasanaethau cyfieithu arnoch.

3. BETH SYDD ANGEN I MI EI WNEUD UNWAITH Y BYDD FY NGHYFWELIAD WEDI'I DREFNU?

- 3.1 Beth fydd yn digwydd os na fedraf ddod i'r cyfweliad opsiynau tai?
- 3.2 Oes angen i mi ddod â rhywbeth i'r cyfweliad opsiynau tai?
- 3.3 Beth fydd yn digwydd os na fyddaf yn dod â'r dogfennau i fy nghyfweliad opsiynau tai?
- 3.4 Beth fydd yn digwydd os byddaf dro ar ôl tro yn methu dod â'm dogfennau i'm cyfweliad?
- 3.5 Beth fydd yn digwydd os byddaf yn cael anhawster cael hyd i'r dogfennau y gofynnwyd i mi ddod â nhw i'm cyfweliad?
- 3.6 Beth fydd yn digwydd mewn cyfweliad opsiynau tai?
- 3.7 Fydd angen i'r Cyngor gysylltu â rhywun arall cyn prosesu fy nghais?
- 3.8 Ydi'r Cyngor yn ystyried pob cais am dŷ?
- 3.9 Beth sydd yn rhaid i mi ei wneud i sicrhau y caiff fy nghais ei ystyried?
- 3.10 Beth fydd yn digwydd os na fyddaf yn cwrdd â'r 'gofynion trefniadaethol' a restrir yn 3.9?
- 3.11 Beth fydd yn digwydd os nad oes gennyf gyfeiriad sefydlog?
- 3.12 Fydd rhywun yn ymweld â mi yn fy nghartref?

3.1 Beth fydd yn digwydd os na fedraf ddod i'r cyfweliad opsiynau tai?

Byddwn yn ceisio trefnu dyddiad ac amser sy'n gyfleus i chi. Os cewch na fedrwch ddod i'r cyfweliad a fydddech cystal â rhoi gwybod i ni er mwyn trefnu amser arall. Os na fedrwch yn wirioneddol ddod i gyfweliad opsiynau tai, byddwn yn cynnig cyfweliad i chi dros y ffôn, er enghraifft, os ydych yn byw yn bell i ffwrdd. Os na fedrwch ddod am gyfweliad i'n swyddfeydd oherwydd eich bod yn anabl, mae modd i ni ymweld â chi yn eich cartref.

3.2 Oes angen i mi ddod â rhywbeth i'm cyfweliad opsiynau tai?

Oes. Pan fyddwn yn gwneud yr apwyntiad byddwn yn dweud wrthyh beth i ddod gyda chi. Byddwn hefyd yn cadarnhau hyn yn eich llythyr apwyntiad (neu e-bost). Fel arfer, byddwn yn gofyn i chi ddod â dogfennau i brofi:

- Pwy ydych.
- Eich incwm, eich cyfalaf ac a ydych yn berchen ar unrhyw eiddo ▪ Eich man preswyllo cyfredol.
- Pwy yw'r bobl sy'n byw gyda chi (neu a fydd o bosib yn byw gyda chi) a lle maent yn byw

Os oes gennych unrhyw lythyrau neu ddogfennau sy'n berthnasol i pam bod angen tŷ arnoch a fydddech cystal â dod â'r rhain gyda chi e.e. rhybudd ymadael gan eich landlord.

3.3 Beth fydd yn digwydd os na fyddaf yn dod â'r dogfennau hyn i'm cyfweliad opsiynau tai?

Os na fyddwch yn dod â'r dogfennau yr ydym wedi gofyn i chi eu cyflwyno (gweler **3.2**) ni fedrwn gymryd eich cais. Byddwn yn trefnu apwyntiad arall i chi.

3.4 Beth fydd yn digwydd os byddaf dro ar ôl tro yn methu dod â'm dogfennau i'm cyfweliad?

Os na fyddwch yn dod â'r dogfennau yr ydym wedi gofyn i chi eu darparu (gweler **3.2**) i gyfweliad sydd wedi'i aildrefnu (gweler **3.3**), byddwn yn gofyn i chi anfon y dogfennau atom. Ni fyddwn yn trefnu cyfweliad arall ac yn cytuno i gymryd eich cais ond pan fyddwn wedi derbyn y dogfennau.

3.5 Beth fydd yn digwydd os wyf yn cael anhawster cael hyd i'r dogfennau y gofynnwyd i mi ddod â nhw i'm cyfweliad?

Os ydych yn meddwl y cewch, o bosib, drafferth cael y dogfennau yr ydym wedi gofyn i chi ddod â nhw i'ch cyfweliad, mae'n bwysig eich bod yn dweud wrthym cyn diwrnod eich cyfweliad fel bod modd i ni eich cynghori.

3.6 Beth fydd yn digwydd mewn cyfweliad opsiynau tai?

Mae'r cyfweliad yn rhoi cyfle i chi drafod eich sefyllfa'n fanwl. Byddwn yn dweud wrthyh a fyddwch yn debygol o gymhwyso am dŷ cymdeithasol ai peidio. Byddwn hefyd yn dweud wrthyh a fydd aros am dŷ cymdeithasol yn realistig yn eich sefyllfa benodol chi. Yn ystod y cyfweliad:

- Byddwch yn cael gwybod am droseddau y mae'n rhaid i chi eu hosgoi pan fyddwch yn gwneud cais am dŷ cymdeithasol.
- Byddwch yn cael gwybod sut bydd eich gwybodaeth bersonol yn cael ei defnyddio ac am eich hawliau cyfreithiol yng nghyswllt eich gwybodaeth bersonol.
- Gofynnir i chi roi caniatâd i'r ffordd y caiff eich gwybodaeth bersonol ei defnyddio (e.e. trwy roi caniatâd i ni gysylltu â mudiadau eraill os bydd angen i ni wneud hynny).
- Gofynnir i chi roi eich manylion cyswllt a'ch dewis ynghylch a ydych yn dymuno cael gohebiaeth trwy e-bost neu lythyr.
- Gofynnir i chi roi gwybodaeth am eich sefyllfa a math y tŷ y mae ei angen arnoch. Gofynnir i chi hefyd am fath y tŷ y byddai'n well gennych, gan gynnwys ei fath, ei faint a'i leoliad.
- Gofynnir i chi gadarnhau a oes angen math arbennig o dŷ arnoch chi neu aelodau eich aelwyd neu a oes gennych/ganddynt unrhyw anghenion penodol e.e. llety llawr gwaelod oherwydd nad ydynt yn gallu symud yn rhwydd neu addasiadau oherwydd anabledd corfforol.

- Rhoddir gwybod i chi sut y byddir yn debygol o ymdrin â'ch cais, gan gynnwys pa flaenoriaeth y byddwch yn debygol o'i chael (gweler **adran 9**), ac a ydych yn debygol o gael cynnig tŷ cymdeithasol.
- Dywedir wrthyhych beth fydd yn digwydd nesaf. Fel arfer, byddwn yn ysgrifennu atoch ar ôl y cyfweiliad yn cadarnhau'r penderfyniad y byddwn wedi'i wneud ynghylch eich cais (gweler **5.1** a **5.2**).
- Fe'ch cynghorir ynghylch cadw'ch llety presennol neu ynghylch ffyrdd eraill o gael hyd i dŷ (os yw'n briodol, e.e. os byddwch, o bosib, yn colli eich tŷ cyfredol neu os ydych mewn perygl o fod yn ddigartref).

3.7 Fydd angen i'r Cyngor gysylltu ag unrhyw un arall cyn prosesu fy nghais?

Efallai y bydd angen i ni gysylltu â mudiadau eraill i gael gwybodaeth y bydd ei hangen arnom cyn prosesu eich cais. Er enghraifft, efallai y bydd angen i ni wirio gwybodaeth yr ydych wedi'i rhoi i ni e.e. gofyn am dystlythyrau tenantiaeth. Byddwn yn gofyn am eich caniatâd i gysylltu â thrydydd parti pan fyddwch yn cyflwyno cais am dŷ.

3.8 Ydi'r Cyngor yn ystyried pob cais am dŷ?

Ydi. Rydym yn ystyried pob cais, ar yr amod eich bod yn cydymffurfio â gofynion gweithdrefnol penodol (gweler **3.9** am y 'pethau y mae'n rhaid i chi eu gwneud' hyn). Fodd bynnag, mae'n bwysig nodi nad yw cael asesu eich cais o reidrwydd yn golygu y bydd gennych hawl i fynd ar y Gofrestr Tai. Gweler **6.1** am bwy nad oes ganddo hawl i gael ei gofrestru ar y rhestr aros.

3.9 Beth sydd yn rhaid i mi ei wneud i wneud yn siŵr y caiff fy nghais ei ystyried?

Os ydych yn dymuno i'ch cais gael ei ystyried rhaid i chi:

- Fynd i gyfweiliad opsiynau tai neu gymryd rhan ynddo
- Cydweithredu trwy ateb y cwestiynau y gofynnwn ynghylch eich sefyllfa ac ynghylch amgylchiadau'r bobl yn eich aelwyd
- Cyflwyno tystiolaeth dderbyniol o bwy ydych.
- Cyflwyno tystiolaeth dderbyniol o'ch cenedligrwydd a'ch statws mewnfudo - os ydym angen tystiolaeth i'n bodloni ein hunain eich bod yn gymwys am dŷ (gweler **6.3** i **6.7** ac **Atodiad 3** am y rheolau ynghylch mewnfudo a chenedligrwydd).
- Darparu cyfeiriad post.
- Darparu tystiolaeth dderbyniol o bwy yw'r bobl sy'n aros gyda chi yn eich aelwyd a lle maent yn byw.
- Caniatáu i ni ymweld â chi yn eich cartref (os ydym yn penderfynu bod angen ymweld â'ch cartref).

Efallai y bydd gofyn i chi wneud pethau eraill. Gelwir y 'pethau y mae'n rhaid i chi eu gwneud' yn 'ofynion gweithdrefnol'. Efallai y bydd gofynion gweithdrefnol eraill yn cael eu cynnwys yn yr arweiniad i staff sy'n mynd law yn llaw â'r polisi hwn.

3.10 Beth fydd yn digwydd os nad wyf yn cyrraedd y 'gofynion gweithdrefnol' a restrir yn

3.9?

Os na fyddwch yn gwneud y 'pethau y mae'n rhaid i chi eu gwneud' a restrir uchod yn **3.9** byddwn yn rhoi gwybod i chi'n ysgrifenedig na fedrwn wneud penderfyniad ynghylch eich cais. Byddwn yn rhoi amser rhesymol i chi unioni hyn. Os ydych yn parhau i beidio ag unioni hyn byddwn yn canslo'ch apwyntiad. Os byddwn yn gwneud hyn, byddwn yn rhoi gwybod i chi'n ysgrifenedig.

3.11 Beth fydd yn digwydd os nad oes gennyf gyfeiriad sefydlog?

Os mai tŷ dros dro sydd gennych, dylech roi'r cyfeiriad hwnnw i ni. Os nad oes gennych lety o gwbl, bydd yn rhaid i chi roi cyfeiriad d/o i ni fel bod modd i ni ysgrifennu atoch. Gall hwn fod yn gyfeiriad aelod o'r teulu neu ffrind sy'n fodlon derbyn post ar eich rhan. Os byddwch yn rhoi cyfeiriad d/o bydd angen i chi wneud yn siŵr fod rhywun yn y cyfeiriad yn dweud wrthyh pan fyddwch yn cael llythyrau. Gallwch ofyn i ni anfon gohebiaeth drwy e-bost.

3.12 Fydd rhywun yn ymweld â mi yn fy nghartref?

Efallai y bydd angen i ni ymweld â chi yn eich cartref i gadarnhau eich sefyllfa fel bod modd i ni wneud penderfyniad a ydych yn gymwys ac a oes gennych flaenoriaeth i symud tŷ. Er enghraifft, efallai y byddwn yn ymweld â chi yn eich cartref os oes angen i ni edrych a oes gormod o bobl yn byw yno, edrych ar amodau eiddo gwael, a yw eiddo'n cyrraedd y safon (os oes gennych denantiaeth gyda landlord sy'n bartner), neu am unrhyw reswm arall. Efallai y byddwn hefyd yn ymweld â chi yn eich cartref os ydym yn fodlon bod angen gwneud hynny oherwydd eich bod ag anabledd sy'n effeithio'n andwyol ar eich gallu i ymweld â Swyddfeydd y Cyngor neu gymryd rhan mewn cyfweiliad dros y ffôn.

4. PA DDEWISIADAU SYDD GENNYF, A PHA DŶ YDW I'N CYMHWYSO AMDANO?

- 4.1 Oes modd i mi ddewis yr ardaloedd yr wyf yn dymuno byw ynddynt?
- 4.2 Oes modd i mi ddewis pa ffordd neu stad yr wyf yn ei dymuno o fewn ardal osod?
- 4.3 Pa ardaloedd gosod oes modd i mi eu dewis?
- 4.4 Sut medraf gael gwybod pa dai sydd ar gael ym mhob ardal?
- 4.5 Sut medraf gael gwybod faint o eiddo sy'n debygol o fod ar gael yn fy newis ardaloedd?
- 4.6 Oes sefyllfaoedd lle na fydd fy newis ardaloedd yn cael eu derbyn?
- 4.7 Rwy'n ddigartref. Fydd hyn yn cael effaith ar fy newis o ardal?
- 4.8 Oes modd i mi ddewis mathau'r eiddo yr wyf yn eu dymuno?
- 4.9 Rwy'n ddigartref. Fydd hyn yn cael effaith ar y mathau o eiddo y medraf eu dewis?
- 4.10 Sut mae'r Cyngor yn penderfynu beth yw maint yr eiddo y mae gennyf hawl iddo?
- 4.11 Pwy sy'n medru cael ei gofrestru fel rhan o'm haelwyd?
- 4.12 Sawl ystafell wely sydd gennyf hawl iddi?
- 4.13 Oes sefyllfaoedd lle byddai modd i mi gael cynnig eiddo mwy na'r hyn y mae gennyf hawl iddo?
- 4.14 Oes modd i mi ddewis pa landlord yr wyf yn ei ddymuno?
- 4.15 Oes modd i'r Cyngor a chymdeithasau tai osod meini prawf cymhwyso ar gyfer eiddo neu gynlluniau tai penodol?
- 4.16 Oes modd i'r Cyngor a'r cymdeithasau tai osod meini prawf cymhwyso ar gyfer eiddo neu gynlluniau tai penodol?

4.1 Oes modd i mi ddewis yr ardaloedd yr wyf yn dymuno byw ynddynt?

Oes. Mae modd i chi ddewis cyn lleied neu gymaint o ardaloedd ag y dymunech (oni bai eich bod yn ddigartref, gweler **4.7** isod). Ni ddylech ddewis ardal oni bai eich yn wirioneddol dymuno byw yno. Y rheswm am hyn yw y byddwch yn cael eich tynnu oddi ar y Gofrestr os byddwch yn gwrthod dau gynnig o dŷ (gweler **11.8**). Yn anffodus, ychydig iawn o dai cymdeithasol sydd mewn rhai ardaloedd neu mae llawer o bobl yn dymuno byw yno. Byddwn yn dweud wrthyh os yw'n realistig dewis ardal benodol yn ystod eich cyfweliad opsiynau tai.

4.2 Oes modd i mi ddewis ffordd neu stad yr wyf yn ei dymuno mewn ardal osod?

Nac oes. Os ydych yn dewis ardal mae'n bosib y medrwch gael cynnig eiddo mewn unrhyw ran o'r ardal osod honno.

4.3 Pa ardaloedd gosod fedraf i eu dewis?

Gweler **Atodiad 2** am fap sy'n dangos pob ardal osod.

4.4 Sut medraf gael gwybod faint o dai sydd ar gael ym mhob ardal?

Rydym fel mater o drefn yn cyhoeddi pa dai sydd gennym ym mhob ardal osod. Mae'n bwysig nodi mai cyfanswm nifer yr eiddo yw hyn ac efallai mai ychydig o eiddo yn unig a ddeuai'n wag bob blwyddyn (neu ddim o gwbl). O'r herwydd, rydym yn cyhoeddi'r wybodaeth isod:

- (a) Faint o eiddo oedd wedi bod ar gael i'w gosod yn flaenorol ym mhob ardal yn ystod y flwyddyn ddiwethaf
- (b) Pa fand blaenoriaeth oedd gan yr ymgeisydd llwyddiannus, ac
- (c) Am faint oedd yn rhaid iddo aros yn y band hwnnw cyn cael yr eiddo y bu iddynt ei dderbyn

Mae'r wybodaeth uchod ar gael ar wefan y Cyngor ac yn cael ei rhoddi i unrhyw gwsmer sy'n gofyn amdani.

Ni fydd y wybodaeth yn (a) a (b) uchod ar gael hyd oni fydd y polisi wedi bod mewn grym am chwe mis.

4.5 Sut medraf gael gwybod faint o eiddo sy'n debygol o ddod ar gael yn fy newis ardaloedd?

Nid ydym yn gwybod ymlaen llaw pa eiddo a ddaw ar gael. Yr oll y gallwn ei wneud yw rhoi gwybodaeth gyffredinol i chi, e.e. faint o eiddo o'r math a'r maint y mae ei angen arnoch sydd wedi dod ar gael yn flaenorol mewn ardal osod dros gyfnod penodol o amser a faint o bobl sydd o'ch blaen ar y rhestr aros honno (gweler **4.4**). Mae hyn yn rhoi syniad bras i chi o ba mor hir y mae'n debygol o fod cyn y medrwch gael eiddo (gweler hefyd **16.6** am eich hawl i ofyn am wybodaeth).

4.6 Oes sefyllfaoedd lle na fydd fy newis ardaloedd yn cael eu derbyn?

Oes. Efallai y byddwn yn gwrthod eich cofrestru ar gyfer ardal os credwn ei bod yn annhebygol y cewch gynnig tŷ yn yr ardal honno. Er enghraifft, efallai na fyddai fawr ddim tai neu ddim tai o gwbl o'r math a'r maint y mae eu hangen arnoch mewn ardal benodol. Neu efallai nad ydych yn cwrdd â meini prawf gosod y landlord.

4.7 Rwyf yn ddigartref. Fydd hyn yn cael effaith ar fy newis o ardal?

Bydd. Os oes gan y Cyngor un o'r dyletswyddau digartref isod tuag atoch bydd yn rhaid i chi ddewis o leiaf chwe ardal osod. Yr unig eithriad yw pe byddem yn penderfynu nad oes chwe ardal lle byddai llety'n gyfreithiol addas i chi (yn ôl diffiniad y ddeddfwriaeth digartrefedd). Dyma'r dyletswyddau digartrefedd:

- Dyletswydd adran 66 dan Ddeddf Tai (Cymru) 2014 (y ddyletswydd i helpu i'ch atal rhag colli llety os byddwch o bosib yn dod yn ddigartref o fewn 56 diwrnod)
- Dyletswydd Adran 68 dan Ddeddf 2014 (y ddyletswydd i sicrhau bod llety dros dro ar gael ar eich cyfer os oes gennym reswm i gredu y gallech fod yn gymwys i dderbyn cymorth, eich bod efallai'n ddigartref ac efallai mewn angen â blaenoriaeth)
- Dyletswydd adran 73 dan Ddeddf 2014 (y ddyletswydd i'ch helpu i ganfod llety os ydych yn ddigartref), a
- Dyletswydd adran 75 dan Ddeddf 2014 (y ddyletswydd i sicrhau bod llety ar gael ar eich cyfer os ydych yn anfwriadol ddigartref ac mewn angen â blaenoriaeth ac na chafodd eich digartrefedd ei ddatrys pan oedd gan y Cyngor ddyletswydd adran 73 tuag atoch).

Os oes gan y Cyngor un o'r dyletswyddau uchod tuag atoch bydd gennych ddau fis i fynegi eich dewis ynghylch yr ardaloedd gosod y dymunech symud iddynt. Ar ddiwedd y ddau fis, gan ddechrau gyda derbyn un o'r dyletswyddau, medrwn ehangu'r ardaloedd gosod yr ydych wedi'ch cofrestru ar eu cyfer. Fodd bynnag, ni chaiff hyn ei wneud oni bai y credwn y byddai llety yn yr ardaloedd gosod ychwanegol yn fwyaf tebygol o fod yn addas i chi wrth orffen y ddyletswydd ddigartrefedd.

4.8 Oes modd i mi ddewis mathau'r eiddo yr wyf yn eu dymuno?

Oes. Medrwnch ddewis mathau'r eiddo (tŷ, fflat ac ati) a lefelau llawr yr ydych yn eu dymuno ac y dymunech gael eich ystyried ar eu cyfer. Fodd bynnag, nid yr hyn yr ydych yn ei ddymuno yw'r unig beth sy'n penderfynu pa fath o eiddo yr ydych yn gymwys ar gyfer amdano, ond hefyd math eich aelwyd (gweler **4.12** isod).

Os ydych yn 55 oed neu'n hŷn, gallwch ddweud eich bod eisiau cael eich ystyried ar gyfer eiddo a chynlluniau tai sydd wedi eu neilltuo ar gyfer pobl hŷn.

4.9 Rwy'n ddigartref. Oes modd i hyn gael effaith ar fathau'r eiddo y medraf eu dewis?

Oes. Os oes gan y Cyngor un o'r dyletswyddau tuag atoch a restrir yn **4.7** efallai y bydd eich dewisiadau'n cael eu trechu. Efallai y byddwn yn dewis mathau'r eiddo yr ydych yn gymwys i gael eu cynnig, yn seiliedig ar yr hyn yr ydym yn ei ystyried sy'n addas i chi.

4.10 Sut mae'r Cyngor yn penderfynu eiddo o ba faint y mae gennyf hawl iddo?

Rydym yn asesu maint y cartref y mae ei angen arnoch yn ôl nifer a chyfansoddiad aelodau eich aelwyd. Byddwn yn asesu nifer yr ystafelloedd gwely y bydd eu hangen arnoch. Gweler **4.11** a **4.12** isod

4.11 Pwy sy'n medru cael ei gofrestru fel rhan o fy aelwyd?

Byddwn yn penderfynu pwy sydd â'r hawl i gael ei gynnwys ar eich cais am dŷ fel rhan o'ch aelwyd Fel arfer, rhaid i'r bobl sy'n cyfrif fel y rhai y mae angen iddynt fyw gyda chi:

- Fyw gyda chi fel aelod o'r teulu, neu
- Fod yn blentyn i chi a bod yn ddibynnol arnoch.

Os oes gennych blentyn sy'n ddibynnol arnoch chi a rhywun arall (e.e. cynbartner) byddwn yn ystyried a ddylid ei drin fel rhan o'ch aelwyd. Os oes trefniant i rannu gwarchodaeth efallai y byddem yn penderfynu na ddylid trin y plentyn fel rhan o'ch aelwyd e.e. oherwydd bod ganddo eisoes lety gyda'i riant/warchodwr arall.

4.12 Sawl ystafell wely sydd gennyf hawl iddynt?

Caiff nifer yr ystafelloedd gwely y mae gennych hawl iddynt ei hasesu gan ddefnyddio'r rheolau a ganlyn. Rydych yn gymwys ar gyfer un ystafell wely am bob un o'r bobl isod sydd yn eich aelwyd:

- Un person sengl neu gwpl sy'n 16 oed neu hŷn
- Dau blentyn o'r un rhyw, os yw'r ddau blentyn dan 16
- Dau blentyn dan 10 oed, waeth beth yw eu rhyw ▪ Unrhyw blentyn arall.

Efallai eich bod yn gymwys ar gyfer un ystafell wely ychwanegol os:

- Ydych chi neu eich partner yn anabl a bod angen gofalwr nad yw'n byw gyda chi i aros dros nos, neu
- Ei fod yn afresymol i ddau berson rannu ystafell wely oherwydd salwch neu anabled ar yr amod bod tystiolaeth am yr angen hwn a'n bod yn fodlon y byddech yn medru fforddio'r llety.

Yn y tabl isod, ceir arweiniad i faint yr eiddo y caiff y mathau mwyaf cyffredin o aelwydydd eu cofrestru ar eu cyfer fel arfer

AELWYD A MAINT YR EIDDO

Cyfansoddiad yr Aelwyd	Nifer yr Ystafelloedd Gwely				
	1	2	3	4	5
Un person					
Cwpl					
Dynes feichiog (sengl neu mewn cwpl)					

Cwpl neu un rhiant gydag un plentyn dan 16					
Cwpl neu un rhiant gyda dau o blant o’r un rhyw dan 16 neu â dau blentyn o wahanol ryw ac sydd ill dau dan 10					
Cwpl neu un rhiant gyda dau o blant o wahanol ryw dan 16 lle mae un plentyn yn o leiaf 10					
Cwpl neu un rhiant gyda thri o blant dan 16					
Cwpl neu un rhiant gyda phedwar o blant dan 16, yn unrhyw un o’r categorïau a ganlyn: - i gyd o’r un rhyw; - Dau fachgen a dwy ferch; - Tri o’r un rhyw, lle mae o leiaf ddau o’r plant sydd o wahanol ryw dan 10.					
Cwpl neu un rhiant gyda phedwar o blant dan 16, tri o’r un rhyw, lle mae un ai’r tri sydd o’r un rhyw i gyd dros 10 neu mae’r plentyn sydd o’r rhyw arall dros 10					
Cwpl neu un rhiant gyda phump o blant dan 16					
Cwpl neu un rhiant gyda mwy na phump o blant dan 16					

Bydd ymgeiswyd sydd hefo plant sydd yn dibynnu arnynt (dependent children) rhwng 17 ac 21 oed yn cael eu hystyried hefo'r criteria uchod ar gyfer aelwyd ac maint yr eiddo **.4.13 Rwyf yn feichiog. Pryd fydd gennyf hawl i ystafell wely ychwanegol?**

Byddwch yn cael eich trin fel petai eich plentyn wedi cael ei eni'n barod (i bwrpas gweithio allan maint yr eiddo y mae gennych hawl iddo) unwaith y byddwch wedi bod yn feichiog am 26 wythnos. Efallai y byddwn yn defnyddio ein disgrisiwn i newid eich hawliau o ran ystafelloedd gwely yn gynt na'r dyddiad hwn os byddwn yn teimlo bod hynny'n briodol ac wedi ystyried materion megis:

- A yw eich amgylchiadau'n eithriadol;
- Y galw gan ymgeiswyr eraill am eiddo o'r math a'r maint y byddai gennych chi hawl iddo os penderfynir y bydd gennych hawl i ystafell wely ychwanegol;
- Bod neb ar ôl ar y rhestr aros ar gyfer eiddo o faint mwy yn yr ardal(oedd) yr ydych wedi ei/eu dewis;
- Eich gallu i fforddio'r rhent a'r costau uwch sy'n gysylltiedig ag eiddo mwy.

4.14 Oes sefyllfaoedd lle medrwn gael cynnig eiddo mwy na'r hyn y mae hawl gennyf iddo?

Fel arfer, dim ond maint yr eiddo y mae gennych hawl iddo y cewch ei gynnig (gweler **4.12** uchod). Weithiau byddem yn medru cynnig eiddo mwy, ond fel arfer, ni fydd hyn yn digwydd oni bai:

- Nad oes neb ar ôl ar y rhestr aros, a
- Bod y landlord yn fodlon y byddech yn medru fforddio'r rhent

4.15 Oes modd i mi ddewis pa landlord yr wyf yn ei ddymuno?

Nac oes. Os cewch eich derbyn ar y Gofrestr Tai, gallwch gael cynnig tenantiaeth gydag unrhyw un o'r landlordiaid sy'n bartneriaid.

4.16 Oes modd i'r Cyngor a'r cymdeithasau tai osod meini prawf cymhwyso ar gyfer eiddo neu gynlluniau tai penodol?

Oes. Er enghraifft, mae modd i rai eiddo gael eu cadw ar gyfer pobl dros oed penodol.

5. PA BRYD Y GWNEIR PENDERFYNIAD AR FY NGHAIS?

- 5.1 Pa bryd gaf i benderfyniad ar fy nghais?
- 5.2 Beth fydd y llythyr penderfynu yn ei ddweud wrthyf?
- 5.3 Beth fydd yn digwydd os byddaf yn dymuno cael gwybod beth yw'r sefyllfa ynghylch fy nghais?
- 5.4 Os wyf yn anghytuno gyda phenderfyniad y Cyngor, oes modd i mi ofyn iddynt ei hailstyried?

5.1 Pa bryd gaf i benderfyniad ar fy nghais?

Byddwn yn prosesu'ch cais unwaith y byddwch yn cwrdd â'r holl ofynion trefniadaethol (ceir eglurhad ar y 'pethau y mae'n rhaid i chi eu gwneud' hyn yn **3.9**). Byddwn yn ysgrifennu atoch o fewn 21 diwrnod calendr i ddiwrnod eich cyfweiliad opsiynau tai neu o fewn 21 diwrnod i ni dderbyn yr holl wybodaeth a'r dogfennau y mae eu hangen arnom (os yw hyn yn hwyrach). Os ydych wedi cytuno i dderbyn e-byst, efallai y byddwn yn anfon y penderfyniad atoch mewn e-bost.

5.2 Beth fydd y llythyr penderfynu yn ei ddweud wrthyf?

Byddwn yn ysgrifennu atoch ac yn dweud wrthyfch:

- a ydych wedi'ch derbyn ar y rhestr aros.

Os ydych wedi'ch derbyn ar y rhestr aros, byddwn yn dweud wrthyfch:

- pa flaenoriaeth (band) a ddyfarnwyd i chi (gweler **9.6** i **9.10**)
- dyddiad eich amser aros (gweler **8.1**)
- math (neu fathau) y tŷ yr ydych wedi'ch cofrestru ar ei gyfer (gweler **4.8**), a ▪ maint yr eiddo yr ydych yn gymwys ar ei gyfer (gweler **4.10** i **4.14**).

Byddwn hefyd yn dweud wrthyfch os byddwn yn gwneud unrhyw un o'r mathau o benderfyniadau a ganlyn:

- Penderfyniad nad ydych yn gymwys i gael eich cynnwys ar y Gofrestr Tai gweler **adran 6**). Byddwn yn dweud y rhesymau pam wrthyfch
- Penderfyniad fod statws eich band blaenoriaeth wedi'i ostwng (gweler **9.11**) ac os felly, pa fand a ddyfarnwyd i chi. Byddwn yn dweud y rhesymau pam wrthyfch.

Byddwn yn dweud wrthyfch am eich hawl i ofyn am adolygiad os ydych yn anfodlon gyda'n penderfyniad ar eich cais (gweler **adran 12.5**).

Bydd y llythyr penderfyniad yn egluro bod copi o'r hysbysiad o benderfyniad ar gael i'w gasglu o swyddfa'r Cyngor am gyfnod rhesymol. Mae'r llythyr hefyd yn egluro os na fyddwch yn derbyn y llythyr (neu'r e-bost) o benderfyniad, byddwch yn cael eich trin fel petaech wedi cael gwybod pan gafodd y llythyr ei anfon i'r cyfeiriad post neu e-bost a gawsom gennych.

5.3 Beth fydd yn digwydd os byddaf yn dymuno cael gwybod beth yw'r sefyllfa ynghylch fy nghais?

Os oes gennych gwestiynau ynghylch eich cais, a fyddech cystal â ffonio Gwasanaethau Cwsmeriaid yr Adran Tai ar (01248) 752200 neu anfon e-bost atynt yn tai@ynysmon.gov.uk. Os oedd eich cyfweiliad yn y 21 diwrnod diwethaf ac nid ydych wedi cael penderfyniad, awgrymwn eich bod yn disgwyl am ein llythyr neu ein neges ebost yn cadarnhau canlyniad eich cais.

5.4 Os wyf yn anghytuno gyda phenderfyniad y Cyngor oes modd i mi ofyn iddynt ei ailystyried?

Oes. Pan fyddwn yn ysgrifennu atoch ac yn dweud wrthyhych beth yw'r penderfyniad ar eich cais, byddwn hefyd yn dweud wrthyhych am eich hawl i ofyn am adolygiad (gweler **adran 12** am fwy o fanylion am eich hawl i ofyn i ni ailystyried penderfyniadau).

6. A FYDDAF YN CAEL MYND AR Y GOFRESTR TAI?

- 6.1 Oes gan bawb hawl i fynd ar y Gofrestr Tai?
- 6.2 Sut fydd y Cyngor yn fy helpu os nad oes gennyf hawl i fynd ar y Gofrestr Tai?
- 6.3 Pam fyddwch chi'n edrych ar statws mewnfudo a chenedligrwydd?
- 6.4 Sut medraf gael gwybod a yw fy statws mewnfudo yn fy niarddel rhag cael tŷ?
- 6.5 Nid wyf yn gymwys ar gyfer dŷ oherwydd fy statws mewnfudo. Oes modd i mi gael tenantiaeth ar y cyd gyda rhywun arall?
- 6.6 Pobl a gyfyngir

- 6.7 Nid yw fy mhlant yn gymwys oherwydd eu statws mewnfudo. Fyddwch chi'n rhoi ystyriaeth i'w hanghenion?
- 6.8 Oes sefyllfaoedd lle na fydd y Cyngor yn cofrestru rhywun ar y rhestr aros oherwydd ei ymddygiad yn y gorffennol?
- 6.9 Pa bryd nad oes gan rywun hawl mynd ar y rhestr aros oherwydd ei ymddygiad yn y gorffennol?
- 6.10 Fydd y Cyngor yn gofyn am dystlythyrau tenantiaeth?
- 6.11 Os yw'r Cyngor yn penderfynu nad yw rhywun yn fy aelwyd yn gymwys oherwydd ymddygiad annerbyniol, oes modd rhoi iddo/iddi denantiaeth ar y cyd gyda mi?

6.1 Oes gan bawb hawl i fynd ar y Gofrestr Tai?

Nac oes. Nid oes gan rai pobl yr hawl i gael eu cofrestru ar y rhestr aros. Er enghraifft, ni fyddwch yn cael eich rhoi ar y Gofrestr Tai:

- Os nad ydych wedi cwrdd â'r 'gofynion gweithdrefnol' (gweler **3.9** am y 'pethau y mae'n rhaid chi eu gwneud').
- Os oes gennych ddigon o adnoddau ariannol i gwrdd â'ch anghenion tŷ (gweler **7.3** a **7.4** am fwy o fanylion).
- Os nad ydych yn gymwys oherwydd eich statws mewnfudo (gweler **6.3** i **6.7** ac **Atodiad 3** am y rheolau ynghylch mewnfudo a chenedligrwydd)
- Os nad ydych yn gymwys oherwydd ymddygiad yn y gorffennol (gweler **6.8** i **6.9** ac **Atodiad 4** am y rheolau ynghylch bod yn anaddas i fod yn denant).
- Os ydych wedi gwneud cais o'r blaen, eich cais wedi'i wrthod ac nad yw eich cais wedi newid yn sylweddol ers y penderfyniad gwreiddiol (gweler **2.5**).

Byddwn yn ysgrifennu atoch ac yn dweud wrthyh os byddwn yn penderfynu nad ydych yn gymwys i gael eich cynnwys ar y Gofrestr. Byddwn yn dweud wrthyh am ein rhesymau dros wneud y penderfyniad ac yn dweud wrthyh am eich hawl i ofyn am adolygiad (gweler **adran 12** am fwy o fanylion ynghylch eich hawl i ofyn i ni ailystyried penderfyniadau).

6.2 Sut fydd y Cyngor yn fy helpu os nad oes gennyf hawl mynd ar y Gofrestr Tai

Byddwn yn eich cyngori ynghylch eich opsiynau tai eraill.

6.3 Pam ydych yn edrych ar statws mewnfudo a chenedligrwydd?

Trwy gyfraith, ni chawn osod tai i bobl sydd wedi'u diarddel oherwydd eu statws mewnfudo. Ni fyddwn yn cofrestru ceisiadau gan unrhyw un nad yw'n gymwys ar gyfer tŷ dan adran 160A(1)(a) Deddf Tai 1996 a'r rheoliadau cysylltiedig.

6.4 Sut medraf gael gwybod a yw fy statws mewnfudo yn fy niarddel rhag cael tŷ?

Yn **Atodiad 3** ceir rhestr o'r grwpiau nad ydynt yn gymwys i gael tŷ oherwydd eu statws mewnfudo neu eu cenedligrwydd. A fydddech cystal â chysylltu â ni os oes angen cyngor arnoch ar sut y gallai hyn gael effaith ar eich cais.

6.5 Nid wyf yn gymwys ar gyfer tŷ oherwydd fy statws mewnfudo. Oes modd i mi gael tenantiaeth ar y cyd gyda rhywun arall?

Nac oes. Ni all aelod o aelwyd, nad yw'n gymwys, gael tenantiaeth un person na thenantiaeth ar y cyd gydag ymgeisydd cymwys yn sgil cael gosod tŷ.

6.6 Pobl a gyfyngir

Ni fyddwn yn cofrestru cais unrhyw un sydd yn syrthio i grŵp 'ffafiaeth resymol' (gweler **16.1**) oherwydd digartrefedd dim ond oherwydd bod eu haelwyd yn cynnwys 'person a gyfyngir'. Person a gyfyngir yw rhywun:

- nad yw'n gymwys ar gyfer cymorth dan Bennod 2 Deddf Tai (Cymru) 2014, ac
- sy'n destun rheolaeth mewnfudo o fewn ystyr Deddf Lloches a Mewnfudo 1996, ac
- un ai:
 - Nad oes ganddo ganiatâd i ddod i mewn i'r Deyrnas Unedig neu i aros yno, neu
 - Bod ganddo ganiatâd i ddod i mewn i'r Deyrnas Unedig neu i aros yno gyda'r amod ei fod yn cynnal ei hun a'i ddibynyddion ac yn cael llety i'w hun a'i ddibynyddion heb orfod troi at y pwrs cyhoeddus

6.7 Nid yw fy mhlant yn gymwys oherwydd eu statws mewnfudo. Fyddwch chi'n cymryd eu hanghenion i ystyriaeth?

Byddwn. Os ydych chi'n gymwys ond bod gennych ddibynyddion sydd ddim yn gymwys, byddwn yn cymryd eu hanghenion tai i ystyriaeth, e.e. wrth benderfynu ar eich blaenoriaeth a math a maint y tŷ yr ydych yn gymwys ar ei gyfer. Fodd bynnag, efallai y byddwn yn cymryd statws mewnfudo perthnasau i ystyriaeth wrth benderfynu a ydynt yn rhan o'ch aelwyd. Os yw eich aelod yn cynnwys 'person a gyfyngir' efallai na fyddwn yn rhoi blaenoriaeth am dŷ i chi (gweler **6.6**).

6.8 Oes sefyllfaoedd lle na fydd y Cyngor yn cofrestru rhywun ar y rhestr aros oherwydd ymddygiad yn y gorffennol?

Oes. Os ydym yn penderfynu fod eich statws mewnfudo a chenedligrwydd yn golygu eich bod yn gymwys ar gyfer y Gofrestr Tai byddwn wedyn yn ystyried a ydych o bosib yn anghymwys oherwydd ymddygiad annerbyniol.

6.9 Pa bryd nad oes gan rywun hawl mynd ar y Gofrestr Tai oherwydd ymddygiad yn y gorffennol? Rydym yn ystyried:

- a ydych chi neu aelod a'ch aelwyd wedi bod yn euog o ymddygiad annerbyniol ac, os dyma'r achos
- a yw'r ymddygiad yn ddigon difrifol i'ch gwneud yn anaddas i fod yn denant tŷ cymdeithasol ac, os dyma'r achos
- a ydych yn parhau'n anaddas i fod yn denant ar yr adeg y byddwn yn ystyried eich cais

Mae **Atodiad 4** yn rhoi mwy o wybodaeth am sut y gwnawn y penderfyniad hwn ac am y rheolau y byddwn yn eu defnyddio.

6.10 Fydd y Cyngor yn gofyn am dystlythyrau tenantiaeth?

Bydd. Os ydych yn denant ar hyn o bryd neu wedi bod â thenantiaeth yn y gorffennol byddwn yn cysylltu â'ch landlord(iaid) ac yn gofyn iddynt am fanylion am y modd y cynhaliwyd eich tenantiaeth. Mae hyn o gymorth i ni benderfynu a ydych yn addas i fod yn denant (gweler 6.9).

6.11 Os yw'r Cyngor yn penderfynu nad yw rhywun yn fy aelwyd yn gymwys oherwydd ymddygiad annerbyniol, oes modd rhoi iddo/iddi gyd-denantiaeth gyda mi?

Nac oes. Nid oes modd rhoi i rywun nad yw'n gymwys oherwydd ymddygiad blaenorol gyd-denantiaeth gydag ymgeisydd cymwys yn sgil gosod tŷ.

7. PA FLAENORIAETH FYDD GENNYF AM Dŷ?

- 7.1 Sut mae'r Cyngor yn penderfynu pa flaenoriaeth sydd gennyf am dŷ?
- 7.2 Beth fydd yn digwydd os nad wyf yn cymhwyso am unrhyw un o'r bandiau blaenoriaeth?
- 7.3 Fydd y Cyngor yn rhoi ystyriaeth i fy incwm a fy sefyllfa ariannol?
- 7.4 Beth fydd y Cyngor yn rhoi ystyriaeth iddo wrth benderfynu a fedraf fforddio tŷ yn y sector preifat?

- 7.5 Beth fydd yn digwydd os wyf eisoes ar y Gofrestr Tai pan fydd y polisi hwn yn dod i rym?
- 7.6 A fyddaf yn cael mwy o flaenoriaeth os gwnaf gais fel person digartref?

7.1 Sut mae'r Cyngor yn penderfynu pa flaenoriaeth sydd gennych am dŷ?

Os ydych yn gymwys i fynd ar y Gofrestr Tai (gweler adran 6), byddwn wedyn yn mynd ymlaen i benderfynu a oes angen tŷ arnoch. Ceir pedwar 'band'. Mae'r band a ddyfernir i chi'n seiliedig ar a oes gennych gysylltiad lleol ai peidio, a beth yw eich brys am dŷ. Dyma'r bandiau, gyda'r flaenoriaeth yn gostwng wrth fynd i lawr y tabl :

Band	Rydych os oes gennych:
Urgent	a) Angen tai brys a chysylltiad Ynys Mon b) Angen tai brys (heb gysylltiad Ynys Mon)
Band 1	Angen tai a chysylltiad Ynys Mon
Band 2	Angen tai heb gysylltiad Ynys Mon
Band 3	Heb angen tai gyda cysylltiad Ynys Mon

*Mae rhai eithriadau i'r rheol gyffredinol hon. Ym Mand 3, mae angen cysylltiad lleol ar gyfer categorïau angen tŷ 28 a 30.

Ceir eglurhad llawn ar feini prawf y bandiau yn **adran 9**.

7.2 Beth fydd yn digwydd os na fyddaf yn cymhwyso ar gyfer unrhyw un o'r bandiau blaenoriaeth?

Os nad ydych yn cymhwyso ar gyfer unrhyw un o'r bandiau ni chewch fynd ar y Gofrestr Tai. Bydd hyn yn golygu na fyddwch yn cael eich ystyried am dŷ. Byddwn yn anfon ein penderfyniad atoch yn ysgrifenedig ac yn egluro pam nad ydych yn gymwys ar gyfer y rhestr aros. Byddwn hefyd yn dweud wrthyf am eich hawl i ofyn am adolygiad (gweler **adran 12** am ragor o fanylion am ofyn i ni ailystyried penderfyniadau). Os nad oes gennych angen tai a dim cysylltiad gyda Ynys Mon ni fyddwch yn cael eich cofrestru neu bydd eich cais cyfredol yn cael ei ganslo. Medrwn eich cyngori ar eich opsiynau tai eraill os oes ei angen arnoch.

7.3 A fydd y Cyngor yn rhoi ystyriaeth i'm hincwm a'm sefyllfa ariannol?

Bydd. Fel arfer, ni fydd tai cymdeithasol yn cael eu darparu onid ydych yn cael trafferth i gael tŷ addas oherwydd eich sefyllfa ariannol. Efallai y byddwn yn

penderfynu nad oes modd eich cynnwys ar y Gofrestr Tai os medrwch fforddio cael tŷ yn y sector preifat. Efallai y byddwn yn eich diarddel os na allwch fforddio tŷ yn y man y dymunech fyw, ond yn gallu fforddio tŷ addas yn rhywle arall ym Môn.

7.4 Beth mae'r Cyngor yn ei gymryd i ystyriaeth wrth benderfynu a fedraf fforddio tŷ yn y sector preifat?

Byddwn yn ystyried amryfal ffactorau, gan ddibynnu ar eich sefyllfa. Er enghraifft:

- Eich adnoddau ariannol ac adnoddau aelodau o'ch aelwyd. Mae adnoddau ariannol yn golygu incwm gros o £75,000 bob blwyddyn ac / neu asedau cyfalaf neu gynilion sydd dros £50,000. Golyga hyn gallwch gael eich cynnwys ar y rhestr ond ddim yn cael eich hystyried hyd nes na fydd yr adnodd ariannol yn mynd dros y trothwy uchod.
- Bod yn berchen ar dir neu eiddo a bod ag ecwiti ynddynt
- Eich gwariant a'ch ymrwymadau rhesymol
- Cyflenwad a chost tai marchnad breifat ym Môn a fyddai'n addas i chi
- A fyddai modd gwerthu eich eiddo presennol a rhyddhau'r ecwiti a ddaw yn sgil hynny i brynu neu rentu'n breifat
- Y posibilrwydd i chi gael morgais
- A yw addasu eich eiddo presennol yn opsiwn ymarferol (os yn berthnasol).

Mae'r arweiniad gweithdrefnol ar gyfer swyddogion tai (gweler **1.5**) yn cynnwys arweiniad ar sut i asesu achosion unigol, gan gynnwys ffigyrau i'ch helpu gyda maint yr incwm, cynilion a chyfalaf y byddai modd, yn nodweddiadol, ei ystyried yn dderbyniol ar gyfer mathau penodol o aelwyd. Wrth lunio'r canllawiau hyn, bydd y landlordiaid sy'n bartneriaid yn cymryd i ystyriaeth Asesiad y Cyngor o'r Farchnad Dai Leol a'r data mewn perthynas â chostau tai.

Bydd y taliadau isod yn cael eu diystyru yn yr asesiad ariannol:

- i. Lwmp swm, taliadau dyfarniad pensiwn sydd yn parhau ac neu Taliadau Incwm wedi ei Warantu gan y Fyddin Brydeinig neu Lluoedd Adfyddin fel iawndal am anaf, gyflwr meddygol neu anabledd gafwyd tra ar wasanaeth weithredol. Mae hyn yn cynnwys symiau o'r Cynllun Pensiwn Rhyfel ac Cynllun Iawndal Fyddin Brydeinig.
- ii. Taliadau iawndal sydd wedi eu derbyn drwy hawliadau dioddefwr trosedd neu drwy anaf personol
- iii. Taliadau budd dal sydd ar gyfer helpu pobl gyda cost ychwanegol sydd yn cael ei achosi gan iechyd gwael neu anabledd gan gynnwys ond heb ei gyfyngu i:
 - Taliadau Personol Annibynnol
 - Lwfans Byw Anbaledd
 - Lwfans Presenoldeb
 - Taliad Lluoedd Annibynnol

7.5 Beth fydd yn digwydd os wyf eisoes ar y Gofrestr Tai pan ddaw'r polisi hwn i rym?

Os oes gennych gais gweithredol am dŷ pan fo'r polisi hwn yn dod i rym, byddwn yn ailasesu pa mor gymwys ydych am dŷ gan ddefnyddio'r rheolau newydd. Os nad ydych yn gymwys ar gyfer un o'r bandiau, bydd eich cais yn cael ei dynnu oddi ar y Gofrestr.

Byddwn yn ysgrifennu atoch yn dweud wrthyhch a yw eich cais wedi'i gynnwys ar y Gofrestr ai peidio. Os ydych yn gymwys dan y polisi newydd, byddwn yn cadarnhau statws eich band blaenoriaeth a dyddiad eich amser aros. Os oes gennych gais gweithredol pan fo'r polisi hwn yn dod i rym, dyddiad eich amser aros fydd y dyddiad y byddech wedi cymhwyso ar gyfer eich statws band pe byddai'r cynllun bandio wedi bod yn weithredol yn flaenorol. Os tynnir eich cais oddi ar y Gofrestr, byddwn yn cadarnhau'r rhesymau am y penderfyniad. Byddwn hefyd yn dweud wrthyhch am eich hawl i ofyn am adolygiad (gweler **adran 12** am ragor o fanylion ynghylch eich hawl i ofyn i ni ailystyried penderfyniadau).

7.6 Oes modd i mi gael mwy o flaenoriaeth os wyf yn gwneud cais fel person digartref?

Os yw'r Cyngor yn derbyn eich bod yn ddigartref dyfernir i chi statws band sy'n adlewyrchu'ch blaenoriaeth ar gyfer symud tŷ (gweler **9.6** i **9.10** am y categorïau bandio). Fodd bynnag, nid yw gwneud cais fel person digartref fel arfer yn ei gwneud yn fwy tebygol y ceir cynnig o dŷ cymdeithasol. Y rheswm am hyn yw y medrwn ddod â dyletswyddau digartrefedd i ben trwy drefnu tŷ rhent yn breifat. Hefyd, os oes dyletswydd ddigartrefedd yn ddyledus i chi, bydd gennych laj o ddewis ynghylch:

- Lle cynigir tŷ i chi (gweler **4.7**), a
- Math yr eiddo a gynigir i chi (gweler **4.9**).

8. BETH FYDD YN DIGWYDD UNWAITH YR WYF WEDI'M COFRESTRU AR Y RHESTR AROS?

- 8.1 Lle fyddaf yn cael fy rhoi pan fyddaf yn mynd ar y rhestr am y tro cyntaf?
- 8.2 A fedraf golli fy nyddiad amser aros?
- 8.3 Oes modd ôl-ddyddio fy nyddiad amser aros?
- 8.4 Pa bryd fyddaf yn cyrraedd brig y rhestr aros?
- 8.5 A fyddaf yn bendant yn cael cynnig tŷ cymdeithasol?
- 8.6 Beth fydd yn digwydd os bydd fy sefyllfa'n newid?
- 8.7 Oes sefyllfaoedd lle bydd angen efallai i mi ddarparu gwybodaeth neu fynychu cyfweiliad er mwyn parhau i fod yn gymwys i dderbyn cynnig o dŷ?
- 8.8 Oes sefyllfaoedd lle bydd fy nghais yn cael ei ohirio fel na fyddaf yn gymwys i gael tŷ?
- 8.9 A fedraf ofyn i fy nghais gael ei atal os nad wyf eisiau cynnig o dŷ tan rhywbryd yn y dyfodol?
- 8.10 Oes sefyllfaoedd lle mae modd tynnu fy nghais oddi ar y Gofrestr Tai?
- 8.11 Beth fydd yn digwydd os wyf yn ddigartref neu mewn perygl o golli fy nghartref?
- 8.12 A oes rhaid i mi adolygu fy nghais yn rheolaidd?

8.1 Lle fyddaf yn cael fy rhoi pan fyddaf yn mynd ar y rhestr am y tro cyntaf?

Os ydych yn ymgeisydd newydd bydd eich cais yn cael ei roi ar waelod y band y mae gennych hawl iddo gweler Adran 9 am fanylion am y system fandio). Y rheswm am hyn yw y rhoddir i bob ymgeisydd 'ddyddiad amser aros'.

Eich dyddiad amser aros yw'r dyddiad pryd rhoddwyd i chi eich statws band cyfredol. Byddwch yn cael eich rhoi dan ymgeiswyr eraill yn eich band (y mae angen yr un math a maint o dŷ arnynt) oherwydd eu bod wedi bod yn disgwyl yn hirach i gael symud i dŷ arall. Bydd y rhai hynny sy'n gwneud cais ar eich ôl chi oddi tanoch (gan gymryd bod angen yr un math o dŷ arnynt yn yr un ardal).

8.2 A fedraf i golli fy nyddiad amser aros?

Medrwch, gall hyn ddigwydd:

- Os yw eich cais wedi cael ei dynnu oddi ar y gofrestr dai (gweler **8.10**)

- Os yw eich cais yn cael ei ganiatáu oherwydd bod eich blaenoriaeth yn gostwng (gweler **9.11**)
- Os nad ydych yn rhoi gwybod i ni am newid yn eich amgylchiadau a allai effeithio eich blaenoriaeth am dŷ (o fewn un mis calendr o'r newid, os nad ydych yn cysylltu â ni, ee nid ydym yn y broses o osod tŷ i chi) (gweler **8.6**)
- Os nad ydych yn ymateb i gais am gadarnhad o'ch amgylchiadau cyfredol (gweler **8.7**);
- Os nad ydych yn ymateb i gais i adnewyddu eich cais (gweler **8.12**): neu
- Os ydych yn cael eich rhoi yn y band blaenoriaeth 'brys' ac yn gwrthod cynnig o denantiaeth (gweler **11.7**).

Os ydym ni wedi gostwng eich blaenoriaeth am dŷ drwy atal eich cais (gweler **9.12**) bydd eich dyddiad amser aros yn cael ei ddiwygio i'r dyddiad y byddwch unwaith eto'n gymwys i gael cynnig tŷ (gan dybio y bydd eich cais yn cael ei 'ddi-atal'). Mae hyn yn golygu y bydd eich cais yn mynd i waelod y band perthnasol pan gaiff eich cais ei ddiatal.

8.3 Oes modd ôl-ddyddio fy nyddiad amser aros?

Mae modd i ni roi dyddiad amser aros gwahanol i chi os oes amgylchiadau eithriadol. Er enghraifft, gallem roi dyddiad cynt i chi os bu oedi afresymol wrth i ni brosesu eich cais ac nad oedd hyn a wnelo â dim yr oeddech chi wedi'i wneud, e.e. methu rhoi gwybodaeth neu ddogfennau.

8.4 Pa bryd fyddaf yn cyrraedd brig y rhestr aros?

Byddwch yn symud i fyny'r rhestr aros yn raddol wrth i ymgeiswyr eraill sydd â'r un band blaenoriaeth a dyddiadau amser aros cynt symud i dŷ arall neu fynd oddi ar y rhestr. Medrwn roi cyngor i chi ar faint o eiddo o'r math y mae ei angen arnoch oedd eisoes ar gael a faint o bobl sydd o'ch blaen ar y rhestr mewn ardal benodol (gweler **4.4**). Gall hyn fod o gymorth i chi benderfynu a ydych yn dymuno aros am dŷ cymdeithasol, ystyried opsiynau eraill neu ystyried ardaloedd gosod eraill (gweler **4.1**) neu fathau eraill o dai (gweler **4.8**).

8.5 A fyddaf yn bendant yn cael cynnig tŷ cymdeithasol?

Na fyddwch. Ni allwn warantu y cewch gynnig tŷ, hyd yn oed os cewch eich derbyn ar y rhestr aros. Yn anffodus, mae mwy o bobl yn dymuno tai nag sydd yno dai ar gael.

8.6 Beth fydd yn digwydd os yw fy sefyllfa'n newid?

Os yw eich sefyllfa'n newid, rhaid i chi roi gwybod i ni. Os dowch yn ymwybodol o unrhyw newidiadau mewn amgylchiadau a allai gael effaith ar eich blaenoriaeth am dŷ, a fydddech cystal â dweud wrth Dîm Gwasanaethau Cwsmeriaid Adran Tai'r Cyngor. Er enghraifft, rhaid i chi ddweud wrthym os:

- Ydych yn symud cartref

- Yw rhywun yn gadael eich aelwyd neu'n ymuno â hi ▪ Yw eich incwm neu eich sefyllfa ariannol yn newid.

Os nad ydych yn dweud wrthym fod eich sefyllfa'n newid efallai y byddwn yn canslo'ch cais (gweler **8.10**). At hyn, efallai na fyddem yn medru cynnig eiddo i chi pan gyrhaeddwch frig y rhestr (gweler **10.8**). Efallai y byddwn yn gofyn i chi ddod am gyfweliad opsiynau tai a chyflwyno gwybodaeth a dogfennau cefnogol os bydd eich sefyllfa'n newid.

8.7 Oes sefyllfaoedd lle y bydd angen efallai i mi ddarparu gwybodaeth neu fynychu cyfweliad er mwyn parhau i fod yn gymwys i dderbyn cynnig o dŷ?

Oes. Er enghraifft, efallai y byddwn yn gofyn i chi ddarparu gwybodaeth neu fynychu cyfweliad:

- Os ydym yn derbyn gwybodaeth sy'n awgrymu y bydd angen i ni efallai dynnu eich cais oddi ar y gofrestr tai.
- Os ydym yn derbyn gwybodaeth yn awgrymu y bydd angen i ni efallai ostwng eich blaenoriaeth ar y rhestr aros.

Nid yw'r rhestr uchod yn un derfynol.

Gallwn dynnu eich cais oddi ar y gofrestr tai os nad ydych yn darparu'r wybodaeth yr ydym ei hangen neu os nad ydych yn mynychu cyfweliad (gweler **8.10**).

8.8 Oes sefyllfaoedd lle bydd fy nghais yn cael ei ohirio fel nad wyf yn cymhwyso am gynnig o dŷ?

Oes. Efallai y byddwn yn gohirio eich cais neu'n tynnu achos o osod yn ei ôl os:

- Ydym wedi derbyn gwybodaeth sy'n awgrymu bod eich sefyllfa o bosib wedi newid ac na fedrwch mwyach fod yn gymwys ar gyfer tŷ, nac am eich statws blaenoriaeth band.
- Os ydych yn denant tŷ cymdeithasol a heb godi cyflwr eich cartref neu eich gardd i'r safon ofynnol.
- Nid ydych mewn sefyllfa i gymryd llety e.e. oherwydd eich bod yn yr ysbyty, yn y ddalfa neu mewn sefydliad.
- Credwn fod modd o bosib i un o'r sefyllfaoedd yn **8.10** fod yn berthnasol ond nad ydym wedi penderfynu eto

Byddwn yn ysgrifennu atoch ac yn dweud wrthyf os byddwn yn gohirio'ch cais (neu'n tynnu'n ôl achos o osod). Byddwn yn rhoi gwybod i chi'r rhesymau am y penderfyniad. Byddwn hefyd yn dweud wrthyf os bydd gofyn i chi roi gwybodaeth neu wneud rhywbeth cyn bod modd i'ch cais fynd yn weithredol unwaith eto.

8.9 **A fedraf ofyn i fy nhais gael ei atal os nad wyf eisiau cynnig o dŷ tan rhywbryd yn y dyfodol?**

Nid yw hyn yn cael ei ganiatáu fel arfer. Mae'r gofrestr tai ar gyfer pobl sydd angen tŷ *rŵan*. Efallai y byddwn yn gwneud eithriad os nad oes modd i chi dderbyn cynnig o dŷ oherwydd sefyllfa *dros dro* sy'n eich rhwystro rhag derbyn tŷ ond eich bod yn parhau i fod angen llety, e.e.:

- Rydych wedi gorfod mynd i'r ysbyty.
- Rydych yn y ddalfa.

8.10 **Oes sefyllfaoedd lle mae modd tynnu fy nghais oddi ar y Gofrestr Tai?**

Oes. Medrwn o bosib dynnu eich cais oddi ar y rhestr aros os:

- Ydych yn gwrthod dau gynnig rhesymol o lety (gweler **11.8**).
- Ydych yn gofyn i ni dynnu'ch cais yn ei ôl
- Ydi'ch sefyllfa'n newid ac nid oes gennych hawl i aros ar y Gofrestr Tai (gweler **6.1**).
- Ydych yn dal gwybodaeth yn ei hôl neu'n methu rhoi gwybodaeth i ni yr ydym wedi gofyn i chi ei rhoi yng nghyswllt eich cais.
- Nad ydych yn cydymffurfio â'n 'gofynion gweithdrefnol' (gweler **3.9** am y 'pethau y mae'n rhaid i chi eu gwneud' hyn).
- Nad ydych yn ymateb i ni pan ydym wedi ceisio cysylltu â chi e.e. cais i chi gadarnhau eich amgylchiadau a'ch bod yn dymuno aros ar y Gofrestr Tai (gweler **8.12**).
- Ydych yn rhoi gwybodaeth ffug neu gamarweiniol yng nghyswllt eich cais, a hynny'n fwriadol neu'n fyrbwyll
- Nad ydych yn gymwys i gael tŷ (gweler **adran 6**).
- Rydych yn derbyn cynnig o lety wedi i lety gael ei ddyrannu.

8.11 **Beth fydd yn digwydd os wyf yn ddigartref neu mewn perygl o golli fy nghartref?**

Os ydych o bosib yn colli eich cartref, mae'n bwysig cysylltu â ni cyn gynted â phosib. Byddwn yn medru rhoi cymorth a chynghor i chi. Efallai bod gennych hawl i gymorth dan y ddeddfwriaeth ddigartrefedd. Os byddwch yn dod yn ddigartref efallai y bydd angen i ni drefnu llety dros dro i chi. Cysylltwch â'r Tîm Gwasanaethau Cwsmeriaid ar (01248) 752200 cyn gynted ag y credwch y byddech yn ddigartref. Fel arfer, byddant yn gwneud apwyntiad gyda swyddog opsiynau tai.

8.12 **A oes rhaid i mi adolygu fy nghais yn rheolaidd?**

Oes. Bydd angen i chi adnewyddu'ch cais neu wneud ail gais yn rheolaidd. Mae angen i ni gadw cofnod cywir o bobl sy'n dymuno tŷ cymdeithasol ac sy'n parhau i fod yn

gymwys. Byddwn yn cysylltu gyda chi os oes angen i chi adnewyddu'ch cais gan ddefnyddio'r manylion cyswllt yr ydych wedi eu rhoddi i ni. Gofynnir i chi gadarnhau eich sefyllfa gyfredol pan fyddwn yn adolygu'ch cais.

Os na fyddwch yn ymateb neu'n peidio â rhoi'r wybodaeth y mae ei hangen arnom, byddwn yn eich tynnu oddi ar y Gofrestr. Os byddwn yn gwneud hyn, byddwn yn ysgrifennu atoch ac yn rhoi gwybod i chi. Gallwch ofyn i ni adolygu unrhyw benderfyniad i'ch tynnu oddi ar y rhestr aros (gweler **adran 12** am ychwaneg o fanylion am eich hawl i ofyn i ni ailystyried penderfyniadau).

9. SUT MAE'R SYSTEM BANDIO'N GWEITHIO?

- 9.1 Beth yw bandio?
- 9.2 Sut mae bandio'n gweithio?
- 9.3 Sut mae fy mlaenoriaeth yn cymharu â blaenoriaeth pobl eraill y dyfarnwyd yr un band iddynt?
- 9.4 Ar gyfer pa fandiau y mae angen cysylltiad lleol arnaf?
- 9.5 Beth sy'n cyfrif fel cysylltiad lleol?
- 9.6 Pwy sy'n cymhwyso ar gyfer y Band 'Brys'?
- 9.7 Pwy sy'n cymhwyso ar gyfer Band 1?
- 9.8 Oes modd i mi gymhwyso am Fand 1 os wyf yn fwriadol ddigartref?
- 9.9 Pwy sy'n cymhwyso ar gyfer Band 2?
- 9.10 9.10 Pwy sy'n cymhwyso ar gyfer Band 3?
- 9.11 Oes modd i fy mlaenoriaeth ostwng?
- 9.12 Os bydd y Cyngor yn penderfynu gostwng fy mlaenoriaeth, sut byddwch yn ei gostwng?
- 9.13 Sut mae'r Cyngor yn penderfynu a ddylid gostwng fy mlaenoriaeth?
- 9.14 Fydd y Cyngor yn dweud wrthyf os bydd fy mlaenoriaeth yn gostwng?
- 9.15 Oes modd i mi ofyn i'r Cyngor adolygu penderfyniad i ostwng fy mlaenoriaeth dan 9.11?
- 9.16 Oes sefyllfaoedd pryd gellid rhoi blaenoriaeth uwch i mi na than y rheolau arferol?

9.1 Beth yw bandio?

Rydym yn defnyddio bandio i benderfynu pa flaenoriaeth sydd gennych am dŷ. Mae bandio'n ein helpu i sgorio'ch cais yn erbyn cais pawb arall y mae ganddynt hawl mynd ar y Gofrestr Tai. Mae'r flaenoriaeth y mae hawl gennych iddi'n dibynnu ar y canlynol:

- Oes brys mawr am dŷ arnoch ;
- Oes gennych gysylltiad lleol; a
- Pa mor hir yr ydych wedi'i dreulio'n aros am dŷ cymdeithasol.
- Dim angen am dy – os nad oes gennych angen am dy ond mae gennych gysylltiad gydag Ynys Mon mae'n bosib i chi gael ei cofrestru a'ch rhoi yn Band 3. Os nad oes gennych angen am dy a dim cysylltiad gydag Ynys Mon ni fyddwch yn cael ei cofrestru neu bydd eich cais yn cael ei ganslo maes o law.

Os rydych yn cael ei rhoi yn Band 3 mae'n bosib byddwch yn cael eich ystyried ar gyfer 'eiddo barod i'w osod lle nad oes ymgeiswyr cymwys yn Bandiau Brys i 2.

9.2 Sut mae bandio'n gweithio?

Ceir pedwar band. Os ydych yn gymwys i gael eich cynnwys ar y Gofrestr byddwn yn dyfarnu band i chi sy'n adlewyrchu eich sefyllfa benodol chi.

Dyma'r bandiau, gyda'r flaenoriaeth yn gostwng wrth fynd i lawr:

- Band Brys
- Band 1
- Band 2
- Band 3

Mae modd i chi ganfod pa fand yr ydych yn gymwys ar ei gyfer trwy edrych ar **9.6** i **9.10**.

9.3 Sut mae fy mlaenoriaeth yn cymharu â blaenoriaeth pobl eraill y dyfarnwyd yr un band iddynt?

Ym mhob band blaenoriaethir ceisiadau wrth yr amser y mae pawb wedi'i dreulio'n disgwyl am dŷ cymdeithasol (yn unol â 'dyddiad amser aros' ymgeiswyr; gweler **8.1**).

9.4 Ar gyfer pa fandiau y mae angen cysylltiad lleol arnaf?

Mae angen cysylltiad lleol arnoch i chi gael eich dyfarnu â blaenoriaeth Band Brys Band 1 a Band 3 (gweler **7.1**, **9.5**, **9.6** a **9.10**).

9.5 Beth sy'n cyfrif fel cysylltiad gydag Ynys Mon?

Mae gennych gysylltiad gydag ardal Môn os ydych chi neu aelod o'ch aelwyd:

- Yn byw yn yr ardal fel arfer am bum mlynedd (ar unrhyw adeg), neu
- Â chysylltiadau teuluol â'r ardal. Cyfyd cysylltiadau teuluol fel arfer pan fo gan rywun riant, plentyn sy'n oedolyn, brawd neu chwaer sydd yn byw yn yr ardal ers o leiaf bum mlynedd adeg dyddiad y cais ac rydych chi a'r perthyn agos dan sylw sy'n byw'n agos yn datgan dymuniad i chi fod yn agos i'r perthyn, neu

- Yn rhoi cefnogaeth angenrheidiol neu'n ei dderbyn gan berson neu ddarparwr arbenigol yn yr ardal, neu
- Wedi bod yn gweithio yn yr ardal am bum mlynedd (ar unrhyw adeg), neu
- Wedi cael cynnig gwaith yn yr ardal ond eich bod chi neu'r aelod ag anabledd yn methu derbyn y cynnig oherwydd anhawster cael tŷ yn yr ardal sy'n ddigon addas (rhaid dangos tystiolaeth o'r anabledd a'r cynnig o waith), neu
- Angen symud i'r ardal fel bod aelod o'r aelwyd sydd ag anabledd yn medru mynd i'r ysgol neu gael cefnogaeth arbenigol, ond ei fod yn methu gwneud hynny oherwydd yr anhawster cael tŷ yn yr ardal sy'n ddigon addas (rhaid i'r angen fod yn ganlyniad i'r anabledd a rhaid dangos tystiolaeth o'r anabledd a'r angen i symud i'r ardal), neu
- Yn gwasanaethu yn y Lluoedd Arfog ac yn un ai gweithio neu'n byw yn yr ardal;
- Yn gwasanaethu yn y Lluoedd Arfog neu'n gyn-aelod o'r Lluoedd Arfog sydd ddim yn gweithio nac yn byw yn yr ardal ar hyn o bryd ond wedi bod yn byw yn yr ardal yn y gorffennol, gan gynnwys byw yno yn sgil cael eich/ei anfon yno yn y gorffennol pan oeddech/oedd yn gwasanaethu yn y Lluoedd Arfog.
- O fewn Band lle mae cysylltiad âg Ynys Mon ei angen byddwch yn cael eu blaenoriaethu ar sail y canlynol: Rydych chi, neu aelodau'r teulu, wedi preswyllo am 5 mlynedd neu fwy yn ardal Cyngor Cymuned ymhle y mae'r ty sydd i'w osod wedi'i leoli. Bydd pob cais wedyn yn ymddangos yn ôl trefn dyddiad, gyda'r cais â'r dyddiad cofrestru (neu ddyddiad perthnasol) cynharaf yn cael ei ystyried gyntaf, ac felly ymlaen.
- Os nad oes unrhyw un o'r ceisiadau yn cyrraedd y meini prawf uchod, bydd ceisiadau lle mae'r ymgeisydd wedi preswyllo llai na 5 mlynedd (neu heb breswyllo o gwbl) yn ardal y Cyngor Cymuned lle mae'r eiddo sydd i'w osod wedi'i leoli yn cael eu hystyried. Bydd pob cais wedyn yn ymddangos yn ôl trefn dyddiad, gyda'r cais â'r dyddiad cofrestru (neu ddyddiad perthnasol) cynharaf yn cael ei ystyried gyntaf, ac felly ymlaen.
- Mewn rhai amgylchiadau efallai na fyddwch wedi byw mewn cymuned gyfagos gario eich preswyliaeth i gymuned arall. Gall hyn ddigwydd dim ond pan fo angen llety arbenigol nad yw ar gael yn eu cymuned bresennol ac mae ar gael mewn cymuned gyfagos. Byddai llety arbenigol yn cynnwys tai gwarchod, tai hygyrch neu dai sy'n darparu gwasanaeth penodol ac arbenigol.

9.6 Pwy sy'n cymhwyso ar gyfer y band 'Brys'?

Rydych yn cymhwyso ar gyfer band 'Brys' os oes:

- Angen tŷ ar frys arnoch (fel y nodir yn y blwch isod), a bod

- Gennych gysylltiad gydag Ynys Mon (gweler **9.5** am yr hyn sy'n cyfrif fel cysylltiad gydag Ynys Mon).

Cedwir y Band Brys ar gyfer achosion brys mawr. Ychydig iawn o ymgeiswyr sy'n debygol o gael y statws hwn.

BAND BRYs	
1)	Angen brys sy'n gysylltiedig ag achos meddygol, lles neu anabledd Ymgeiswyr y mae eu haelwyd yn cynnwys rhywun sydd: (a) Â chyflwr meddygol sy'n rhoi bywyd yn y fantol neu sy'n debygol o wneud hynny ac mae'r llety cyfredol (neu'r ffaith nad oes llety) yn cael effaith andwyol sylweddol ar y cyflwr, neu mae symud tŷ am wella'r cyflwr yn sylweddol; (b) Wedi cael ei asesu fel rhywun y mae angen ei symud ar frys i eiddo addas; (c) Â salwch corfforol neu feddyliol, anabledd, cyflwr meddygol neu anhwylder ymddygiadol difrifol, sy'n peri problem iddo ef neu i uned yr aelwyd, fel ei fod yn methu'n llwyr ag ymdopi â'i lety presennol a byddai symud yn lliniaru'r broblem. Er enghraifft, salwch terfynol neu gyflwr datblygedig sy'n gwaethygu; (d) Yn yr ysbyty ac yn methu dychwelyd adref oherwydd bod y llety'n gwbl anaddas i'w anghenion tymor hir oherwydd dyluniad, lleoliad a/neu yn anaddas ar gyfer addasiadau sy'n ofynnol oherwydd anabledd; (e) Yn anabl ac yn methu cael cyfleusterau hanfodol yn yr eiddo, er enghraifft lle mae'n anaddas ar gyfer cael bath neu fynd i'r toiled neu fynd i mewn i'r eiddo ei hun. Nid oes modd addasu'r eiddo'n economaidd i gwrdd â'i anghenion. (f) Angen symud i roi cefnogaeth i berson â salwch, anabledd neu gyflwr meddygol difrifol ac nid oes modd i'r person hwnnw ymdopi yn ei lety presennol heb gefnogaeth yr ymgeisydd; neu (g) Sy'n byw mewn llety sy'n orlawn sy'n gadael y person yn agored i haint a fyddai o bosib yn angheuol neu'n ddifrifol iawn, er enghraifft lle mae'n dioddef o gyfnod hwyr HIV. Yn yr achosion hyn, bydd gofyn cael tystiolaeth i ddangos bod yr hawliad yn ddilys.
2)	Colli cartref yn sgil trychineb Ymgeiswyr sy'n colli eu cartref yn sydyn ac yn barhaol yn sgil trychineb ac sydd â chyfle rhesymol o gael tŷ mewn cyfnod byr.
3)	Gadael y lluoedd arfog neu gael anaf difrifol wrth wasanaethu yn y lluoedd arfog (a) Ymgeisydd y mae angen iddo symud i lety sydd wedi'i addasu'n addas oherwydd salwch, anabledd neu gyflwr meddygol difrifol y bu iddo neu aelod o'i aelwyd ei gael yn sgil gwasanaethu yn y lluoedd arfog (b) Ymgeisydd y mae angen llety arno oherwydd ei fod yn gadael y lluoedd arfog ac yn colli llety milwrol. Caiff pobl sydd wedi gadael y lluoedd arfog dan y drefn 'Rhyddhau yn ôl ei Hawl' (DAOR) eu heithrio o'r ddarpariaeth hon ac ni roddir iddynt statws band angen brys am dŷ.
4)	Pobl sy'n cael llety gan lywodraeth leol mewn gofal neu dŷ â chymorth cymeradwy ac yr ystyrir eu bod yn barod i 'symud ymlaen'
5)	Mae angen tŷ cymdeithasol ar frys ar yr aelwyd i atal plentyn rhag gorfod mynd i ofal neu aros mewn gofal

Ymhlith esiamplau mae:

- (c) Rhieni maeth y mae angen llety arnynt ar frys er mwyn cymryd plentyn.
- (d) Achosion lle mae cynllun gofal plentyn wedi nodi bod angen llety i atal y plentyn rhag gorfod cael gofal llywodraeth leol (er enghraifft, plentyn mewn angen / plentyn sy'n derbyn gofal / amddiffyn plant).

6) **Tenantiaid sydd gan un ystafell wely neu fwy yn ormod i nifer y bobl yn y tŷ ac sy'n dymuno trosglwyddo i eiddo llai neu sy'n byw mewn eiddo sydd wedi'i addasu nad oes ei angen arnynt, ar yr amod bod un o'r isod yn berthnasol:**

- (e) Maent yn dioddef caledi ariannol (yn achos tenantiaid tai cymdeithasol sy'n byw mewn tai sy'n rhy fawr); neu
- (f) Wrth iddynt symud byddai'n debygol o ryddhau eiddo i rywun sydd mewn angen (yn achos tenantiaid sy'n byw mewn tai cymdeithasol sy'n rhy fawr a thenantiaid sydd ddim angen eu heiddo wedi ei addasu mwyach).

Mae'n rhaid i ymgeiswyr fod â thenantiaeth tŷ cymdeithasol ym Môn gyda landlord sy'n bartner.

7) **Digartref oherwydd camdriniaeth neu fygythiad o gamdriniaeth**

Y rhai hynny mae gan Gyngor Sir Ynys Môn un o'r dyletswyddau digartrefedd isod tuag atynt:

- (g) Dyletswydd adran 73 dan Ddeddf Tai (Cymru) 2014; neu
- (h) Dyletswydd adran 75 dan Ddeddf Tai (Cymru) 2014, ac y mae angen tŷ ar frys arnynt oherwydd:
- (aa) camdriniaeth y tu mewn i ystyr 58 Deddf 2014 (yn achos dyletswyddau adran 73 a 75).

Mae hyn yn cynnwys

- dioddefwyr trais yn y cartref neu drais arall (achosion hynny sydd yn cael eu trafod yn MARAC)
- dioddefwyr digwyddiadau casineb
- tystion trosedd, neu dioddefwyr trosedd, fyddai mewn risg o gael eu brawychu sydd yn golygu trais neu bygythiad o drais os busech yn aros yn eich cartref

8) **Achos eithriadol o angen brys lle na ymdrinnir ag amgylchiadau na brys yr amgylchiadau yn unman arall yn y cynllun hwn**

Ymgeisydd sydd wedi'i asesu fel un sydd ag angen eithriadol am dŷ a lle mae statws band brys wedi'i gymeradwyo gan Bennaeth y Gwasanaet

9.7 Pwy sy'n cymhwyso ar gyfer Band 1?

Rydych yn cymhwyso ar gyfer Band 1 os oes:

- (i) Angen tŷ ar frys arnoch (fel y nodir yn y blwch isod), a bod
- (ii) Gennych gysylltiad gydag Ynys Môn (gweler **9.5** am yr hyn sy'n cyfrif fel cysylltiad gydag Ynys Môn).

BAND 1

9) **Ymgeiswyr sy'n ddigartref o fewn ystyr Rhan 2 Deddf Tai (Cymru) 2014, ac eithrio lle mae rheswm i gredu eu bod mynd yn ddigartref yn fwriadol, fel y diffinnir yn adran 77 Deddf 2014.**

Mae'r categori hwn yn cynnwys ymgeiswyr digartref sydd ag angen â blaenoriaeth ac sydd â ddim angen â blaenoriaeth, ar yr amod nad oes rheswm i gredu eu bod wedi mynd yn ddigartref yn fwriadol (hyd yn oed mewn achos lle nad oes penderfyniad wedi ei wneud eto dan Ran 2 Deddf 2014 ynghylch a yw'r ymgeisydd yn fwriadol ddigartref).

Mae'r diffiniad o ddigartrefedd a ddefnyddir wedi'i gynnwys yn adrannau 55 i 57 Deddf Tai (Cymru) 2014. Dan y diffiniad hwn mae person yn ddigartref os nad oes ganddo lety y mae ganddo hawl byw ynddo ac sy'n ffisegol ac yn gyfreithiol ar gael iddo fyw ynddo ac sy'n rhesymol iddo barhau i fyw ynddo. Mae hyn yn cynnwys yr isod:

- (a) Person nad oes ganddo lety i fyw ynddo yn y Deyrnas Unedig nac yn unman arall, y mae
 - (i) ganddo hawl i fyw ynddo oherwydd diddordeb ynddo neu oherwydd gorchymyn llys;
 - (ii) ganddo drwydded bendant neu ymhlyg i fyw ynddo; neu
 - (iii) y mae'n byw ynddo fel man preswyllo yn sgil unrhyw ddeddf neu reol cyfraith sy'n rhoi i'r person yr hawl i aros yn y tŷ, neu'n cyfyngu ar hawl person arall i adfer meddiant.
- (b) Mae person yn ddigartref hefyd os oes ganddo lety ond
 - (i) Ni all sicrhau mynediad iddo, neu
 - (ii) Mae'n cynnwys strwythur, gerbyd neu gynhwysydd a fwriadwyd neu a addaswyd i bobl fyw ynddo ac nid oes man lle mae gan y person hawl neu mae ganddo ganiatâd i'w roi yn rhywle a byw ynddo.

Ni ymdrinnir â pherson fel bod ganddo lety, oni bai ei fod yn llety y byddai'n rhesymol iddo barhau i fyw ynddo, fel y diffinnir dan adran 57 Deddf 2014.

Ni chaiff llety ei ystyried fel llety sydd ar gael i fyw ynddo onid yw ar gael i'r person hwnnw fyw ynddo ynghyd â:

- (aa) Person sydd fel arfer yn byw gydag o fel aelod o'i deulu, neu
- (bb) Unrhyw berson arall y byddai o bosib yn rhesymol ddisgwyl iddo fyw gydag o.

Fel arfer, rhoddir y statws hwn gan Swyddog Opsiynau Tai yn sgil asesiad digartrefedd dan adran 62 Deddf 2014 (neu adolygiad o asesiad o'r fath).

Mewn achos lle mae ymgeisydd yn ddigartref a bod rheswm i gredu ei fod efallai'n fwriadol ddigartref, efallai y bydd yn gymwys ar gyfer blaenoriaeth is dan gategoriâu **18** neu **19** ym Mand 3.

10) **Ymgeiswyr y mae, oherwydd eu bod yn ddigartref neu wedi'u bygwth gyda digartrefedd:**

- **ddyletswydd iddynt dan adran 66 Deddf 2014 a bod dim rheswm i gredu eu bod wedi cael eu bygwth gyda digartrefedd yn fwriadol;**
- **dyletswydd iddynt dan adran 73 Deddf Tai (Cymru) 2014 a bod dim rheswm i gredu eu bod yn fwriadol ddigartref; dyletswydd iddynt dan adran 75 Deddf 2014; dyletswydd i sicrhau eiddo i ymgeiswyr mewn angen ac**

iddo flaenoriaeth (pan mae'r ddyletswydd yn adran 73 wedi dod i ben).

Mae'r categori hwn yn cynnwys ymgeiswyr sydd:

- (a) dan fygythiad o fod yn ddigartref ac mae dyletswydd tuag atynt dan adran 66 i helpu i sicrhau nad yw llety addas yn peidio â bod ar gael iddynt, ar yr amod nad oes rheswm i gredu bod yr ymgeisydd yn fwriadol wedi'i fygwth â digartrefedd (er nad oes penderfyniad wedi ei wneud eto o ran y cais digartrefedd ynghylch a yw'r ymgeisydd

yn fwriadol ddigartref ai peidio). Gall unrhyw awdurdod tai lleol fod yn gyfrifol am gyflawni'r ddyletswydd;

- (b) yn ddigartref ac y mae dyletswydd tuag atynt dan adran 73 i'w helpu i gael llety ar yr amod nad oes rheswm i gredu bod yr ymgeisydd yn fwriadol ddigartref (er nad oes penderfyniad wedi ei wneud eto o ran y cais digartrefedd ynghylch a yw'r ymgeisydd yn fwriadol ddigartref ai peidio). Gall unrhyw awdurdod tai lleol fod yn gyfrifol am gyflawni'r ddyletswydd;
- (c) yn anfwriadol ddigartref ac mewn angen blaenoriaeth a'r brif ddyletswydd tai yn ddyledus iddynt dan adran 75. Gall unrhyw awdurdod tai lleol fod yn gyfrifol am gyflawni'r ddyletswydd;
- (d) yn anfwriadol ddigartref ac mewn angen blaenoriaeth a'r brif ddyletswydd tai yn ddyledus iddynt dan adran 193(2). Yn yr achos hwn, cyfrifoldeb Cyngor Sir Ynys Môn yw cyflawni'r ddyletswydd.

Lle mae ymgeisydd yn un ai ddigartref neu wedi'i fygwth gyda digartrefedd o fewn 56 diwrnod a bod rheswm i gredu bod yr ymgeisydd yn ddigartref (neu wedi ei fygwth â digartrefedd yn fwriadol) efallai y bydd yn gymwys ar gyfer blaenoriaeth lai dan gategoriâu **18 a 19** Band 2.

11) Ymgeiswyr sy'n byw mewn tai afiach neu orlawn neu sydd, fel arall, yn byw mewn amgylchiadau tai anfoddhaol

Mae'r categori hwn yn cynnwys yr isod:

- (a) Ymgeiswyr nad oes yr isod yn eu heiddo:
 - (i) Ystafell ymolchi gyda chyfleusterau neu mae'r chyfleusterau mewn lleoliad afiach, er enghraifft mewn cegin;
 - (ii) Cegin a/neu gyfleusterau coginio priodol;
 - (iii) Toiled yn y tŷ;
 - (iv) Cyflenwad dŵr oer neu boeth oherwydd nam yn yr eiddo;
 - (v) Cyflenwad trydan oherwydd nam gyda'r eiddo;
 - (vi) Cyflenwad nwy oherwydd nam gyda'r eiddo lle mae cyflenwad o'r fath yn ofynnol i weithredu gwasanaethau sydd eisoes yno neu wasanaethau angenrheidiol megis gwres.
- (b) Ymgeiswyr sy'n byw mewn tŷ gorlawn. Ystyrir bod llety'n orlawn os oes o leiaf un ystafell wely yn brin dan y diffiniad a ganlyn ar sail barhaol. Cymerir bod angen un ystafell wely ar gyfer pob un o'r isod yn aelwyrd yr ymgeisydd:
 - (i) Un person neu gwpl 16 oed neu'n hŷn; a
 - (ii) Dau blentyn o'r un rhyw, lle mae'r ddau blentyn dan 16; a
 - (iii) Dau blentyn dan 10, waeth beth yw eu rhyw; ac
 - (iv) Unrhyw blentyn arallAt hyn, ystyrir y bydd ystafell wely'n angenrheidiol lle:
 - (v) Mae'r tenant neu ei bartner yn anabl a bod angen gofalwr nad yw'n byw gydag ef i aros dros nos, neu ar yr amod fod y Cyngor yn fodlon y byddai modd i'r ymgeisydd fforddio llety o'r maint perthnasol; neu
 - (vi) Ei fod yn afresymol fod dau berson yn rhannu ystafell wely oherwydd salwch neu anabledd, ar yr amod fod y Cyngor yn fodlon y byddai modd i'r ymgeisydd fforddio llety o'r maint perthnasol.
- (c) Ymgeiswyr sydd wedi'u cyfeirio at Dîm Gorfodi'r Cyngor i gael tŷ arall oherwydd eu bod yn byw mewn llety yn y sector preifat lle ceir peryglon Categori 1 dan y System

Mesur lechyd a Diogelwch ar gyfer Tai, y mae'r Cyngor yn fodlon y dylai'r landlord neu'r trwyddedwr eu hunioni ond sy'n annhebygol o gael eu hunioni.

Bydd yr holl ymgeiswyr sy'n byw mewn llety afiach neu beryglus yn y sector preifat yn cael eu cyfeirio at Dîm Gorfodi'r Cyngor (rhan o'r Gwasanaeth Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd) fel bod modd datrys y broblem a'i gwneud yn bosib i'r ymgeisydd barhau i fyw yno lle bynnag y bo'n bosib.

Caiff peryglon Categori 1 a Chategori 2 eu hasesu dan Ran 1 Deddf Tai 2004 gan ddefnyddio'r System Mesur lechyd a Diogelwch ar gyfer Tai. Bydd swyddog ymchwilio Tîm Gorfodi'r Gwasanaethau Tai yn asesu'r eiddo i weld a oes ynddo beryglon Categori 1 a Chategori 2.

Yn y rhan fwyaf o achosion, ymdrinnir â pheryglon yn anffurfiol drwy negodi gyda'r landlord. Oni fydd modd negodi ac oni cheir gwared â'r peryglon o fewn cyfnod rhesymol, bydd rhaid i Dîm Gorfodi'r gymryd unrhyw gamau gorfodaeth sydd, yn eu barn nhw, yn briodol lle mae perygl Categori 1 yn yr eiddo (er enghraifft, drwy gyflwyno rhybudd gorfodaeth neu rybudd ymwybyddiaeth o berygl). Yn achos perygl Categori 2, gall Tîm Gorfodi'r gymryd camau priodol.

Mewn achosion lle mae ymgeiswyr yn cael eu cyfeirio i Dîm Gorfodi oherwydd bod rheswm i gredu y gall fod amodau anfoddhaol yn yr eiddo a bod y Tîm Gorfodi o'r farn bod perygl Categori 1 yn yr eiddo a hynny i'r graddau bod **risg o niwed yn fuan iawn neu niwed difrifol** i'r sawl sy'n byw yn yr eiddo sy'n golygu bod angen cyflwyno un o'r mathau isod o Rybudd Gorfodaeth:

- (i) Camau Unioni Brys;
- (ii) Gorchymyn Gwahardd Brys; neu
- (iii) Orchymyn Gwahardd,

yna bydd y Tîm Gorfodi'n cyfeirio'r achos gydag argymhelliad y dylid rhoi blaenoriaeth iddo os, er gwaethaf eu hymdrechion gorau, eu bod o'r farn y bodlonir y diffiniad uchod ac nad oes modd datrys y broblem o fewn cyfnod rhesymol o amser.

Mae ymrwymiad cyfreithiol ar y Tîm Gorfodi i gysylltu gyda landlordiaid sector preifat lle mae problemau gyda chyflwr eiddo a cheisio eu datrys.

- (d) Ymgeiswyr sy'n byw mewn tai cymdeithasol sy'n afiach neu ymgeiswyr sy'n byw mewn amodau anfoddhaol mewn tai cymdeithasol

Bydd swyddog tai yn ymweld ag unrhyw ymgeiswyr sy'n byw mewn tai cymdeithasol ar Ynys Môn mewn amodau afiach neu anfoddhaol. Fel arfer, gwneir ymholiadau gyda'r landlord fel y gellir datrys y broblem fel y gall yr ymgeisydd, os yw hynny'n bosibl, aros yn eu llety presennol.

Os bydd y Tîm Gorfodi'n fodlon na fydd yr amodau'n cael eu gwella o fewn cyfnod rhesymol o amser, gellir dyfarnu blaenoriaeth.

12. **Pobl sy'n rhannu llety**

Mae'r categori hwn yn cynnwys:

- (a) Ymgeiswyr sy'n rhannu cyfleusterau gyda deiliaid nad ydynt yn rhan o aelwyd yr ymgeisydd ar sail barhaol. Mae hyn yn golygu rhannu cegin, ystafell ymolchi/cawod neu doiled.

13. **Pobl sydd yn rhentu yn breifat ar Ynys Môn ac yn cael materion fforddiadwyedd**

Bydd angen i chi ddangos nad yw ty preifat cyfredol yn fforddiadwy ac nad oes dewis arall fforddiadwy yn y sector breifat.

14. **Pobl y mae angen iddynt symud am resymau meddygol neu les**

Mae'r categorïau isod o ymgeiswyr yn gymwys:

- (a) Ymgeiswyr y mae eu haelwyd yn cynnwys rhywun â chyflwr meddygol sydd yn uniongyrchol gysylltiedig â thŷ anaddas a lle mae'n angenrheidiol symud tŷ er mwyn gwella'r iechyd yn sylweddol.
- (b) Ymgeiswyr sy'n byw mewn llety sy'n creu anhawster i aelod o'r aelwyd gyda mynediad i'r eiddo - anawsterau a fyddai'n cael effaith andwyol ar les person fel nad oes modd eu datrys yn yr eiddo cyfredol ac y caent eu lliniaru'n sylweddol pe byddent yn cael tŷ arall addas.
- Bydd achosion o'r fath yn cael eu hasesu yn sgil cyngor gan ymarferwr perthnasol i ganfod a oes angen i'r person symud i eiddo addas o fewn y diffiniad uchod.
- (c) Ymgeiswyr y mae eu haelwyd yn cynnwys person sydd ag anghenion gofal cymdeithasol nad ydynt yn cael eu bodloni a'i bod yn angenrheidiol symud tŷ er mwyn gwella'i ofal yn sylweddol.

15. Tenantiaid sydd eisoes yn byw mewn tai cymdeithasol ond sydd ag un ystafell wely neu fwy yn ormod ac sy'n dymuno symud i eiddo llai

Rhaid i ymgeiswyr fod â thenantiaeth tŷ cymdeithasol ar Ynys Môn gyda landlord sy'n bartner. Efallai y bydd tenantiaid tai cymdeithasol sydd yn dioddef caledi ariannol oherwydd eu bod yn byw mewn tŷ sydd yn rhy fawr yn gymwys am flaenoriaeth uwch yn y band 'Brys' os ydynt ag angen tŷ dan **gategori 6**.

16. Pobl y mae angen iddynt symud i fan penodol yn yr ardal, lle bydd methiant i gwrdd â'r angen hwnnw'n peri caledi (iddyn nhw eu hunain ac i eraill)

Ymhlith enghreifftiau mae:

- a. Bydd methiant i symud i'r ardal benodol yn peri caledi ariannol eithriadol
- b. Mae'r ymgeisydd neu aelod o'i aelwyd mewn perygl o fynd i ofal preswyl neu i ysbyty oni fydd yn symud i dŷ arall yn yr ardal benodol honno.
- c. Mae angen i'r ymgeisydd symud i'r ardal benodol oherwydd bod perthynas wedi torri i lawr a bod angen diogelu a hyrwyddo lles plentyn (plant) cysylltiedig
- d. Mae'r ymgeisydd yn 'blentyn perthnasol' dan Ddeddf Plant yn Gadael Gofal 2000, wedi gadael gofal, yn fregus ac mae ganddo angen uchel am dŷ ac y bodlonir hynny orau trwy ddarparu tŷ sefydlog, tymor hir yn yr ardal benodol.
- e. Mae gan yr ymgeisydd neu aelod o'i aelwyd gyflogaeth barhaol sy'n parhau, neu gynnig o gyflogaeth barhaol na fedr ei dderbyn oni bai ei fod yn byw yn yr ardal benodol.
- f. Mae'r ymgeisydd yn rhoi neu'n derbyn cefnogaeth hanfodol ac nid oes modd cyflawni'r gefnogaeth hon oni bai ei fod yn byw yn yr ardal benodol.
- g. Mae yr ymgeisydd wedi bod yn byw mewn fflat hyd at 2 dwy flynedd ac hefo 1 plentyn neu fwy sydd dan 11 mlwydd oed

17. Achos eithriadol o angen am dŷ ar frys lle na ymdrinnir â'r amgylchiadau yn unman arall yn y cynllun hwn

Ymgeisydd sydd wedi'i asesu fel un y mae ei angen am dŷ yn eithriadol a lle mae statws band 1 wedi'i gymeradwyo gan Bennaeth y Gwasanaethau Tai.

9.8 Oes modd i mi gymhwyso ar gyfer Band 1 os wyf yn fwriadol ddigartref?

Nac oes. Os ydym wedi penderfynu eich bod yn ddigartref ond eich bod wedi mynd yn ddigartref yn fwriadol, ni fyddwch yn gymwys ar gyfer Band 1. Dyma yw'r achos hyd yn oed os caiff y sefyllfa ei diogelu gan un o'r categorïau Band 1 eraill ac mae gennych gysylltiad lleol. Yn lle hynny, byddwch yn cael statws Band 2 (gweler categorïau **18** i **19** Band 2 yn **9.10**). Byddwch yn cael eich diarddel o fod â blaenoriaeth dan unrhyw un o'r categorïau Band 1 am chwe mis. Mae'r chwe mis yn dechrau pan fyddwn yn penderfynu eich bod wedi mynd yn ddigartref yn fwriadol. Efallai y bydd Pennaeth y Gwasanaethau Tai'n penderfynu na ddylid mynnu ar hyn os oes amgylchiadau eithriadol.

Os byddwch yna'n cael tŷ a ddim yn ddigartref mwyach ni fyddwch yn gymwys ar gyfer blaenoriaeth Band 3 dan gategori **22** neu **23** mwyach. Os yw eich cais yn cael ei dynnu oddi ar y Gofrestr Tai ac rydych yn gwneud ail gais am dŷ ar ôl 6 mis, efallai y cewch

statws blaenoriaeth Band 1 os yw eich sefyllfa wedi'i diogelu gan un o'r categorïau angen am dŷ a bod gennych gysylltiad lleol.

Os ydym ni wedi penderfynu eich bod yn ddigartref neu'n debygol o fod yn ddigartref o fewn 56 diwrnod ond bod gennym reswm i gredu eich bod wedi dod yn ddigartref (neu wedi eich bygwth gyda digartrefedd) yn fwriadol, ni fyddwch yn cymhwyso ar gyfer Band 1. Dyma fydd yr achos hyd yn oed os yw eich sefyllfa wedi ei chynnwys gan unrhyw un o'r categorïau eraill ym Mand 1 a bod gennych gysylltiad lleol. Yn lle hynny, byddwch yn cael statws Band 3 (gweler categorïau **18** a **19** ym Mand 3 yn **9.10**). Fodd bynnag, ni fyddwch o angenrheidrwydd yn cael eich gwahardd rhag cael blaenoriaeth dan unrhyw un o'r categorïau Band 1 am 6 mis (sef yr hyn a fyddai'n digwydd petai penderfyniad yn cael ei wneud yn ffurfiol ar adeg cynnal adolygiad o asesiad digartrefedd nad ydych yn gymwys i dderbyn y ddyletswydd ddigartrefedd 'lawn' dan adran 75 oherwydd eich bod yn fwriadol ddigartref).

9.9 Pwy sy'n cymhwyso ar gyfer Band 2?

Rydych yn cymhwyso ar gyfer Band 2 os:

*Oes angen tŷ ar frys arnoch (fel y nodir yn y blwch isod), ac

*Nad oes gennych gysylltiad (gweler **9.5** am yr hyn sy'n cyfrif fel cysylltiad lleol).

*Mae rhai eithriadau i'r rheol gyffredinol hon gyda Band 2. Rydych hefyd yn cymhwyso ar gyfer Band 23 os:

(a) Rydych:

- (i) angen tŷ oherwydd digartrefedd neu'r bygythiad o ddigartrefedd (fel y nodir yn **22** neu **23** isod), a
- (ii) Mae gennych gysylltiad lleol, ond
- (iii) Nid ydych yn gymwys ar gyfer band uwch oherwydd eich bod wedi dod yn ddigartref yn fwriadol neu oherwydd bod rheswm i gredu eich bod wedi dod yn ddigartref neu dan fygythiad o fod yn ddigartref, yn fwriadol (gweler **9.8**).

(b) Rydych:

- (i) yn 55 oed neu'n hŷn ac wedi dweud yn benodol y byddai'n well gennych fyw mewn tŷ i berson hŷn (fel y nodir yn **25** isod), ac (iii) mae gennych gysylltiad lleol.

- (c) Rydych yn weithiwr amaethyddol sydd wedi cael ei dadleoli (gweler **24** isod), p'un a oes gennych gysylltiad lleol ai peidio.

BAND 2

18. Ymgeiswyr sy'n ddigartref o fewn ystyr Rhan 2 Deddf Tai (Cymru) 2014

Mae'r diffiniad o ddigartrefedd a ddefnyddir wedi'i gynnwys yn adrannau 55 i 57 Deddf Tai (Cymru) 2014. Dan y diffiniad hwn mae person yn ddigartref os nad oes ganddo lety y mae ganddo hawl byw ynddo ac sy'n ffisegol ac yn gyfreithiol ar gael iddo fyw ynddo ac sy'n rhesymol i barhau i fyw ynddo. Mae hyn yn cynnwys yr isod:

- (a) Person nad oes ganddo lety i fyw ynddo yn y Deyrnas Unedig nac yn unman arall, y mae
 - (i) ganddo hawl i fyw ynddo oherwydd diddordeb ynddo neu oherwydd gorchymyn llys;
 - (ii) ganddo drwydded bendant neu ymhlyg; neu
 - (iii) y mae'n byw ynddo fel man preswyllo yn sgil unrhyw ddeddf neu reol cyfraith sy'n rhoi i'r person yr hawl i aros yn y tŷ, neu'n cyfyngu ar hawl person arall i adfer meddiant.
- (b) Mae person yn ddigartref hefyd os oes ganddo lety ond
 - (i) Ni all sicrhau mynediad iddo, neu
 - (ii) Mae'n cynnwys strwythur, gerbyd neu gynhwysydd a fwriadwyd neu a addaswyd i bobl fyw ynddo ac nid oes man lle mae gan y person hawl neu mae ganddo ganiatâd i'w roi yn rhywle a byw ynddo.

Ni ymdrinnir â pherson fel bod ganddo lety, oni bai ei fod yn llety y byddai'n rhesymol iddo barhau i fyw ynddo, fel y diffinnir dan adran 57 Deddf 2014.

Ni chaiff llety ei ystyried fel llety sydd ar gael i fyw ynddo onid yw ar gael i'r person hwnnw fyw ynddo ynghyd â:

- (cc) Person sydd fel arfer yn byw gydag fel aelod o'i deulu, neu
- (dd) Unrhyw berson arall y byddai o bosib yn rhesymol ddisgwyl iddo fyw gydag o.

Fel arfer, rhoddir y statws hwn gan Swyddog Opsiynau Tai yn sgil asesiad digartrefedd dan adran 62 Deddf 2014 (neu adolygiad o asesiad o'r fath).

Mae'r categori hwn yn cynnwys ymgeiswyr digartref sydd ag angen â blaenoriaeth a'r

sawl nad ydynt ag angen â blaenoriaeth (gan gynnwys y rheiny nad yw eu statws o ran blaenoriaeth yr angen wedi ei sefydlu), ac achosion lle mae gan yr awdurdod reswm dros gredu fod yr ymgeisydd efallai wedi dod yn ddigartref (neu wedi ei fygwth â digartrefedd) yn fwriadol).

19. Ymgeiswyr y mae, oherwydd eu bod yn ddigartref neu wedi'u bygwth gyda digartrefedd:

- ddyletswydd iddynt dan adran 66 Deddf Tai (Cymru) 2014;
- dyletswydd iddynt dan adran 73 Deddf 2014;
- dyletswydd iddynt dan adran 75 Deddf 2014; neu
- mae gan Gyngor Sir Ynys Môn ddyletswydd iddynt dan adran 193(2) Deddf Tai 1996.

Mae'r categori hwn yn cynnwys ymgeiswyr sydd:

- a) dan fygythiad o fod yn ddigartref ac mae dyletswydd tuag atynt dan adran 66 i helpu i sicrhau nad yw llety addas yn peidio â bod ar gael iddynt. Gall unrhyw awdurdod tai lleol fod yn gyfrifol am gyflawni'r ddyletswydd;
- b) yn ddigartref ac y mae dyletswydd tuag atynt dan adran 73 i'w helpu i gael llety. Gall unrhyw awdurdod tai lleol fod yn gyfrifol am gyflawni'r ddyletswydd;
- c) yn anfwriadol ddigartref ac mewn angen blaenoriaeth a'r ddyletswydd 'lawn' yn ddyledus iddynt dan adran 75 i sicrhau llety parhaus. Gall unrhyw awdurdod tai lleol fod yn gyfrifol am gyflawni'r ddyletswydd;
- d) yn anfwriadol ddigartref ac mewn angen blaenoriaeth a'r brif ddyletswydd tai yn ddyledus iddynt dan adran 193(2) Deddf 1996. Yn yr achos hwn, cyfrifoldeb Cyngor Sir Ynys Môn yw cyflawni'r ddyletswydd.

Fel arfer, bydd ymgeiswyr yn cael y statws hwn gan swyddog opsiynau tai yn dilyn asesiad digartrefedd dan adran 62 Deddf 2014 (neu adolygiad o asesiad o'r fath).

Mae'r categori hwn yn cynnwys ymgeiswyr digartref sydd mewn angen blaenoriaeth a'r rhai nad ydynt mewn angen blaenoriaeth (gan gynnwys y rheini nad yw eu statws blaenoriaeth wedi cael ei sefydlu eto), ac achosion lle mae gan yr awdurdod reswm i gredu bod yr ymgeisydd efallai yn ddigartref (neu dan fygythiad o fod yn ddigartref) yn fwriadol.

20. Ymgeiswyr sy'n byw mewn tai afiach neu orlawn neu sydd, fel arall, yn byw mewn amgylchiadau tai anfoddhaol

Mae'r categori hwn yn cynnwys yr isod:

- a) Ymgeiswyr nad oes yr isod yn eu heiddo:
 - (i) Ystafell ymolchi gyda chyfleusterau neu mae'r cyfleusterau mewn lleoliad afiach, er enghraifft mewn cegin;
 - (ii) Cegin a/neu gyfleusterau coginio priodol;
 - (iii) Toiled yn y tŷ;
 - (iv) Cyflenwad dŵr oer neu boeth oherwydd nam yn yr eiddo;
 - (v) Cyflenwad trydan oherwydd nam gyda'r eiddo;
 - (vi) Cyflenwad nwy oherwydd nam gyda'r eiddo lle mae cyflenwad o'r fath yn ofynnol i weithredu gwasanaethau sydd eisoes yno neu wasanaethau angenrheidiol megis gwres.

b) Ymgeiswyr sy'n byw mewn tŷ gorlawen. Ystyrir bod llety'n orlawen os oes o leiaf un ystafell wely'n brin dan y diffiniad a ganlyn ar gyfer pob un o'r personau a ganlyn yn aelwyd yr ymgeisydd:

- (i) Un person neu gwpl 16 oed neu'n hŷn; a
- (ii) Dau blentyn o'r un rhyw, lle mae'r ddau blentyn dan 16; a
- (iii) Dau blentyn dan 10, waeth beth yw eu rhyw; ac
- (iv) Unrhyw blentyn arall

At hyn, ystyrir y bydd ystafell wely'n angenrheidiol lle:

- (v) Mae'r tenant neu ei bartner yn anabl a bod angen gofalwr nad yw'n byw gydag ef i aros dros nos, neu ar yr amod fod y Cyngor yn fodlon y byddai modd i'r ymgeisydd fforddio llety o'r maint perthnasol; neu
- (vi) Ei fod yn afresymol fod dau berson yn rhannu ystafell wely oherwydd salwch neu anabled, ar yr amod fod y Cyngor yn fodlon y byddai modd i'r ymgeisydd fforddio llety o'r maint perthnasol.

(c) Ymgeiswyr sydd wedi'u cyfeirio at Dîm Gorfodi'r Cyngor i gael tŷ arall oherwydd eu bod yn byw mewn llety lle ceir peryglon Categori 1 dan y System Mesur Iechyd a Diogelwch ar gyfer Tai, y mae'r Cyngor yn fodlon y dylai'r landlord neu'r trwyddedwr eu hunioni ond sy'n annhebygol o gael eu hunioni.

Bydd yr holl ymgeiswyr sy'n byw mewn llety afiach neu beryglus yn y sector preifat yn cael eu cyfeirio at Dîm Gorfodi'r Cyngor (rhan o'r Gwasanaeth Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd) fel bod modd datrys y broblem a'i gwneud yn bosib i'r ymgeisydd barhau i fyw yno lle bynnag y bo'n bosib.

Caiff peryglon Categori 1 a Chategori 2 eu hasesu dan Ran 1 Deddf Tai 2004 gan ddefnyddio'r System Mesur Iechyd a Diogelwch ar gyfer Tai. Bydd swyddog ymchwilio Tîm Gorfodi yn asesu'r eiddo i weld a oes ynddo beryglon Categori 1 a Chategori 2.

Yn y rhan fwyaf o achosion, ymdrinnir â pheryglon yn anffurfiol drwy negodi gyda'r landlord. Oni fydd modd negodi ac oni cheir gwared â'r peryglon o fewn cyfnod rhesymol, bydd rhaid i Dîm Gorfodi gymryd unrhyw gamau gorfodaeth sydd, yn eu barn nhw, yn briodol lle mae perygl Categori 1 yn yr eiddo (er enghraifft, drwy gyflwyno rhybudd gorfodaeth neu rybudd ymwybyddiaeth o berygl). Yn achos perygl Categori 2, gall Tîm Gorfodigymryd camau priodol.

Mewn achosion lle mae ymgeiswyr yn cael eu cyfeirio i Dîm Gorfodi oherwydd bod rheswm i gredu y gall fod amodau anfoddhaol yn yr eiddo a bod y Tîm Gorfodi o'r farn bod perygl Categori 1 yn yr eiddo a hynny i'r graddau bod **risg o niwed yn fuan iawn neu niwed difrifol** i'r sawl sy'n byw yn yr eiddo sy'n golygu bod angen cyflwyno un o'r mathau isod o Rybudd Gorfodaeth:

- (i) Camau Unioni Brys;
- (ii) Gorchymyn Gwahardd Brys; neu
- (iii) Orchymyn Gwahardd,

yna bydd y Tîm Gorfodi'n cyfeirio'r achos gydag argymhelliad y dylid rhoi blaenoriaeth iddo os, er gwaethaf eu hymdrechion gorau, eu bod o'r farn y bodlonir y diffiniad uchod ac nad oes modd datrys y broblem o fewn cyfnod rhesymol o amser.

Mae ymrwymiad cyfreithiol ar y Tîm Gorfodi i gysylltu gyda landlordiaid sector preifat lle mae problemau gyda chyflwr eiddo a cheisio eu datrys.

- (d) Ymgeiswyr sy'n byw mewn tai cymdeithasol sy'n afiach neu ymgeiswyr sy'n byw mewn amodau anfoddhaol mewn tai cymdeithasol

Bydd swyddog tai yn ymweld ag unrhyw ymgeiswyr sy'n byw mewn tai cymdeithasol ar Ynys Môn mewn amodau afiach neu anfoddhaol. Fel arfer, gwneir ymholiadau gyda'r landlord fel y gellir datrys y broblem fel y gall yr ymgeisydd, os yw hynny'n bosibl, aros yn eu llety presennol.

Os bydd y Tîm Gorfodi'n fodlon na fydd yr amodau'n cael eu gwella o fewn cyfnod rhesymol o amser, gellir dyfarnu blaenoriaeth.

21. Pobl sy'n rhannu llety

Ymgeiswyr sy'n rhannu cyfleusterau gyda deiliaid nad ydynt yn rhan o aelwyd yr ymgeisydd ar sail barhaol. Mae hyn yn golygu rhannu cegin, ystafell ymolchi/cawod neu doiled.

22. Pobl y mae angen iddynt symud am resymau meddygol neu les

Mae'r categorïau isod o ymgeiswyr yn gymwys:

- (a) Ymgeiswyr y mae eu haelwyd yn cynnwys rhywun â chyflwr meddygol sydd yn uniongyrchol gysylltiedig â thŷ anaddas a lle mae'n angenrheidiol symud tŷ er mwyn gwella'r iechyd yn sylweddol.
- (b) Ymgeiswyr sy'n byw mewn llety sy'n creu anhawster i aelod o'r aelwyd gyda mynediad i'r eiddo - anawsterau a fyddai'n cael effaith andwyol ar les person fel nad oes modd eu datrys yn yr eiddo cyfredol ac y caent eu lliniaru'n sylweddol pe byddent yn cael tŷ arall addas.

Bydd achosion o'r fath yn cael eu hasesu yn sgil asesiad gan ymarferwr perthnasol i ganfod a oes angen i'r person symud i eiddo addas o fewn y diffiniad uchod.

- (c) Ymgeiswyr y mae eu haelwyd yn cynnwys person sydd ag anghenion gofal cymdeithasol nad ydynt yn cael eu bodloni a'i bod yn angenrheidiol symud tŷ er mwyn gwella'i ofal yn sylweddol.

23. Pobl y mae angen iddynt symud i fan penodol yn yr ardal, lle bydd methiant i gwrdd â'r angen hwnnw'n peri caledi (iddyn nhw eu hunain ac i eraill)

Ymhlith enghreifftiau mae:

- (d) Bydd methiant i symud i'r ardal benodol yn peri caledi ariannol eithriadol
- (e) Mae'r ymgeisydd neu aelod o'i aelwyd mewn perygl o fynd i ofal preswyl neu i ysbyty oni fydd yn symud tŷ i dŷ arall yn yr ardal benodol honno.
- (f) Mae angen i'r ymgeisid symud i'r ardal benodol oherwydd bod perthynas wedi torri i lawr a bod angen diogelu a hyrwyddo lles plentyn (plant) cysylltiedig
- (g) Mae'r ymgeisydd yn 'blentyn perthnasol' dan Ddeddf Plant yn Gadael Gofal 2000, wedi gadael gofal, yn fregus ac mae ganddo angen uchel am dŷ ac y bodlonir hynny orau trwy ddarparu tŷ sefydlog, tymor hir yn yr ardal benodol.
- (h) Mae gan yr ymgeisydd neu aelod o'i aelwyd gyflogaeth barhaol sy'n parhau, neu gynnig o gyflogaeth barhaol na fedrant ei dderbyn oni bai ei fod yn byw yn yr ardal benodol.
- (i) Mae'r ymgeisydd yn rhoi neu'n derbyn cefnogaeth hanfodol ac nid oes modd cyflawni'r gefnogaeth hon oni bai ei fod yn byw yn yr ardal benodol.

24. Gweithwyr Amaethyddol sydd wedi eu dadleoli

Mae'r categori hwn yn berthnasol mewn achosion lle mae'r Tîm Opsiynau Tai, gan gymryd l ystyriaeth unrhyw gyngor a geir gan y Pwyllgor Ymgynghorol ar gyfer Anheddau Amaethyddol, yn fodlon:

- (j) Bod yr ymgeisydd yn weithiwr amaethyddol sy'n cael ei ddadleoli o annedd ar Ynys Môn,
- b) Bod angen yr annedd y mae'r gweithiwr yn cael ei ddadleoli ohoni i ddarparu llety ar gyfer gweithiwr amaethyddol arall,
- c) Ni fedr y ffermwr ddarparu llety arall addas ar gyfer y gweithiwr sydd wedi ei ddadleoli, a
- d) Mae angen canfod llety arall ar gyfer y gweithiwr sydd wedi ei ddadleoli er budd amaethyddiaeth effeithlon.

25. Ymgeiswyr sydd yn 55 oed neu'n hŷn sydd wedi mynegi y byddai'n well ganddynt fyw mewn cynlluniau tai sydd wedi eu neilltuo ar gyfer pobl hŷn ac sydd â chysylltiad lleol

Efallai y bydd ymgeiswyr sydd yn 55 oed neu'n hŷn yn gymwys am flaenoriaeth uwch dan gategori arall o angen am dŷ.

26. Achos o angen eithriadol am dŷ lle na ymdrinnir â'r amgylchiadau yn unman arall yn y cynllun hwn

Ymgeisydd sydd wedi'i asesu fel un y mae ei angen am dŷ yn eithriadol a lle mae statws band 2 wedi'i gymeradwyo gan Bennaeth y Gwasanaethau Tai neu uwch-reolwr.

9.11 Pwy sy'n cymhwyso ar gyfer Band Dim Angen Tai

Rydych yn cymhwyso ar gyfer Band dim angen tai os oes

- Gennych dim angen brys na angen am dy
- Mae gennych gysylltiad gydag Ynys Mon (gweler 9.5 am yr hyn sydd yn cyfrif fel cysylltiad lleol

DIM ANGEN AM DY

27. Bydd Ymgeiswyr yn Band 3 yn cael eu hystyried am unhryw eiddo barod l'w osod pan na fydd ymgeiswyr cwmwys yn Band Brys i Band 2

9.12 Oes modd i fy mlaenoriaeth ostwng ?

Oes. Medrwn ostwng eich blaenoriaeth os ydym yn fodlon:

- Bod gennych ddigon o adnoddau ariannol i gwrdd â'ch anghenion tai (gweler **7.3** a **7.4**), neu
- Bod eich ymddygiad neu ymddygiad aelod o'ch aelwyd yn golygu eich bod yn anaddas i fod yn denant (gweler **Atodiad 4**);
- Bod gennych ddyledion sy'n gysylltiedig ag eiddo (megis ôl-ddyledion rhent, ôl-ddyledion treth y Cyngor, gordaliad budd-dal tai, dyled yn sgil difrod i'r eiddo ac ati) sydd dros £100 ac sydd un ai'n gysylltiedig â'ch cartref presennol neu hen gartref, ar yr amod bod modd adfer y ddyled yn gyfreithlon; neu
- Eich bod yn fwriadol wedi gwaethygu eich sefyllfa o safbwynt tai.

9.12 Os bydd y Cyngor yn penderfynu gostwng fy mlaenoriaeth, sut byddwch yn ei ostwng?

Efallai y byddwn yn gostwng eich blaenoriaeth trwy:

- Ddyfarnu i chi flaenoriaeth band is nag y byddai gennych, fel arall, hawl iddi (gweler **9.6** i **9.10** am y bandiau blaenoriaeth)
- Addasu eich dyddiad amser aros (gweler **8.1**)
- Eich atal dros dro rhag bod â hawl i gael tŷ (felly bydd eich cais yn cael ei 'basio heibio' pan fyddwn yn gosod tŷ y byddai gennych, fel arfer, hawl cael eich ystyried ar ei gyfer), neu
- Cyfuniad o'r uchod.

Er enghraifft, byddwn o bosib yn penderfynu fod gohirio dros dro'n briodol oherwydd bod arnoch ddyled i landlord sy'n bartner a bydd y gohirio'n rhoi cyfle i chi glirio'r

ddyled neu gytuno ar gynllun ad-dalu ac amser i ddangos y gallwch lynu wrth y cytundeb.

Os ydym yn addasu eich dyddiad amser aros efallai y byddwn yn penderfynu ei fod yn briodol dyfarnu dyddiad sy'n adlewyrchu pryd cafodd y mater 'tramgwyddus' ei ddatrys neu pryd codwyd gohiriad (gweler **8.2**).

9.13 Sut mae'r Cyngor yn penderfynu a ddylid gostwng fy mlaenoriaeth?

Wrth benderfynu caniatáu cais ai peidio (dan **9.11**) a beth ddylai'r amodau fod (dan **9.12**) rydym yn trin pob achos yn ôl ei haeddiant ac yn ystyried yr holl faterion perthnasol. Rydym hefyd yn ystyried bod angen cyflawni nodau polisi ehangach megis yr angen i gael tegwch rhwng ymgeiswyr, cydraddoldeb cyfle, cynhwysiad cymdeithasol, a bod angen symud tenantiaid sy'n byw mewn tai sy'n rhy fawr iddynt ac sy'n dibynnu ar fudd-daliadau tai i lety o faint addas.

Mewn amgylchiadau eithriadol efallai y byddem yn penderfynu na ddylid gosod amod er bod un o'r meini prawf yn **9.11** yn berthnasol. Os oes gennych ddyled sy'n gysylltiedig ag eiddo ac sydd dros £100 gallem benderfynu peidio â gostwng eich blaenoriaeth os ydych wedi cytuno i ostwng y ddyled trwy wneud taliadau rheolaidd ac wedi cadw at y cytundeb am gyfnod sylweddol. Mae'r arweiniad gweithdrefnol i swyddogion tai yn cynnwys arweiniad ar sut y gwneir penderfyniadau i ostwng blaenoriaeth (gweler **1.5**).

9.14 Fydd y Cyngor yn dweud wrthyf os bydd fy mlaenoriaeth yn gostwng?

Bydd. Byddwn yn cadarnhau'n ysgrifenedig benderfyniad i ostwng eich blaenoriaeth ac yn gosod dyddiad pryd y byddwn yn adolygu'r gostyngiad mewn blaenoriaeth. Byddwn yn ysgrifennu atoch eto os byddwn, wrth adolygu'r gostyngiad mewn blaenoriaeth, yn penderfynu y dylai'r gostyngiad mewn blaenoriaeth barhau. Pryd bynnag y byddwn yn ysgrifennu atoch i ddweud wrthyf am benderfyniad ynghylch gostwng eich blaenoriaeth, byddwn hefyd yn dweud wrthyf am eich hawl i ofyn am adolygiad (gweler **9.15** ac adran **12**).

9.15 Oes modd i mi ofyn i'r Cyngor adolygu penderfyniad i ostwng fy mlaenoriaeth dan

9.11?

Oes. Os ydych yn dymuno i ni ailystyried y penderfyniad rhaid i ni dderbyn eich cais am adolygiad o fewn 21 diwrnod i'r penderfyniad (gweler **12.6**).

9.16 Oes sefyllfaoedd lle gellid rhoi blaenoriaeth uwch i mi na than y rheolau arferol?

Pur anaml y mae hyn yn digwydd mewn amgylchiadau eithriadol yn unig. Er enghraifft, efallai y byddwn yn rhoi rhywun mewn band uwch neu ddyfarnu amser aros cynt oherwydd bod Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru wedi argymhell hyn neu oherwydd disgwyliad cyfreithlon (addewid sy'n rhwymo mewn cyfraith) (gweler hefyd

10 SUT MAE'R LANDLORDIAID YN PENDERFYNU PWY SY'N DERBYN CYNIGION O LETY

- 10.1 Oes ffyrdd gwahanol y gallai ymgeiswyr gael eu dewis am dŷ?
- 10.2 Sut mae'r landlordiaid yn penderfynu pa ddull a ddefnyddir i osod eiddo?
- 10.3 Sut mae'r landlordiaid yn penderfynu i ba ymgeisydd y mae eiddo am gael ei osod?
- 10.4 A fedr landlord 'basio heibio' yr ymgeisydd sydd ar frig y rhestr aros?
- 10.5 Pa bryd y byddwch yn dewis ymgeisydd am dŷ ac yn gosod eiddo?
- 10.6 Beth fydd yn digwydd os bydd y person y gosodir tŷ iddo'n ei wrthod?
- 10.7 Rwyf wedi ymddwyn yn anghymdeithasol yn y gorffennol yn yr ardal y mae eiddo gwag ar gael. Oes modd i mi gael fy ystyried ar gyfer yr eiddo?
- 10.8 Fyddwch chi'n adolygu fy sefyllfa os ydych yn ystyried gosod eiddo i mi?
- 10.9 Beth fydd yn digwydd os oes gennyf yr un flaenoriaeth a'r amser aros ag ymgeisydd arall?

10.1 Oes gwahanol ffyrdd y gall ymgeiswyr gael eu dewis i gael tŷ?

Oes. Er enghraifft efallai bod eiddo penodol wedi'u cadw ar gyfer rhywun:

- Sydd â chysylltiad penodol â'r ardal y mae'r eiddo ynddi (gweler **adran 14**)
- Y mae angen eiddo arno sydd wedi'i addasu neu sy'n addas oherwydd anabledd corfforol (gweler **adran 13**)
- Sy'n cwrdd â meini prawf sy'n berthnasol i'r eiddo neu'r cynllun tai penodol hwnnw (gweler **4.16**), neu
- Sydd wedi gwneud cais penodol am eiddo penodol.

Nid oes gan rai eiddo feini prawf gosod penodol ac mae modd eu gosod i unrhyw un ar y rhestr aros (ar yr amod eu bod wedi dewis yr ardal osod honno ac yn cymhwyso ar gyfer math a maint yr eiddo).

10.2 Sut mae landlordiaid yn penderfynu pa ddull a ddefnyddir i osod eiddo?

Pan ddaw eiddo ar gael byddwn yn penderfynu ar y dull i'w ddefnyddio i'w osod. Os yw eiddo wedi'i gadw ar gyfer math penodol o ymgeisydd (gweler **4.15** a **10.1**) byddwn yn defnyddio'r dull hwnnw i ddewis i bwy y dylai'r tŷ gael ei osod.

Mae modd i'r landlordiaid sy'n bartneriaid newid y dulliau gosod a ddefnyddir i osod cynlluniau tai neu eiddo penodol, ond byddant yn rhoi gwybod i'r Gwasanaethau Tai

fel y gellir rhoi cyngor priodol i gwsmeriaid ac fel bod modd diwygio'r canllawiau gweithdrefnol.

10.3 Sut mae'r landlordiaid yn penderfynu i ba ymgeisydd y mae eiddo am gael ei osod?

Ni sy'n penderfynu:

- (a) Pa ddull gosod a gaiff ei ddefnyddio (gweler **10.1**).
- (b) Pa ymgeiswyr sy'n cwrdd â'r meini prawf gosod penodol (os oes rhai).
- (c) Pa ymgeiswyr sy'n cymhwyso ar gyfer y math a'r maint hwnnw o eiddo. Mae modd i landlordiaid sy'n bartneriaid nodi'n benodol a yw'r ystafelloedd gwely'n addas ar gyfer un person ynteu ddau.
- (d) Pa ymgeisydd sydd â'r flaenoriaeth uchaf. Ar gyfer eiddo nad oes iddynt feini prawf penodol golyga hyn, fel arfer, mai'r ymgeisydd sydd â'r flaenoriaeth band uchaf ac sydd wedi bod yn disgwyl y cyfnod hwyaf (yn ôl ei ddyddiad amser aros, gweler **8.1** a **9.3**) yw hwn.

10.4 A fedr landlord 'basio heibio' yr ymgeisydd sydd ar frig y rhestr aros?

Gall. Fodd bynnag, ni fedr landlord ond gwneud hyn os caniateir hynny dan delerau'r cynllun gosod. Mae enghreifftiau'n cynnwys:

- Nid yw maint yr ystafelloedd gwely yn yr eiddo'n addas ar gyfer maint aelwyd yr ymgeisydd (gweler **10.3c**)).
- Mae'r Tîm Opsiynau Tai'n penderfynu gohirio cais fel y gellir adolygu ei flaenoriaeth (gweler **8.8**).

Mae rhestr lawn o'r amgylchiadau lle gellir 'pasio heibio' ymgeiswyr a manylion am y weithdrefn y mae'n rhaid ei dilyn wedi eu cynnwys yn y callawiau ar gyfer staff sydd ar gael gyda'r polisi hwn (gweler **1.5**).

10.5 Pa bryd y byddwch yn dewis ymgeisydd am dŷ ac yn gosod eiddo?

Mae modd i ni benderfynu gosod eiddo un ai cyn i'r eiddo ddod yn wag i'w osod neu wedi hynny. Weithiau rydym yn neilltuo'r eiddo cyn y bydd y tenant blaenorol wedi symud allan.

10.6 Beth fydd yn digwydd os yw'r person y gosodir tŷ iddo'n ei wrthod?

Os yw'r ymgeisydd yr ydym yn ei ddewis ar gyfer eiddo yn ei wrthod, byddwn yn dewis rhywun arall oddi ar y Gofrestr Tai i gael yr eiddo. Ar gyfer eiddo nad oes iddynt feini prawf gosod penodol golyga hyn, fel arfer, mai'r ymgeisydd sydd â'r flaenoriaeth uchaf nesaf yn ôl statws band ac amser aros yw hwn.

10.7 Rwyf wedi ymddwyn yn anghymdeithasol yn y gorffennol yn yr ardal y mae eiddo ar gael. Oes modd i mi gael fy ystyried ar gyfer yr eiddo?

Efallai na fyddem yn ystyried eich cais wrth benderfynu pwy ddylai gael ei ddewis. Efallai y byddem yn gwneud hyn os oeddech chi, aelod o'ch aelwyd, neu ymwelydd â'ch cartref, yn y gorffennol, yn gyfrifol am ymddwyn yn anghymdeithasol yn yr ardal y mae'r eiddo ynddo. Gallwn benderfynu eich 'pasio heibio' ar y rhestr aros wrth greu rhestr fer ar gyfer yr eiddo, hyd yn oed os credwn eich bod yn addas i fod yn denant (gweler **6.9**). Efallai y byddem yn eich cynghori i ystyried dewis ardaloedd gosod eraill os yw'r rheol hon yn debygol o gael effaith arnoch.

10.8 Fyddwch chi'n adolygu fy sefyllfa os ydych yn ystyried rhoi tŷ i mi?

Byddwn. Gallwn adolygu ein hasesiad o'ch cais cyn y gosodir tŷ i chi neu y cynigir i chi denantiaeth. Os nad ydych wedi dweud wrthym am newid yn eich sefyllfa, efallai na allwn gynnig i chi denantiaeth, hyd yn oed os byddwn wedi gosod tŷ i chi. (gweler **8.6**).

10.9 Beth fydd yn digwydd os oes gennyf yr un flaenoriaeth ac amser aros ag ymgeisydd arall?

Os oes gennych yr un statws band blaenoriaeth ac amser aros ag ymgeisydd arall, byddwn yn defnyddio'n disgresiwn wrth benderfynu i bwy ddylid gosod yr eiddo. Byddwn yn ystyried amryfal ffactorau. Er enghraifft, efallai y caiff rhywun ei ffafrio oherwydd ei fod wedi treulio mwy o amser yn disgwyl am dŷ cymdeithasol cyn i'w statws band cyfredol gael ei ddyfarnu neu, efallai, oherwydd y byddai'n medru rhyddhau llety mwy neu oherwydd bod ganddo gysylltiad cryfach â'r ardal osod. Nid yw hon yn rhestr gyflawn. Byddai modd i ni gymryd ffactorau eraill i ystyriaeth, gan ddibynnu ar y sefyllfa.

11 BETH FYDD YN DIGWYDD PAN GAF GYNNIG EIDDO?

- 11.1 Sut byddaf yn gwybod fy mod wedi cael cynnig eiddo?
- 11.2 Os yw'r Cyngor yn cynnig tenantiaeth i mi ar lafar oes modd i mi fynnu fod y cynnig yn cael ei gadarnhau'n ysgrifenedig cyn i mi dderbyn neu wrthod y cynnig?
- 11.3 Oes modd i mi gael cynnig tenantiaeth ar y cyd gyda fy mhartner neu aelod arall o'r aelwyd?
- 11.4 Oes modd i mi fynd i weld yr eiddo?
- 11.5 Oes rhaid i mi dderbyn eiddo a gynigir i mi?
- 11.6 Faint o amser a gaf i dderbyn neu wrthod cynnig o denantiaeth?
- 11.7 Sawl cynnig oes modd i mi ei dderbyn?
- 11.8 Beth fydd yn digwydd os byddaf yn gwrthod dau gynnig o eiddo?
- 11.9 Beth sydd yn digwydd os credaf fod yr eiddo a gynigiwyd i mi yn anaddas?
- 11.10 Credaf na ddylai gwrthod tŷ gael ei gyfrif fel un o'm dau gynnig. Beth fedraf ei wneud?
- 11.11 A oes unrhyw sefyllfaoedd lle y gellir tynnu'n ôl gynnig o dŷ?
- 11.12 Mae fy nghais wedi'i dynnu oddi ar y Gofrestr tai oherwydd fy mod wedi gwrthod dau gynnig. Oes modd i mi wneud ail gais a mynd yn ôl ar y rhestr aros?

11.1 Sut byddaf yn gwybod fy mod wedi cael cynnig eiddo?

Os byddwn yn gosod eiddo i chi, fel arfer bydd un o'r landlordiaid sy'n bartneriaid yn dweud wrthyhych am hyn yn ysgrifenedig. Efallai y byddwn yn dweud wrthyhych trwy lythyr neu e-bost.

Efallai y byddwn yn dweud wrthyhych ar lafar i ddechrau (ee drwy eich ffonio). Os ydych yn gwrthod y cynnig bydd hyn yn cyfrif tuag at eich dau wrthodiad (gweler **11.7** a **11.8**) ar yr amod bod gennych hawl i'r eiddo.

11.2 Os yw'r Cyngor yn cynnig tenantiaeth i mi ar lafar oes modd i mi fynnu fod y cynnig yn cael ei gadarnhau'n ysgrifenedig cyn i mi dderbyn neu wrthod y cynnig?

Oes. Yna mae modd i chi ddewis a ydych yn dymuno derbyn neu wrthod y cynnig o denantiaeth.

11.3 Oes modd i mi gael cynnig tenantiaeth ar y cyd gyda fy mhartner neu aelod arall o'r aelwyd?

Os chi yw'r ymgeisydd, mae modd i chi ofyn am gael tenantiaeth ar y cyd gyda'ch partner neu rywun arall yn eich aelwyd os ydyw'n:

- Gymwys ar gyfer dŷ (gweler **6.5** a **6.11**)
- yn 16 oed neu'n hŷn (os ydynt yn 16 neu'n 17 oed, bydd angen i chi fod yn 18 oed neu'n hŷn)
- wedi'i gynnwys ar eich cais
- bwriadu byw yn yr eiddo a'i ddefnyddio fel ei unig dŷ a'i brif dŷ.

Os ydych wedi gofyn am denantiaeth ar y cyd, bydd y landlord yn penderfynu a fydd yn rhoi tenantiaeth ar y cyd i chi ai peidio. Os yw landlord yn penderfynu peidio â rhoi tenantiaeth ar y cyd i chi, bydd yn rhoi'r rhesymau am hyn i chi'n ysgrifenedig.

11.4 Oes modd i mi fynd i weld yr eiddo?

Oes. Bydd y landlord yn rhoi amser i chi i fynd i weld yr eiddo Bydd swyddog tai'n bresennol i ateb unrhyw gwestiynau a fyddo gennych am yr eiddo. Fel arfer, byddai disgwyl i chi dderbyn neu wrthod bryd hynny.

11.5 Oes rhaid i mi dderbyn eiddo a gynigir i mi?

Nac oes. Rydych yn rhydd i dderbyn neu wrthod unrhyw eiddo a gynigir i chi. Fodd bynnag, mae'n bwysig nodi, y gallai gwrthod eiddo arwain at:

- Dynnu eich enw oddi ar y Gofrestr Tai (gweler **11.8**), ac
- Y cyngor yn penderfynu bod unrhyw ddyletswydd sydd ganddo tuag atoch dan y ddeddfwriaeth ddigartrefedd wedi dod i ben

11.6 Faint o amser a gaf i dderbyn neu wrthod cynnig o denantiaeth?

Rhaid i ni wneud yn siŵr fod eiddo'n cael eu gosod yn sydyn. O'r herwydd, bydd yn rhaid i chi benderfynu'n sydyn a ydych yn dymuno derbyn y cynnig o denantiaeth. Byddwn yn rhoi amser i chi erbyn pryd y bydd angen i chi roi gwybod i ni. Fel arfer pan fyddwch yn mynd i weld yr eiddo fydd hyn. Os na fyddwch yn dweud wrthym eich bod yn dymuno derbyn neu wrthod o fewn yr amser yr ydym wedi'i roi i chi, efallai y byddwn yn penderfynu eich bod wedi gwrthod y cynnig (hy cymryd yn ganiataol o'ch ymddygiad, eich bod wedi gwrthod y cais).

11.7 Sawl cynnig y mae modd i mi ei dderbyn?

Mae modd i chi dderbyn hyd at ddau gynnig o lety os ydych wedi'ch dyfarnu â blaenoriaeth Band 1, 2, neu 3.

Os dyfarnwyd i chi'r Band Brys byddwch yn derbyn un cynnig cyn colli'r dyfarniad Band Brys. Os ydych yn gwrthod y cynnig hwnnw, byddwch yna'n cael eich rhoi ym Mand 1 ac yn gymwys ar gyfer un cynnig arall. Bydd eich dyddiad amser aros (gweler **8.1**) yn cael ei ddiwygio i adlewyrchu'r band newydd a ddafarnwyd i chi .

Os bydd angen symud oherwydd bod angen symud ar sail trosglwyddo wedi ei reoli gan nad yw'r achos yn cael ei ddelio o fewn y Polisi, bydd un cynnig yn cael ei wneud.

11.8 Beth fydd yn digwydd os byddaf yn gwrthod dau gynnig o eiddo?

Os byddwch yn gwrthod dau gynnig byddwch yn cael eich rhoi yn Band 3 ar gyfer ceisiadau dim blaenoriaeth am gyfnod o 6 misGwneir hyn i sicrhau tegwch ag ymgeiswyr eraill sydd hefyd angen tŷ. Ni fyddwch yn cael trydydd cynnig.

Mewn amgylchiadau eithriadol, efallai y bydd y Rheolwr Opsiynau Tai neu uwch reolwr yn y Gwasanaethau Tai yn penderfynu peidio a'ch rhoi eich cais yn Band 3 a chymeradwyo cynigion pellach. Fodd bynnag, ni wneir hyn ond mewn amgylchiadau eithriadol.

11.9 Beth sydd yn digwydd os credaf fod y llety a gynigiwyd i mi'n anaddas?

Os ydych yn gwrthod eiddo o'r math yr ydych yn gymwys ar ei gyfer, mewn ardal o'ch dewis, bydd y gwrthodiad yn cyfrif fel un o'ch dau gynnig. Byddai'n rhaid cael amgylchiadau eithriadol i hyn beidio â bod yr achos.

11.10 Credaf na ddylai gwrthod tŷ gael ei gyfrif fel un o'm dau gynnig. Beth fedraf ei wneud?

Efallai y bydd sefyllfaoedd lle credwch na ddylai gwrthod eiddo gyfrif yn eich erbyn. Er enghraifft, os nad oedd yr eiddo yn un o'ch dewis ardaloedd, neu os ydych o'r farn na ddylech fod wedi cael cynnig y math hwnnw o eiddo. Os ydych yn anhapus gyda phenderfyniad eich bod wedi gwrthod cynnig neu y dylai gwrthodiad gyfrif yn eich erbyn, mae modd i chi ofyn i ni adolygu'r penderfyniad hwnnw.

Os eich cynnig cyntaf oedd hwn, rhaid i chi ofyn am adolygiad o fewn 21 diwrnod i'r dyddiad y gofynnwyd i chi dderbyn neu wrthod y cynnig.

Os eich ail gynnig oedd hwn, rhaid i chi ofyn am adolygiad o fewn 21 diwrnod i ni roi gwybod i chi am y penderfyniad bod eich enw wedi cael ei dynnu oddi ar y Gofrestr Tai (gweler **adran 12** am fwy o fanylion am eich hawl i ofyn i ni ailystyried penderfyniadau.

11.11 A oes unrhyw sefyllfaoedd lle y gellir tynnu'n ôl gynnig o dŷ?

Oes. Gall fod sefyllfaoedd lle byddwn yn tynnu'n ôl gynnig o dŷ (neu gynnig tenantiaeth yn dilyn gosod tŷ). Er enghraifft, gellir tynnu'n ôl achos o osod neu gynnig o dŷ:

- Gall asesiad fforddiadwyedd ddangos eich bod yn cael eich asesu fel risg uchel o beidio allu fforddio'r ty, ar sail hyn gall y cynnig ei dynnu yn ol. Ni fydd hyn yn golygu na fyddwch yn derbyn cynnig arall am math o dai eraill.
- Os yw eich sefyllfa wedi newid ers y tro diwethaf i ni adolygu eich cais am dŷ ac nad oes hawl gennych mwyach i'r un flaenoriaeth ar y rhestr aros neu nad oes hawl gennych mwyach i fod ar y gofrestr tai.

- Os ydych yn denant tŷ cymdeithasol a heb godi cyflwr eich cartref neu eich gardd i'r safon ofynnol.
- O oes arnoch chi rent neu mae gennych ddyled sy'n gysylltiedig ag eiddo (gweler **9.11**).
- Os ydym yn dod yn ymwybodol eich bod chi, neu aelod o'ch aelwyd, wedi ymddwyn mewn modd sy'n eich gwneud yn anaddas i fod yn denant (gweler **6.8 a 6.9**).
- Os cafodd y tŷ ei osod neu'r cynnig ei wneud mewn camgymeriad.

12 EICH HAWL I OFYN AM I BENDERFYNIADAU GAEL EU HADOLYGU

- 12.1 Pa benderfyniadau oes modd i mi i ofyn i'r Cyngor eu hadolygu?
- 12.2 Beth yw ystyr categori 12.1(g)?
- 12.3 Sut medraf gael gwybod a oes gennyf hawl i adolygu penderfyniad penodol?
- 12.4 Pa bryd fydd y Cyngor yn dweud wrthyf am fy hawl i ofyn am adolygiad?

- 12.5 Beth fydd y Cyngor yn ei ddweud wrthyf am fy hawl am adolygiad pan fyddaf yn cael penderfyniad ynghylch fy nghais?
- 12.6 Sut wyf yn gofyn am adolygiad?
- 12.7 Beth fydd yn digwydd os na fyddaf yn derbyn y llythyr penderfynu? Oes modd i mi ddal gofyn am adolygiad?
- 12.8 Rwyf wedi methu'r cyfyngiad amser 21 diwrnod. Oes modd i mi ddal gofyn am adolygiad?
- 12.9 Oes rhaid i mi roi rhesymau dros ofyn am adolygiad?
- 12.10 Pa weithdrefn fydd y Cyngor yn ei dilyn os gofynnaf am adolygiad?
- 12.11 Oes modd i mi ofyn am gopi o'm ffeil tai?
- 12.12 Pwy fydd yn gwneud y penderfyniad adolygu?
- 12.13 Sut fydd y penderfyniad ynghylch fy adolygiad yn cael ei wneud?
- 12.14 Sut byddwch yn rhoi gwybod i mi am benderfyniad yr adolygiad?
- 12.15 Pa bryd byddaf yn cael y penderfyniad ar yr adolygiad?
- 12.16 Rwyf yn anfodlon gyda phenderfyniad yr adolygiad. Oes modd i mi apelio?
- 12.17 Oes modd i mi gwyno am benderfyniad yr adolygiad?

12.1 Pa benderfyniadau y mae modd i mi ofyn i'r Cyngor eu hadolygu?

Mae modd i chi ofyn i'r Cyngor adolygu'r penderfyniadau a ganlyn:

- (a) Penderfyniad ynghylch y statws band blaenoriaeth uwch yr ydych â'r hawl iddo (gweler **9.6 i 9.10** am y grwpiau band)
- (b) Penderfyniad am eich dyddiad amser aros (gweler **8.1**)
- (c) Penderfyniad nad oes gennych hawl mynd ar y Gofrestr Tai (gweler **Adran 6** am y rheolau ynghylch pwy gaiff fynd ar y Gofrestr Tai)
- (d) Penderfyniad y bydd eich cais yn cael ei dynnu oddi ar y Gofrestr Tai (gweler **8.10**)
- (e) Penderfyniad bod eich blaenoriaeth wedi'i ostwng (gweler **9.11 a 9.12**)
- (f) Penderfyniad eich bod wedi gwrthod cynnig o dŷ (gweler **11.10**)
- (g) Penderfyniad y dylai gwrthod tŷ gyfrif fel un o'ch dau gynnig (gweler **11.10**)
- (h) Penderfyniad am ffeithiau eich cais sy'n debygol o gael eu hystyried neu wedi cael eu hystyried, wrth ystyried gosod tŷ ai peidio (gweler **12.2**).

Gweler **5.2** am fanylion ynghylch yr hyn y bydd ein llythyr cychwynnol yn ei gynnwys.

12.2 Beth yw ystyr categori 12.1(h)?

Mae categori **12.1(h)** yn cynnwys amryfal benderfyniadau negyddol posib na fyddwch o bosib yn cael gwybod amdanynt. Fel arfer, mae'r penderfyniadau hyn yn rhan o benderfyniad arall y *byddwch* wedi cael gwybod amdano. Er enghraifft, efallai eich bod yn dymuno i ni adolygu penderfyniad nad yw rhywun yn rhan o'ch aelwyd, penderfyniad am eich adnoddau ariannol neu benderfyniad am natur ac effaith cyflwr meddygol sydd gennych. Efallai na fyddwn yn dweud wrthyf am y penderfyniadau hyn am eu bod yn rhan o benderfyniad arall e.e. pa flaenoriaeth band y mae gennych hawl iddi neu a oes gennych hawl mynd ar y Gofrestr Tai. Os ydych yn dymuno i ni edrych eto ar benderfyniad o'r math a ddisgrifir yn 12.1(h), fel arfer mae'n syniad da i chi ofyn i ni'n gyntaf gadarnhau'r wybodaeth yr ydym wedi'i hystyried. Bydd hyn yn eich helpu i ddefnyddio'n effeithiol eich hawl am adolygiad.

12.3 Sut medraf gael gwybod a oes gennyf hawl i adolygu penderfyniad penodol?

Cyfeiriwch at **12.1** uchod os gwelwch yn dda. Os nad ydych yn siŵr o hyd a oes modd i chi ofyn i ni adolygu penderfyniad, cysylltwch â Thîm Gwasanaethau Cwsmeriaid y Gwasanaethau Tai a byddwn yn eich helpu. Mae modd i chi gysylltu â'r Gwasanaethau Cwsmeriaid trwy ffonio (01248) 752200 neu anfon e-bost at ADRANTAI@ynysmon.gov.uk.

12.4 Pa bryd fydd y Cyngor yn dweud wrthyf am fy hawl i ofyn am adolygiad?

Byddwn yn dweud wrthyf am eich hawl i ofyn am adolygiad pryd bynnag y byddwn yn rhoi gwybod i chi am benderfyniad sy'n ymwneud â'r hawl am adolygiad.

12.5 Beth fydd y Cyngor yn ei ddweud wrthyf am fy hawl am adolygiad pan fyddaf yn cael penderfyniad ar fy nghais?

Byddwn yn dweud wrthyf:

- Am eich hawl i ofyn am adolygiad o'r penderfyniad.
- Am fathau'r penderfyniadau y gallwch ofyn i ni eu hadolygu (gweler **12.1**)
- Os ydych yn dymuno gofyn am adolygiad, bod yn rhaid i ni dderbyn y cais o fewn 21 diwrnod i chi'n cael gwybod am y penderfyniad (oni bai fod y penderfyniad yn ymwneud â gwrthod y cynigion, gweler **11.10**) ▪ Lle gallwch gael cyngor annibynnol.

Mae'r llythyr penderfynu yn egluro fod copi o'r penderfyniad ar gael i'w gasglu o swyddfeydd y Cyngor am gyfnod rhesymol. Yn y llythyr hefyd ceir eglurhad os na fyddwch yn derbyn y llythyr penderfynu (neu'r e-bost), y byddir yn ymdrinnir â chi fel pe bai y rhoddwyd gwybod i chi yr adeg y cafodd y llythyr ei anfon i'r cyfeiriad post (neu e-bost) a roesoch i ni.

12.6 Sut wyf yn gofyn am adolygiad?

Os ydych yn dymuno i ni adolygu penderfyniad rhaid i chi ofyn i ni o fewn 21 diwrnod i gael gwybod am y penderfyniad (yn amodol ar **11.10** lle mae'r adolygiad yn ymwneud

â gwrthod cynigion). Os na fyddwch yn derbyn y llythyr penderfynu rhaid i chi ofyn i ni o fewn 21 diwrnod i'r adeg y lluniwyd y llythyr a'i anfon i'r cyfeiriad post neu e-bost a roesoch i ni. Nid oes yn rhaid i chi gwblhau ffurflen arbennig i ofyn am adolygiad (er y gallwch ddewis defnyddio'r ffurflen a roddwn i chi). Mae modd i chi ein ffonio neu anfon e-bost atom a gofyn am adolygiad. Rhaid i chi wneud yn siŵr eich bod yn gofyn yn glir am adolygiad ac yn dweud wrthym pa benderfyniad(au) yr ydych yn dymuno i ni edrych arno(arnynt) eto.

Neu gallwch gwblhau'r ffurflen adolygu sydd ar gael ar-lein yn:

www.ynysmon.gov.uk/adolygiadcaisamdŷ

12.7 Beth fydd yn digwydd os na fyddaf yn derbyn y llythyr penderfynu? Oes modd i mi dal gofyn am adolygiad?

Oes. Mae modd i chi dal gofyn am adolygiad os nad ydych yn derbyn copi o'r penderfyniad Fodd bynnag, mae rheolau arbennig. Rhaid i chi ofyn i ni ailystyried y penderfyniad o fewn 21 diwrnod i'r adeg yr ymdrinnir â chi'n gyfreithiol o ran bod wedi derbyn y penderfyniad (gelwir hyn yn 'dyddiad y gwasanaeth tybiedig').

Mae dyddiad y gwasanaeth tybiedig yn dibynnu ar sut y bu i ni anfon y penderfyniad atoch, a hwn yw'r:

- Ail ddiwrnod busnes ar ôl i'r llythyr gael ei bostio, os cafodd ei anfon gyda phost dosbarth cyntaf, neu
- Y dyddiad yr anfonwyd y penderfyniad atoch neu y'i rhoddwyd i chi os gafodd ei anfon â llaw, ei gyflwyno'n bersonol neu ei e-bostio atoch ar ddiwrnod busnes cyn 4.30 pm, neu os oedd ar ôl 4.30 pm, ar y diwrnod busnes nesaf.

Os na fyddwch yn gofyn i ni ailystyried y penderfyniad o fewn 21 diwrnod i ddyddiad y gwasanaeth tybiedig, byddwch yn colli eich hawl i adolygiad. Fodd bynnag, mae modd i chi dal gofyn a ydym yn fodlon ymestyn y cyfyngiad amser (gweler **12.8**).

12.8 Rwyf wedi methu'r cyfyngiad amser 21 diwrnod. Oes modd i mi dal gofyn am adolygiad?.

Bydd cais am adolygiad a ddaw i law ar ôl i'r cyfnod 21 diwrnod ddod i ben yn cael ei gyfeirio at Reolwr y Tîm Opsiynau Tai neu at uwch-swyddog arall yn y Cyngor. Byddant yn ystyried pam oedd eich cais yn hwyr ac yn penderfynu a ddylem ymestyn y cyfyngiad amser a chynnal adolygiad.

12.9 Oes angen i mi roi rhesymau dros ofyn am adolygiad?

Oes. Mae'n well gennym os byddwch yn rhoi eich rhesymau pan fyddwch yn cyflwyno eich cais am adolygiad. Mae hyn yn ein helpu i ddod i benderfyniad yn gynt. Fodd bynnag, byddwn yn ysgrifennu atoch ac yn rhoi dyddiad i chi erbyn pryd y mae'n rhaid i chi roi eich rhesymau a rhoi unrhyw wybodaeth gefnogi yr ydych yn dymuno i ni ei hystyried (gweler **12.10** am fanylion y weithdrefn adolygu).

12.10 Pa weithdrefn fydd y Cyngor yn ei dilyn os gofynnaf am adolygiad?

Unwaith y byddwn yn derbyn eich cais am adolygiad byddwn, o fewn 21 diwrnod, yn rhoi gwybod i chi'n ysgrifenedig:

- Bod modd i chi, neu rywun sy'n gweithredu ar eich rhan, wneud sylwadau ysgrifenedig i'r Tîm Opsiynau Tai yng nghyswllt yr adolygiad
- Am y weithdrefn y byddwn yn ei dilyn yng nghyswllt yr adolygiad, gan gynnwys y dyddiadau erbyn pryd
 - Y mae'n rhaid i ni dderbyn unrhyw wybodaeth gefnogi (ni chaiff hyn fod dim cynharach na 14 diwrnod i'n llythyr sy'n cadarnhau'r weithdrefn)
 - Y dyddiad erbyn pryd y cewch wybod am y penderfyniad
- Pwy fydd yn cynnal yr adolygiad
- Manylion cyswllt y swyddog adolygu
- Y bydd y penderfyniad adolygu'n cael ei roi i chi'n ysgrifenedig
- Y bydd yr hysbysiad penderfynu'n cynnwys y rhesymau am unrhyw ganfyddiadau andwyol
- Bod modd i chi ofyn am ragor o wybodaeth am unrhyw benderfyniad a wneir am ffeithiau eich cais (gweler **12.1(h)**).

Efallai y bydd y swyddog adolygu'n cynnig cyfle i chi wneud sylwadau llafar yng nghyswllt yr adolygiad. Mae'n bosib, hefyd, y bydd yn gofyn i swyddogion eraill yn y Tîm Opsiynau Tai wneud tasgau yng nghyswllt yr adolygiad, e.e. gwneud ymholiadau.

Os byddwch yn gofyn am ragor o wybodaeth am unrhyw benderfyniad sy'n berthnasol i'r penderfyniad sy'n cael ei adolygu (gan gynnwys materion sy'n cael eu cynnwys dan **12.1(h)**) ac yn gwneud hyn cyn diwrnod olaf derbyn sylwadau, bydd y swyddog adolygu'n sicrhau y rhoddir ymateb ac, os yw'n deg gwneud hynny, yn ymestyn y cyfnod derbyn sylwadau.

Bydd y Cyngor yn rhoi gwybod i chi am y penderfyniad a wnaed ar eich adolygiad o fewn wyth wythnos o'r dyddiad y bu i chi ofyn am adolygiad (oni bai fod angen estyniad i'r dyddiad hwn; gweler **12.15**).

12.11 Oes modd i mi ofyn am gopi o'm ffeil tai?

Oes. Efallai y byddwn yn codi £10 arnoch am hon. Gweler hefyd **16.6** ynghylch eich hawl gyfreithiol i gael gwybodaeth.

12.12 Pwy fydd yn gwneud y penderfyniad adolygu?

Bydd Swyddog Gwasanaethau Tai nad oedd a wnelo â'r penderfyniad gwreiddiol ac sy'n uwch na'r swyddog a wnaeth y penderfyniad gwreiddiol yn gwneud y penderfyniad ar eich adolygiad.

12.13 Sut bydd y penderfyniad ar fy adolygiad yn cael ei wneud?

Bydd y swyddog adolygu'n ystyried y wybodaeth a roesoch ac yn ailystyried yr holl ffeithiau perthnasol ar yr adeg y penderfynir ar yr adolygiad, yn wyneb y polisi hwn ac unrhyw ofynion cyfreithiol. Efallai y byddwn yn ystyried gwybodaeth a dderbyniwyd ers gwneud y penderfyniad gwreiddiol os yw'n berthnasol.

12.14 Sut byddwch yn rhoi gwybod i mi am benderfyniad yr adolygiad?

Byddwn yn cadarnhau'r penderfyniad ar yr adolygiad yn ysgrifenedig trwy lythyr neu e-bost.

12.15 Pa bryd byddaf yn cael y penderfyniad ar yr adolygiad?

Fel arfer, byddwn yn rhoi gwybod i chi am y penderfyniad o fewn wyth wythnos i ni dderbyn eich cais am adolygiad. Mae'n bosib y byddwn yn cymryd mwy o amser os:

- Oes angen rhagor o amser arnom i wneud y penderfyniad
- Ydi'r estyniad amser yn rhesymol, o gofio ffeithiau eich achos penodol, ac os
- Ydym wedi rhoi gwybod i chi'n ysgrifenedig am ein rhesymau am fod angen estyniad.

12.16 Rwyf yn anfodlon gyda phenderfyniad yr adolygiad. Oes modd i mi apelio?

Nac oes. Nid oes gennych hawl statudol i apelio yn erbyn penderfyniad adolygiad negyddol. Efallai bod modd i chi fynd i'r llys gan ddefnyddio proses o'r enw adolygiad barnwrol. Fodd bynnag, er mwyn gwneud cais i'r llys byddai angen rhesymau arnoch am honni fod y Cyngor wedi gweithredu'n anghyfreithlon. Dylech geisio cyngor cyfreithiol annibynnol.

12.17 Oes modd i mi gwyno am benderfyniad yr adolygiad?

Oes. Mae modd i chi gwyno dan Bolisi Pryderon a Chwynion y Cyngor os ydych yn anfodlon gyda phenderfyniad adolygiad neu gyda'r modd y cafodd ei wneud. Mae modd hefyd i chi gwyno os ydych yn anfodlon gydag unrhyw agwedd arall o sut yr ymdriniwyd â'ch cais am dŷ. Mae copi o Bolisi Pryderon a Chwynion y Cyngor ar gael ar wefan y Cyngor.

Oes oes eich cwyn a wnelo â rhywbeth y mae Landlord Cymdeithasol Cofrestredig sy'n bartner (cymdeithas tai) wedi'i wneud (nad oes a wnelo â rhywbeth y mae'r cyngor wedi'i wneud neu y mae'n gyfrifol amdano) gallwch gwyno gan ddefnyddio polisi cwyno'r landlord hwnnw (mae manylion eu polisiâu cwyno ar wefan pob landlord).

Os ydych yn dymuno cwyno wrth Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru rhaid i chi, fel arfer, fod wedi bod trwy'r drefn gwyno ffurfiol.

13 BETH FYDD YN DIGWYDD OS OES ANGEN EIDDO WEDI'I ADDASU NEU EIDDO ADDAS ARNAF NEU FOD GENNYF GYFLWR MEDDYGOL?

- 13.1 Mae gennyf gyflwr meddygol. Ydi hyn yn golygu y byddaf yn cael blaenoriaeth ychwanegol am dŷ?
- 13.2 Pwy sy'n cael blaenoriaeth am resymau meddygol?
- 13.3 Sut wyf yn gwneud cais am flaenoriaeth feddygol?
- 13.4 Oes rhaid i mi gyflwyno tystiolaeth?
- 13.5 Pwy sy'n penderfynu a fyddaf yn cael blaenoriaeth ychwanegol am resymau meddygol?
- 13.6 Mae gennyf gyflwr meddygol difrifol ac rwyf wedi cyflwyno llythyrau sy'n cefnogi hyn. Pam nad wyf wedi cael blaenoriaeth ychwanegol oherwydd fy afiechyd?

- 13.7 Beth fydd yn digwydd os bydd angen ystafell wely ychwanegol arnaf am resymau meddygol?
- 13.8 Beth fydd yn digwydd os bydd angen eiddo arnaf sydd wedi'i addasu'n ffisegol?
- 13.9 Beth fydd yn digwydd nesaf?
- 13.10 Rwy'n anhapus gyda'r ffordd y mae'r Cyngor wedi asesu fy anghenion. Beth fedraf ei wneud?
- 13.11 Ydych yn cadw eiddo penodol ar gyfer pobl y mae angen cartref arnynt sy'n addas neu sydd wedi'i addasu?
- 13.12 Sut byddwch yn penderfynu pa ymgeisydd sy'n cael eiddo penodol sydd wedi'i addasu?
- 13.13 A fydd y landlordiaid sy'n bartneriaid yn sicrhau bod gwybodaeth ynghylch cael tai hygrych ar gael yn eang?

13.1 Mae gennyf gyflwr meddygol. Ydi hyn yn golygu y byddaf yn cael blaenoriaeth ychwanegol am dŷ?

Nid yw bod â chyflwr meddygol o reidrwydd yn golygu y rhoddir i chi flaenoriaeth am dŷ (na chael band uwch).

13.2 Pwy sy'n cael blaenoriaeth am resymau meddygol?

I gael blaenoriaeth oherwydd cyflwr meddygol, rhaid i'ch sefyllfa fod wedi'i chynnwys yn un o'r grwpiau blaenoriaeth yn y cynllun bandio (gweler **adran 9**). Yn y tabl isod, rhestrir y grwpiau lle gall cyflwr meddygol roi blaenoriaeth i chi am dŷ:

Band	Categori	Adran	I'w weld ar dudalen...
Brys	1	9.6	41
Brys	3	9.6	41
1	14	9.7	46
2	22	9.9	52

13.3 Sut wyf yn gwneud cais am flaenoriaeth feddygol?

Byddwn yn gofyn i chi yn eich cyfweiliad opsiynau tai a oes gennych gyflyrau meddygol. Byddwn yn trafod gyda chi sut mae eich sefyllfa tai yn cael effaith ar eich cyflwr meddygol. Os byddech yn gymwys ar gyfer flaenoriaeth oherwydd eich cyflwr meddygol dan y categorïau bandio, byddwn yn cymryd manylion eich cyflwr meddygol a sut mae'n cael effaith ar eich angen am dŷ.

13.4 Oes angen i mi gyflwyno tystiolaeth?

Oes. Bydd angen i ni weld tystiolaeth o'ch cyflwr meddygol a pham fod hyn yn golygu bod angen tŷ arnoch. Mae modd i chi ddefnyddio llythyr gan eich Meddyg Teulu (neu unrhyw swyddog proffesiynol arall). Fodd bynnag, rhaidd i'r llythyr:

- Gadarnhau natur eich cyflwr meddygol
- Roi manylion am y driniaeth a'r feddyginiaeth (os o gwbl) yr ydych yn eu derbyn, a
- Ddweud sut mae'r llety cyfredol yn cael effaith niweidiol ar eich cyflwr meddygol (neu sut byddai cael llety addas yn lliniaru'r cyflwr).

Ni fydd y llythyr yn debygol o'ch helpu oni fydd yn cynnwys y wybodaeth uchod.

13.5 Pwy sy'n penderfynu a wyf yn cael blaenoriaeth ychwanegol am resymau meddygol?

Ni fydd yn penderfynu a oes gennych hawl i flaenoriaeth dan y system bandio oherwydd eich cyflwr meddygol. Bydd hyn yn seiliedig ar y wybodaeth y byddwch yn ei rhoi. Os oes rhywun wedi rhoi gwybodaeth i gefnogi'ch cais (e.e. meddyg) bydd hon yn cael ei hystyried hefyd. Os na fedrwn wneud penderfyniad heb ragor o wybodaeth efallai y gwnawn ymholiadau a/neu gysylltu â'ch meddyg. Efallai y byddwn hefyd yn cael cyngor ar yr hyn y mae ei angen arnoch gan rywun sydd â chymwysterau meddygol cyn i ni wneud ein penderfyniad.

13.6 Mae gennyf gyflwr meddygol difrifol ac rwyf wedi cyflwyno llythyrau s'yn cefnogi hyn. Pam nad wyf wedi cael blaenoriaeth ychwanegol oherwydd fy afiechyd?

Ni ddyfernir blaenoriaeth feddygol oni bai bod eich sefyllfa wedi ei chynnwys yn un o'r categorïau bandio (gweler **adran 9 a 13.2**). Fel arfer, golyga hyn bod yn rhaid i'ch tŷ (neu ddifffyg tŷ addas) fod yn cael effaith andwyol sylweddol ar eich cyflwr meddygol. Waeth pa mor ddifrifol yw eich problem feddygol, ni allwn roi blaenoriaeth i chi onid ydym yn fodlon bod eich tŷ'n gwaethygu'ch cyflwr. Am yr un rhesymau, ni fyddwch o reidrwydd yn cael blaenoriaeth dim ond oherwydd eich bod wedi cyflwyno llythyrau cefnogi. Os na fyddwn yn dyfarnu blaenoriaeth (neu flaenoriaeth uwch) i chi oherwydd eich afiechyd, nid yw'n golygu nad ydym yn derbyn bod gennych gyflwr meddygol.

13.7 Beth fydd yn digwydd os oes angen ystafell wely ychwanegol arnaf am resymau meddygol?

Ni fyddwn yn penderfynu a oes angen ystafell wely ychwanegol arnoch oni bai bod amgylchiadau eithriadol. Gweler **4.12** os gwelwch yn dda am y rheolau ynghylch nifer yr ystafelloedd gwely y mae hawl gennych iddynt.

Fel arfer, byddem yn disgwyl tystiolaeth bod ystafell wely'n hanfodol i iechyd a lles aelod o'r aelwyd neu fod angen gofal dros nos arnoch yn rheolaidd ac yn barhaus. Os oes gan eich plentyn ymddygiad heriol byddwn yn ystyried eich sefyllfa a'r hyn y mae ei angen arnoch. Fodd bynnag, ni fyddwch yn gymwys fel person sydd angen ystafell wely ychwanegol oni bai ein bod yn fodlon eich bod yn cwrdd â'r meini prawf yn **4.12**.

13.8 Beth os bydd angen eiddo arnaf sydd wedi'i addasu'n ffisegol?

Byddwn yn trafod unrhyw angen a fyddo arnoch am addasiadau yn eich cyfweiliad opsiynau tai. Os byddwch efallai angen addasiadau, byddwn yn asesu'r hyn y mae ei angen arnoch.

13.9 Beth fydd yn digwydd nesaf?

Efallai y byddwn yn trefnu i therapydd galwedigaethol ymweld â chi yn eich cartref er mwyn cynnal asesiad manwl o'ch anghenion. Byddwn yn gwneud penderfyniad unwaith yr ydym yn fodlon bod gennym yr holl wybodaeth y mae ei hangen arnom. Yna byddwn yn ysgrifennu atoch ac yn rhoi gwybod i chi beth yw canlyniad yr asesiad a pha fand a roddwyd i chi.

13.10 Rwyf yn anhapus gyda'r ffordd y mae'r Cyngor wedi asesu fy anghenion. Beth fedraf ei wneud?

Mae modd i chi ofyn i ni adolygu'r penderfyniad os ydych yn anghytuno gyda'r ffordd yr ydym wedi asesu eich anghenion (gweler **adran 12** am ragor o fanylion am eich hawl i ofyn i ni ailystyried penderfyniadau).

13.11 Ydych yn cadw eiddo penodol ar gyfer pobl y mae angen cartref arnynt sy'n addas neu sydd wedi'i addasu arnynt?

Ydym. Efallai y bydd eiddo'n cael eu heithrio o'r gronfa gyffredinol a'u clustnodi i'w gosod i ymgeiswyr y mae angen addasiadau arnynt oherwydd anabledd corfforol. Rydym yn gosod eiddo sydd wedi'u haddasu i aelwydydd a fydd yn gwneud y defnydd gorau o'r cyfleusterau sydd yn eu lle. Mae hyn yn helpu i sicrhau ein bod yn gwneud y defnydd gorau o'r eiddo sydd gennym ac yn osgoi gwariant diangen. Efallai y byddwn, hefyd, yn eithrio eiddo o'r gronfa dai gyffredinol os nad ydynt wedi'u haddasu ar y pryd ond eu bod yn addas i'w haddasu.

13.12 Sut byddwch yn penderfynu pa ymgeisydd sy'n cael eiddo penodol sydd wedi'i addasu?

Rydym yn cadw cofnod o:

- Yr addasiadau y mae eu hangen arnoch

- Pa addasiadau sydd gan bob eiddo sy'n dod ar gael.

Efallai y byddwn hefyd yn cadw cofnod o addasiadau ychwanegol y gellid eu gwneud i eiddo penodol.

Pan ddaw eiddo yn y 'gronfa eiddo sydd wedi'u haddasu' ar gael, rydym yn cyfatebu ymgeiswyr â'r eiddo ac yn penderfynu pa ymgeisydd ddylai gael y tŷ. Cyn cadarnhau hyn, efallai y byddwn yn ceisio rhagor o wybodaeth gan swyddogion proffesiynol ac efallai yn gofyn i therapydd galwedigaethol ymweld â'r eiddo i roi cyngor i ni ar ba mor addas ydyw.

13.13 A fydd y landlordiaid sy'n bartneriaid yn sicrhau bod gwybodaeth ynghylch cael tai hygyrch ar gael yn eang?

Byddant. Trwy wneud hyn, byddwn yn cynyddu'r dewisiadau sydd ar gael i bobl o ran tai ac yn cydymffurfio gyda'n dyletswyddau cyfreithiol dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010.

14 POLISIÂU GOSOD LLEOL A SENSITIF

- 14.1 Cyflwyniad
- 14.2 Sut mae'r landlordiaid sy'n bartneriaid yn gwybod fod angen polisi gosod lleol?
- 14.3 Sut mae polisiâu gosod lleol yn cael eu cymeradwyo?
- 14.4 Beth yw achosion sensitive o osod tai a pha bryd y cânt eu defnyddio?
- 14.5 Cytundebau Adran 106

14.1 Cyflwyniad

Mae'r polisi hwn yn cydnabod y byddai landlordiaid sy'n bartneriaid o bosib yn dymuno mabwysiadu polisiâu sydd wedi'u llunio i fynd i'r afael â materion tai lleol trwy ddefnyddio polisiâu gosod lleol a sensitif. Defnyddir polisiâu gosod lleol i gyflawni amrywiaeth eang o amcanion polisi rheoli tai a pholisiâu eraill sy'n ymwneud â thai. Fel

arfer, cânt eu datblygu pan fyddwn yn penderfynu bod angen i ni reoli cydbwysedd y gymuned.

Rhaid i'r holl bolisiâu gosod lleol fod â sylfaen dystiolaeth gadarn a chânt eu datblygu yn sgil asesiad cadarn o'r dystiolaeth hon. Pan yn cynnig polisi gosod lleol newydd, rhaid i'r landlord sy'n bartner gyflwyno manylion ynghylch:

- (a) Y mater penodol sy'n cael effaith ar y gymuned y mae'n ofynnol iddi gael polisi gosod lleol.
- (b) Yr ardal neu'r anheddau i'w cynnwys (c) Cyfnod arfaethedig y polisi.
- (d) Yr amcanion y mae'r landlord yn gobeithio'u cyflawni (e) Darpariaethau'r polisi.
- (f) Yr effaith y mae'r polisi'n debygol o'i chael ar y grwpiau hynny o ymgeiswyr y mae eu cyfle i gael symud tŷ wedi'i ostwng, gan gynnwys personau gyda nodweddion sydd wedi'u gwarchod dan y ddeddfwriaeth cydraddoldeb.

14.2 Sut mae'r landlordiaid sy'n bartneriaid yn gwybod bod angen polisi gosod lleol?

Bydd yr holl bolisiâu lleol wedi'u seilio ar angen sydd wedi'i ddynodi a'i amlygu.

Ymhlith materion tai lleol y byddai polisi lleol o bosib yn ofynnol ar eu cyfer mae:

- (a) Ardaloedd lle mae pocedi o amddifadedd
- (b) Tŷ sy'n rhy fawr i nifer y bobl sy'n byw ynddo
- (c) Tŷ gorlawn
- (d) Angen i hwyluso cyflogaeth tenant trwy achosion o symud tŷ sy'n ymwneud â gwaith
- (e) Anghenion a chynaliadwyedd cymunedau gwledig, er enghraifft lle mae'r gallu i dalu am lety'n broblem
- (f) Caniatáu i denantiaid tai cymdeithasol drosglwyddo hyd yn oed pan nad ydynt yn syrthio i gategori rhesymol a ffafir
- (g) Sicrhau y cydymffurfir â rhwymedigaethau cynllunio dan adran 106 Deddf Cynllunio Gwlad a Thref 1990
- (h) Eiddo sy'n cael eu rhoi mewn ardal adfywio
- (i) Datblygiadau newydd mawr

14.3 Sut mae polisiâu gosod lleol yn cael eu cymeradwyo?

Wrth ffurfio polisiâu lleol, byddir yn dilyn protocol y cytunodd Is-grŵp Gosod Tai Partneriaeth Tai Ynys Môn arno (gweler **17.1**). Rhaid i gynnig ar gyfer polisi gosod lleol:

- (a) Gynnwys meini prawf manwl sy'n rheoli'r gweithdrefnau a ddefnyddir i osod tai

- (b) Cael ei gymeradwyo gan yr Is-grŵp Gosod Tai, a
- (c) Gwneud darpariaeth i'r polisi gael ei adolygu ar ôl amser penodol

Wrth ystyried cymeradwyo'r polisi lleol ai peidio rhaid i'r is-grŵp wahodd barn y rheolwyr gweithredol sydd â chyfrifoldeb dros oruchwylio gweinyddiaeth y gwaith gosod tai a rhaid iddo roi ystyriaeth benodol i ba mor hawdd fydd gwaith gweinyddu'r meini prawf arfaethedig.

14.4 Beth yw achosion sensitif o osod tai a pha bryd y cânt eu defnyddio?

Efallai y bydd adegau pan fydd landlordiaid sy'n bartneriaid yn dymuno gosod tŷ y tu allan i'r rheolau gosod arferol i warchod diddordebau trigolion cyfredol. Er enghraifft, efallai yr ystyrir y byddai'n briodol mynd ati mewn modd sensitif i ailosod eiddo os yw cymuned wedi gorfod dioddef ymddygiad gwrthgymdeithasol hir a difrifol.

Bydd landlordiaid sy'n bartneriaid yn rhoi gwybod i'r Rheolwr Opsiynau Tai am unrhyw achosion sensitif o osod tŷ, ynghyd â'r wybodaeth a ganlyn:

- Y rhesymau pam fod angen gosod yn yr achos sensitif hwn, a
- Sefyllfa'r person y gosodir y tŷ iddo ar y rhestr aros (os yw'n berthnasol).

14.5 Cytundebau adran 106

Mae cytundebau adran 106 yn rheoli'r modd y gosodir tai a godir ar ddatblygiadau newydd. Mabwysiedir y cytundebau hyn i gael ffyrdd o gyfyngu'r bobl sy'n byw yn yr anheddau i'r rhai hynny sydd ag angen cymunedol lleol am dŷ fforddiadwy, pan fyddant yn symud i mewn am y tro cyntaf a hyd dragwyddoldeb. Bydd eiddo a godir ar safleoedd sy'n ymgorffori cytundeb adran 106 yn cael eu gosod dan delerau'r cytundeb hwnnw.

15 EIDDO SYDD AR GAEL I'W GOSOD YN SYTH

- 15.1 Cyflwyniad
- 15.2 Sut medraf gael gwybod am eiddo sydd ar gael i'w gosod yn syth?
- 15.3 Sut medraf wneud cais i gael fy ystyried am eiddo sydd ar gael i'w gosod yn syth?
- 15.4 Sut mae'r landlordiaid sy'n bartneriaid yn penderfynu i bwy y gosodir yr eiddo sydd ar gael yn syth?
- 15.5 Pa wybodaeth fydd yn rhaid i mi ei chyflwyno?

15.1 Cyflwyniad

Efallai bod nifer fach o eiddo ar gael i'w gosod ar unrhyw adeg benodol. Fel arfer, bydd hyn yn digwydd pan nad oes neb ar y Gofrestr Tai'n gymwys i gael cynnig eiddo penodol, neu lle mae pawb ar y gofrestr wedi cael tŷ.

Mae modd i nifer a math yr eiddo sydd ar gael amrywio'n fawr a chânt eu gosod achos wrth achos, gan ystyried math yr eiddo ac unrhyw feini prawf gosod arall sydd o bosib yn berthnasol i'r annedd benodol honno h.y. polisi gosod lleol, meini prawf dynodi eiddo ac ati.

15.2 Sut medraf gael gwybod am eiddo sydd ar gael i'w gosod yn syth?

Rydym yn rhoi manylion unrhyw eiddo sydd ar gael i'w gosod yn syth ar ein gwefan ac ar wefan www.angleseyhousing.co.uk.

15.3 Sut medraf wneud cais i gael fy ystyried am eiddo sydd ar gael i'w osod yn syth?

Os ydych yn dymuno cael eich ystyried am eiddo yr ydych wedi gweld hysbyseb yn ei gylch, dylech gysylltu â Thîm Gwasanaethau Cwsmeriaid y Gwasanaeth Tai (gweler tudalen 2) neu ddilyn yr arweiniad yn yr hysbyseb. Byddwn yn cynnig apwyntiad i chi os byddech yn gymwys i gael cynnig eiddo.

15.4 Sut mae'r landlordiaid sy'n bartneriaid yn penderfynu i bwy y gosodir eiddo sydd ar gael yn syth?

Bydd unrhyw achos o osod yn seiliedig ar amgylchiadau ymgeisydd gan gynnwys materion megis:

- Eich angen am dŷ
- Eich cysylltiad lleol (un ai â'r ardal neu â'r lleoliad y mae'r eiddo ynddo)
- Eich sefyllfa ariannol
- Hanes eich tenantiaeth flaenorol a/neu
- Unrhyw faterion eraill sy'n berthnasol i'r nod o osod yr eiddo i berson y mae angen tŷ arno.

15.5 Pa wybodaeth fydd yn rhaid i mi ei chyflwyno?

Bydd angen i chi gyflwyno dogfennau i gadarnhau pwy ydych a'ch amgylchiadau. Yn ogystal, efallai y bydd y landlord yn gofyn i chi ddarparu gwybodaeth a dogfennau eraill er mwyn bodloni eu hunain am eich amgylchiadau.

16 BETH MAE'R DDEDDFWRIAETH YN EI DDWEUD YNGHYLCH SUT Y DYLLID GOSOD TAI?

- 16.1 Pa ofynion cyfreithiol sydd yna yng nghyswllt polisiau gosod?
- 16.2 Gwieithwyr amaethyddol sydd wedi eu dadleoli.
- 16.3 Cydraddoldeb ac amrywiaeth.
- 16.4 Cyfrinachedd a gwarchod eich data personol.
- 16.5 Pa rôl sydd gan aelodau etholedig (cynghorwyr) yn y broses gosod?
- 16.6 Pa wybodaeth sydd gennyf hawl gyfreithiol i ofyn amdani?

16.1 Pa ofynion cyfreithiol sydd yna yng nghyswllt polisiâu gosod?

Mae'r amryfal ofynion cyfreithiol sy'n ymwneud â gosod tai cymdeithasol i'w gweld yn bennaf yn Rhan 6 Deddf Tai 1996.

Mae gofyn i gynghorau gael cynllun gosod i bennu'r blaenoriaethau a'r gweithdrefnau i'w dilyn wrth osod tai cymdeithasol. Mae modd i'r Cyngor fabwysiadu ei bolisi ei hun, ar yr amod bod y cynllun yn cydymffurfio â gofynion statudol penodol ac ag egwyddorion cyfreithiol sylfaenol tegwch a rhesymeg. Rhaid i'r Cyngor weithredu'n unol â'r polisi hwn a'r gweithdrefnau cysylltiedig.

Mae'r tai cymdeithasol sy'n bartneriaid yn Gymdeithasau Diwydiannol a Darbodus. Mae nodau elusennol pob cymdeithas yn ei gwneud yn ofynnol iddynt roi llety i bobl y mae angen cymorth arnynt gyda thai a llety oherwydd caledi ariannol (oherwydd bod eu modd ariannol mor gyfyngedig fel eu bod yn methu cael llety addas ar y farchnad agored) neu oherwydd anghenion sy'n ymwneud â'u hoed neu eu salwch.

Rhaid i'r cynllun gosod ddatgan pa swyddog sy'n gwneud pa benderfyniadau (nid wrth ei enw ond trwy ddisgrifiad). Mae'r wybodaeth hon yn y gweithdrefnau sy'n mynd law yn llaw â'r polisi hwn ac sy'n helpu swyddogion tai i weinyddu'r polisi hwn (gweler 1.5).

Rhaid i'r cynllun gosod sicrhau y rhoddir ffafriaeth resymol (mantais) i bobl sy'n syrthio i un o'r categorïau a ganlyn:

- (a) Pobl sy'n ddigartref oddi mewn i ystyr Rhan 2 Deddf Tai 2014.
- (b) Pobl y mae gan yr Awdurdod Lleol ddyletswydd tuag atynt dan adrannau 66, 73 neu 75 Deddf 2014.
- (c) Pobl sydd mewn tai afiach neu orlawn neu sydd, fel arall, yn byw mewn amgylchiadau tai anfoddhaol.
- (d) Pobl y mae angen iddynt symud am resymau meddygol neu les
- (e) Pobl y mae angen iddynt symud i leoliad penodol yn yr ardal, lle byddai methiant i gwrdd â'r angen hwnnw'n achosi caledi.

Nid yw cofrestru ymgeisydd a dyfarnu iddo ffafriaeth resymol yn gwarantu y byddai'n cael tŷ. Nid oes hawl cyfreithiol i osod tŷ cymdeithasol yn y tymor hir.

Mae'r polisi hwn yn sicrhau y rhoddir ffafriaeth resymol i'r grwpiau uchod trwy fabwysiadu categorïau blaenoriaeth yn seiliedig ar y grwpiau statudol a ffafrir a thrwy eithrio pobl nad oes angen tai arnynt. Mae'r ddarpariaeth yn caniatáu ffafriaeth ychwanegol (neu roi mwy o bwys) i bobl ag anghenion brys am dŷ a phobl â chysylltiad lleol, ac mae'r polisi hwn yn darparu hyn. Mae'r polisi hwn hefyd yn cymryd mantais o'r grym cyfreithiol er mwyn rhoi ystyriaeth, wrth ddiffinio blaenoriaeth ar gyfer symud tŷ, i adnoddau ariannol ymgeisydd ac ymddygiad ymgeisydd neu aelod o'r aelwyd sy'n cael effaith ar ba mor addas y bydd fel tenant. At hyn, rydym wedi defnyddio'r grym i wneud darpariaeth i eithrio ymgeiswyr neu ostwng blaenoriaeth

ymgeisydd oherwydd ymddygiad annerbyniol difrifol. Ceir rhagor o fanylion ar sut caiff ymgeiswyr eu blaenoriaethu yn **adran 9**.

Rhaid i'r Cyngor roi ystyriaeth i arweiniad statudol a gyflwynir gan Weinidogion Cymru dan adran 169 Deddf Tai 1996, a hynny wrth lunio'r cynllun gosod ac wrth wneud penderfyniadau ar geisiadau unigolion am dŷ. Bydd y Cyngor yn rhoi ystyriaeth i ganllawiau yn Rhan 1 *Côd Canllawiau i Awdurdodau Lleol ar Ddyrannu Llety a Digartrefedd* (Llywodraeth Cymru, Ebrill 2015), ac unrhyw welliannau neu ganllawiau statudol wedi hynny.

Rhaid i'r Cyngor roi i'w landlordiaid cymdeithasol cofrestredig sy'n bartneriaid iddo gyfle i wneud sylwadau ar y cynllun gosod newydd, ac mae wedi gwneud hynny. At hyn, mae'r Cyngor wedi cymryd camau rhesymol i dynnu'r polisi i sylw'r rhai hynny y byddai'n cael effaith arnynt, gan gynnwys pobl oedd wedi'u cofrestru dan y polisi blaenorol a thenantiaid landlordiaid sy'n bartneriaid. Ymgynghorwyd â mudiadau sy'n bartneriaid, gan gynnwys asiantaethau cynghori. Mae'r cyngor hefyd wedi cadw mewn cof ei strategaeth tai leol a'i adolygiad a'i strategaeth ddigartrefedd wrth lunio'r polisi hwn.

16.2 Gweithwyr amaethyddol sydd wedi eu dadleoli

Yn unol â Deddf Rhent (Amaethyddiaeth) 1976, rhaid i'r Cyngor wneud ei orau glas i ddarparu llety ar gyfer gweithwyr amaethyddol cymwys sydd wedi cael eu dadleoli. Yn ôl Adran 27 Deddf 1976, rhaid i'r Cyngor fodloni ei hun:

- (a) Bod angen yr annedd y mae'r gweithiwr yn cael ei ddadleoli ohoni i ddarparu llety ar gyfer gweithiwr amaethyddol arall,
- (b) Ni fedr y ffermwr ddarparu llety arall addas ar gyfer y gweithiwr sydd wedi ei ddadleoli, a
- (c) Dylai'r Cyngor ddarparu llety addas er budd amaethyddiaeth effeithlon.

Wrth wneud penderfyniad, gall y Cyngor gymryd cyngor y Pwyllgor Ymgynghorol Anheddau Amaethyddol (ADHAC) i ystyriaeth. Rôl ADHAC yw cynghori a ddylid ailletya'r gweithiwr er budd amaethyddiaeth effeithlon ac ar frys yr ymgeisydd. Os yw'r Cyngor yn fodlon bod achos yr ymgeisydd yn deilwng, mae dyletswydd arnynt dan adran 28 Deddf 1976 i wneud eu gorau glas i ddarparu llety arall addas ar gyfer y gweithiwr sydd wedi ei ddadleoli. Wrth asesu blaenoriaeth y cais, rhaid i'r Cyngor ystyried:

- (d) Brys y cais
- (e) Pwy sy'n cystadlu am y llety; a
- (f) Eu hadnoddau

Nod y polisi yw sicrhau y diwellir gofynion Deddf 1976 drwy roddi blaenoriaeth i weithwyr amaethyddol cymwys (gweler Band 3, **categori angen 29**).

Os ystyrir na fyddai dyfarnu blaenoriaeth Band 3 yn ddigon o flaenoriaeth, rhaid cael caniatâd i ddyfarnu band uwch (gweler categorïau **8**, **16** a **21** o ran yr angen am dŷ).

16.3 Cydraddoldeb ac amrywiaeth

Rydym wedi ymroi i roi'r un cyfle i bawb sy'n dymuno gwneud cais am dŷ. Mae'r partneriaid yn fodlon nad yw'r polisi hwn yn gwahaniaethu yn erbyn unrhyw berson ar sail hil, rhyw, rhywiaeth, oedran, anabledd, dosbarth, edrychiad, crefydd neu greddau crefyddol, cyfrifoldeb am ddibynyddion, gweithgaredd troseddol digyswllt, statws HIV neu AIDS neu unrhyw fater arall a allai achosi i berson gael cam. Mae asesiad effaith ar gydraddoldeb wedi'i gynnal ar y polisi hwn. Mae'r landlordiaid sy'n bartneriaid yn fodlon bod y polisi hwn yn cydymffurfio â'u polisïau cydraddoldeb nhw.

Byddwn yn cydymffurfio â'r gofynion statudol sy'n gysylltiedig â chydraddoldeb a'r codau ymarfer perthnasol. Bydd gweithrediad y polisi hwn yn cael ei fonitro i sicrhau fod cwsmeriaid yn cael eu trin yn deg a bod cydymffurfiaeth gyfreithiol ar waith, gan gynnwys yr ymrwymiad i beidio â gwahaniaethu'n uniongyrchol nac yn anuniongyrchol am resymau sy'n gysylltiedig â'r nodweddion gwarchodedig sydd yn Neddf Cydraddoldeb 2010.

Pan fyddwn yn ymwybodol y bydd ymgeiswyr yn cael anhawster deall cyfathrebiadau a bod hynny'n debygol o effeithio ar eu gallu i ymgeisio am dŷ neu gwrdd â gofynion gweithdrefnol, byddwn yn cofnodi'r ffaith hon ac yn gwneud trefniadau priodol i sicrhau y gallant ddeall unrhyw gyfathrebiadau yn y dyfodol. Gall hyn, er enghraifft, gynnwys trefnu i drydydd parti dderbyn gohebiaeth ysgrifenedig ar ran yr ymgeisydd neu ffonio ymgeisydd i egluro natur a chynnwys llythyrau a anfonwyd atynt.

Mae Cynllun Iaith y Cyngor yn berthnasol i gynnal a chadw'r Gofrestr Tai a'r swyddogaethau hynny a weinyddir gan y Cyngor. Bydd y cymdeithasau tai sy'n bartneriaid yn cydymffurfio gyda'r polisïau ac/neu'r safonau iaith Gymraeg sy'n berthnasol iddynt. Byddwn yn cyfathrebu â'r cwsmeriaid yn eu dewis iaith. Mae'r holl ddeunydd a chyngror ysgrifenedig ar gael yn Gymraeg a Saesneg.

16.4 Cyfrinachedd a gwarchod eich data personol

Os ydych yn gwneud cais am dŷ cymdeithasol, mae gennych hawl i gyfrinachedd. Ni chaniateir i'r ffaith eich bod wedi gwneud cais am dŷ gael ei gwneud yn gyhoeddus heb eich caniatâd.

Gofynnir i chi ganiatáu i'r Cyngor ofyn i bobl neu fudiadau eraill am wybodaeth os oes angen i ni wneud hyn i weinyddu'ch cais. Byddwch yn cael gwybod am eich hawliau statudol a sut caiff eich data personol ei ddefnyddio.

Bydd y landlordiaid sy'n bartneriaid yn rhannu gwybodaeth berthnasol am geisiadau am dŷ at ddibenion gweinyddu ceisiadau, gosod tai a rheoli tenantiaethau. O'r herwydd, amod o wneud cais am dŷ yw eich bod yn fodlon caniatáu i'ch data personol gael ei rannu gyda landlordiaid sy'n bartneriaid.

Bydd pob partner yn sicrhau bod ganddo bolisiâu a threfniadau yn eu lle i sicrhau y caiff data personol cwsmeriaid ei ddal yn ddiogel a'i brosesu'n gyfreithlon.

Bydd y landlordiaid sy'n bartneriaid yn cytuno ar brotocol sy'n rheoli gwaith rhannu gwybodaeth ynghylch ymgeiswyr am dŷ a bydd hwn yn cydymffurfio â safon Cytundeb Rhannu Gwybodaeth Bersonol Cymru (WASPI).

16.5 Pa rôl sydd gan aelodau etholedig (cynghorwyr) yn y broses osod?

Mae modd i aelodau etholedig y Cyngor eich cynghori a'ch cynrychioli os ydych wedi gwneud cais am dŷ. Mae ganddynt rôl bwysig i sicrhau y caiff y polisi hwn ei ddilyn a'i weithredu'n deg ac yn gyson. Medrwn gysylltu â'ch cynghorydd lleol os ydych yn dymuno iddynt wneud sylwadau neu ymholiadau ar eich rhan.

Ni chaniateir yn gyfreithiol i gynghorwyr gymryd rhan mewn penderfyniad gosod os yw'r llety neu eich unig neu brif breswylfa yn eu ward. Mae'n bwysig nad yw landlordiaid yn cael eu rhoi (na chael eu gweld fel petaent) dan ormod o ddylanwad.

Rhaid i Gynghorwyr sy'n gwneud ymholiadau ar eich rhan am statws eich cais am dŷ, gyflwyno eich caniatâd ysgrifenedig. Efallai y byddwn yn gofyn am eglurhad ysgrifenedig gennych os nad yw'n glir a yw'r caniatâd yn parhau'n weithredol. Er enghraifft, efallai y byddwn yn gofyn am dystiolaeth i ddangos fod y caniatâd yn gyfredol neu'n ymwneud â'r mater y ceisir gwybodaeth yn ei gylch.

Mae modd i aelod etholedig ofyn am statws eiddo. Byddwn yn dweud wrtho a yw dan denantiaeth ar hyn o bryd ynteu'n 'wag' (heb denantiaeth), ac os yw'n wag, a yw wedi'i neilltuo i ymgeisydd arall. Fodd bynnag, er mwyn cydymffurfio â Deddf Gwarchod Data 1998 nid oes modd datgelu gwybodaeth bersonol sy'n gysylltiedig â darpar denant neu denant newydd.

16.6 Pa wybodaeth sydd gennych hawl gyfreithiol i ofyn amdani?

Mae landlordiaid sy'n bartneriaid yn rhoi cyngor a gwybodaeth gyffredinol i aelodau'r cyhoedd am yr hawl i wneud cais am dŷ cymdeithasol. Os ydych yn dymuno gwneud cais am dŷ cewch eich cynghori i gysylltu â Thîm Gwasanaethau Cwsmeriaid Gwasanaethau Tai'r Cyngor (gweler **2.2**).

Mae copi a chrynodeb o'r polisi hwn ar gael ar wefan y Cyngor. Mae gennych hawl i gael copi o'r crynodeb hwn yn rhad ac am ddim.

Mae modd i chi, hefyd, ofyn am gopi o'r cynllun gosod tai. Mae hwn yn gopi llawn o'r holl reolau, sy'n cynnwys holl agweddau'r broses osod, gan gynnwys y gweithdrefnau a'r canllawiau y byddwn yn eu darparu ar gyfer staff. Codir £10 amdano. Mae modd i chi hefyd gael golwg ar gopi o'r cynllun gosod tai yn Adran Gwasanaethau Tai'r Cyngor yn Swyddfeydd y Cyngor yn Llangefni.

Os ydych yn gwneud cais am dŷ cymdeithasol mae gennych hawl gyfreithiol i ofyn am wybodaeth benodol. Mae hawl gennych ofyn am yr isod a'i chael:

- (a) Y cyfryw wybodaeth gyffredinol fydd yn eich helpu i asesu:

- (i) Sut mae'n debygol yr ymdrinnir â'ch cais dan y polisi hwn, gan gynnwys a ydych yn debygol o gael eich trin fel aelod o grŵp y rhoddir blaenoriaeth iddo
 - (ii) A yw llety priodol yn debygol o fod ar gael i chi ac, os yw, faint o amser fydd hi'n ei gymryd cyn y bydd llety ar gael i'w osod i chi
- (b) Gwybodaeth am unrhyw benderfyniad ynghylch ffeithiau eich achos sydd wedi'i chadw mewn cof neu'n debygol o gael ei chadw mewn cof wrth ystyried gosod llety ai peidio
- (c) Manylion y wybodaeth yr ydych eisoes wedi'i chyflwyno amdanoch eich hun neu am eich teulu ac yr ydym wedi'i chofnodi fel gwybodaeth sy'n berthnasol i'ch cais.
- Byddwn yn rhoi'r wybodaeth sydd yn (a)(i) i chi yn ystod eich cyfweiliad opsiynau tai. Bydd hyn yn eich helpu i werthuso eich cyfleoedd i gael tŷ cymdeithasol. Byddwn yn rhoi'r wybodaeth sydd yn (a)(ii), (b) a (c) os byddwch yn gofyn amdani.
- Rhoddir y wybodaeth sydd yn (a)(ii) trwy ddweud wrthyh faint o dai gwag oedd mewn cyfnod (neu gyfnodau) blaenorol ar gyfer maint a math yr eiddo yn yr ardaloedd gosod yr ydych wedi'ch cofrestru ar eu cyfer (neu ar gyfer yr ardal osod lle byddwch yn debygol o orfod aros yr amser byrraf i gael llety), a thrwy gadarnhau faint o ymgeiswyr eraill sydd â mwy o flaenoriaeth na chi (gweler hefyd **4.4** a **4.5**).
- Os byddwch yn gofyn am wybodaeth am agweddau penodol o'r broses gosod tai, byddwn yn ei chyflwyno i chi os bydd ymrwymiad cyfreithiol arnom i wneud hynny.
- Mae'r hawliau uchod yn ychwanegol at eich hawl i gael gweld eich gwybodaeth bersonol dan adran 7 Deddf Gwarchod Data 1988. Mae rhagor o wybodaeth am bolisiâu gwarchod data'r landlordiaid sy'n bartneriaid ac am sut i gael gweld eich gwybodaeth bersonol ar gael ar wefan pob landlord.

17 SUT MAE LANDLORDIAID CYMDEITHASOL YN MONITRO GWAITH GOSOD Tŷ?

- 17.1 Sut caiff y polisi hwn ei fonitro?
- 17.2 A yw tai sy'n cael eu gosod tu allan i'r rheolau gosod arferol yn cael eu monitro?
- 17.3 Ydi'r landlordiaid sy'n bartneriaid yn gosod targedau ar gyfer pwy sy'n cael tŷ cymdeithasol?

17.1 Sut caiff y polisi hwn ei fonitro?

Mae Cymdeithas Tai Clwyd Alyn, Grŵp Cynefin, Cyngor Sir Ynys Môn, Tai Gogledd Cymru a Chymdeithas Tai Tŷ Glas yn rhan o Bartneriaeth Tai Ynys Môn. Mae is-grŵp

o'r bartneriaeth yn cyfarfod yn rheolaidd er mwyn monitro gwaith gosod tai a pha mor effeithiol yw'r polisi hwn wrth gwrdd ag amcanion strategol y Cyngor. Mae o leiaf un uwch-reolwr o bob un o'r landlordiaid sy'n bartneriaid ar yr Is-grŵp Gosod Tai. At hyn, mae'r Cyngor a Landlordiaid Cymdeithasol Cofrestredig sy'n bartneriaid hefyd yn adrodd i'w pwyllgorau/byrddau eu hunain fel bo'n briodol.

Bydd yr Is-grŵp yn:

- Cytuno ar eu cylch gorchwyl.
- Cyfarfod o leiaf ddwywaith y flwyddyn, neu'n amlach os bydd gofyn
- Gofyn i'r Rheolwr Opsiynau Tai a landlordiaid sy'n bartneriaid gyflwyno gwybodaeth ystadegol reolaidd am waith gweinyddu'r ceisiadau am dai a gosod eiddo.
- Cytuno ar restr o'r dangosyddion ystadegol y mae'n rhaid i'r Tîm Opsiynau Tai a'r landlordiaid sy'n bartneriaid eu cyflwyno, gan ystyried pa mor hawdd yw cynhyrchu'r dangosyddion
- Ystyried effeithlonrwydd trefniadau i weinyddu ceisiadau am dŷ.
- Monitro cydymffurfiaeth landlordiaid sy'n rhan o'r bartneriaeth gyda thelerau'r cynllun gosod
- Ystyried yr angen am ddiwygio'r polisi a'r gweithdrefnau yn wyneb newidiadau i:
 - Y gyfraith
 - Arweiniad statudol
 - Amcanion strategol
 - Canlyniadau adolygiadau ac apeliadau, neu
 - Unrhyw faterion perthnasol eraill
- Ystyried cynigion i gyflwyno polisiâu gosod lleol ac adlewyrchu eu heffaith.
- Monitro'r defnydd y mae landlordiaid sy'n bartneriaid yn ei wneud o ddulliau sensitif o osod tai
- Monitro'r defnydd y mae landlordiaid sy'n bartneriaid yn ei wneud o waith rheoli symudiadau.
- Monitro nifer yr ymgeiswyr na chawsant gynnig tenantiaethau gan Landlordiaid Cymdeithasol Cofrestredig oherwydd y byddai cynnig yn tynnu'n groes i'w hamcanion elusennol.

17.2 A yw tai sy'n cael eu gosod y tu allan i'r rheolau gosod arferol yn cael eu monitro?

Ydyn. Mae'r Is-grŵp Gosod Tai (gweler **17.1**) yn monitro nifer y symudiadau rheoli a gosodiadau sensitif. Rhaid i bob landlord sy'n bartner roi gwybod i'r Rheolwr Opsiynau Tai pa bryd y maent yn bwriadu gosod tŷ sy'n achos sensitif a chadarnhau:

- Y rheswm pam eu bod yn credu bod modd cyfiawnhau gosod y tŷ

- Safle'r ymgeisydd sy'n cael ei ystyried ar y Gofrestr Tai (os o gwbl)

Bydd y Rheolwr Opsiynau Tai neu uwch reolwr yn y Gwasanaethau Tai yn rhoi gwybod i'r Is-grŵp Gosod Tai am yr isod ac yn cadarnhau:

- Nifer y gosodiadau sensitif a wnaed gan bob landlord sy'n bartner
- Y rhesymau dros ddefnyddio dulliau sensitif o osod tai
- Nifer gyfartalog gymedrig yr ymgeiswyr sy'n cael eu hanwybyddu pan fo gosodiadau sensitif yn cael eu gwneud.

17.3 Ydi'r landlordiaid sy'n bartneriaid yn gosod targedau ar gyfer pwy sy'n cael tŷ cymdeithasol?

Efallai y bydd yr Is-grŵp Gosod Tai (gweler **17.1**) yn mabwysiadu targedau (ond nid oes yn rhaid iddo) i sicrhau fod cyfran o dai a osodir (neu gyfran o fathau penodol o eiddo) yn mynd i grwpiau penodol o ymgeiswyr.

ATODIAD 1 – FFYRDD O GAEL Tŷ CYMDEITHASOL NAD YDYNT YN CYFRIF FEL PE BAI'N ACHOS O OSOD

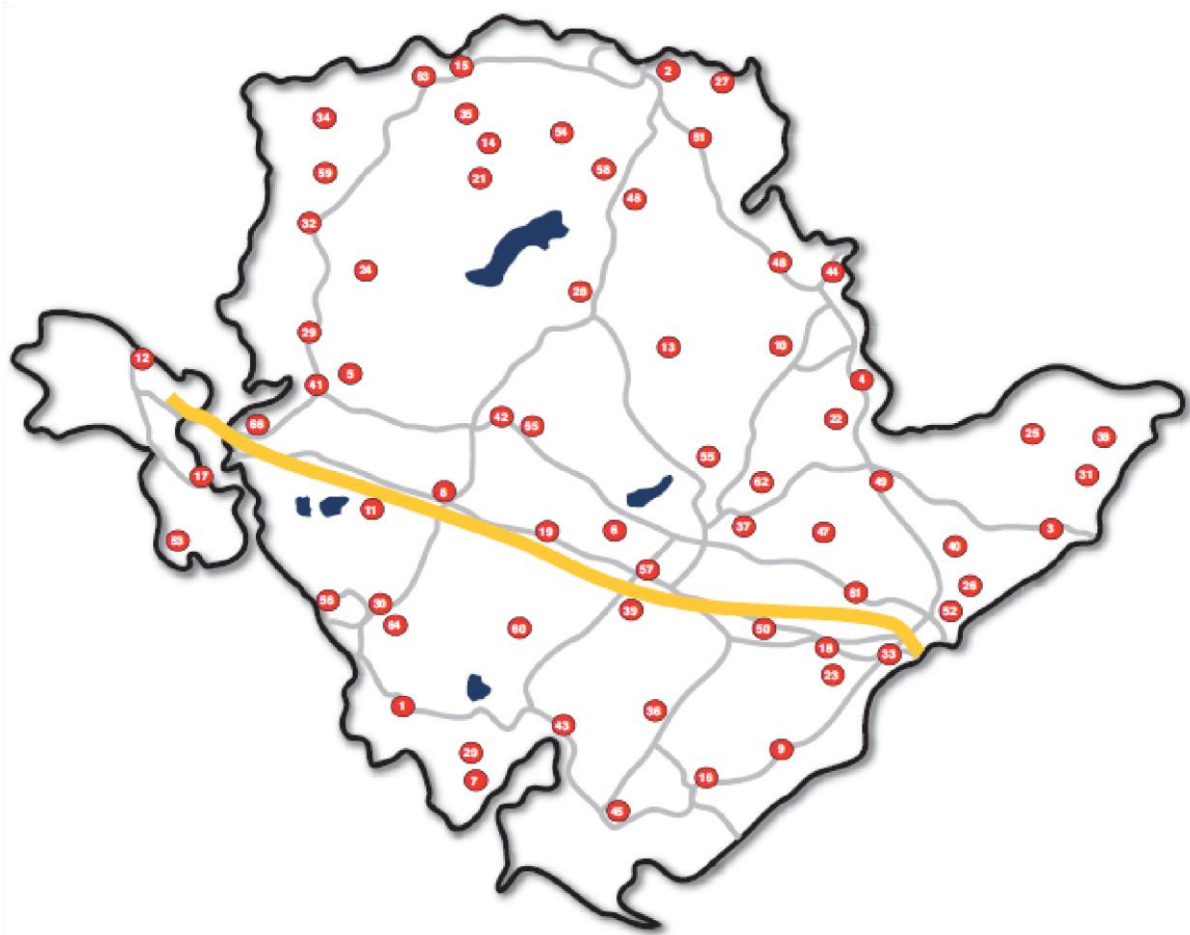
Nid yw'r polisi hwn yn cynnwys y ffyrdd a ganlyn y mae modd i chi gael llety:

- (a) Trosglwyddiad a gychwynnwyd gan y landlord, er enghraifft fel bod modd gwneud gwaith ar yr eiddo neu am resymau rheoli.
- (b) Cael llety dros dro dan y ddeddfwriaeth digartrefedd.

- (c) Cael tenantiaeth nad yw'n denantiaeth ragarweiniol, ddiogel, byrddaliad sicr na thenantiaeth sicr
- (d) Dod yn denant sicr yn awtomatig pan fo tenantiaeth ragarweiniol yn dod i ben neu'n dod yn denant sicr pan fo tenantiaeth fyrddaliad yn dod i ben (e) Olynu tenantiaeth sy'n bodoli pan fo'r tenant blaenorol yn marw.
- (f) Dod yn denant trwy aseiniad, e.e. wrth ddefnyddio hawl gyfreithiol i gyfnewid eich tenantiaeth gyda thenant tŷ cymdeithasol arall ('cyfnewidiad cilyddol').
- (g) Dod yn denant oherwydd bod llys wedi gorchymyn trosglwyddo tenantiaeth sy'n bodoli i chi.
- (h) Rhoi tŷ arall i chi oherwydd pryniant gorfodol.
- (i) Cyngor yn rhoi llety i chi dan Ddeddf Digolledu Tir 1973, a.39.
- (j) Cael llety sy'n cael ei osod ar rent marchnad gyfryngol.
- (k) Cael cynnig tŷ 'gofal ychwanegol'.

ATODIAD 2 – ARDALOEDD GOSOD

Mae'r map isod a'r allwedd ar y dudalen sydd gyferbyn yn dangos yr ardaloedd gosod y medrwch eu dewis. Nid yw pob math o eiddo ar gael ym mhob ardal.

Allwedd yr ardaloedd gosod

Rhif Ardal Osod		Rhif Ardal Osod	
1	Aberffraw	34	Llanfairynghonwy
35	Llanfechell	3	Beaumaris
Benllech	37	Llangefni	5
Llangoed			
6	Bodffordd	39	Llangristiolus
7	Bodorgan	40	Llansadwrn
	Brynsiencyn	42	Llynfaes
	44	Moelfre	
12	Caergybi / Holyhead	45	Niwbwch / Newborough
		2	Amlwch
		36	Llangaffo
		4	
		38	
		9	
		11	Caergeiliog
		8	Bryngwran
		10	Brynteg
		43	Malltreath

13	Capel Coch Penmynydd	46	Parc	14	Carreglefn	47
15	Cemaes Pentraeth	48	Penrhoslligwy	16	Dwyran	49
17	PontrhyPont / Four Mile Bridge	50	Pentre Berw			
18	Gaerwen	51	Penysarn			
19	Gwalchmai	52	Porthaethwy / Menai Bridge			
20	Hermon	53	Rhoscolyn	21	Llanbabo	54
	Rhosgoch	22	Llanbedrgoch	55	Rhosmeirch	23
	Llanddaniel	56	Rhosneigr	24	Llanddeusant	57
	Rhostrehwfa	25	Llanddona	58	Rhosybol	
26	Llandegfan	59	Rhydwynd			
27	Llaneilian	60	Soar			
28	Llanerchymedd	61	Star			
29	Llanfachraeth	62	Talwrn			
30	Llanfaelog	63	Tregele			
31	Llanfaes	64	Ty Croes			
32	Llanfaethlu	65	Tyn Lôn			
33	Llanfairpwll	66	Y Fali / Valley			

ATODIAD 3 – ANGHYMWYSTER OHERWYDD STATWS CENEDLIGRWYDD A MEWNFUDO

1. Pa reolau sy'n rhaid i'r Cyngor eu defnyddio wrth benderfynu a wyf yn gymwys i fynd ar y Gofrestr Tai am resymau mewnfudo neu genedligrwydd?

Y Llywodraeth sy'n gosod y rheolau y mae'n rhaid i ni eu defnyddio. Maent i'w gweld yn adran 160A Deddf Tai 1996 ac yn y rheoliadau a gyflwynir gan Weinidogion Cymru. Ar hyn o bryd, os gwnaethoch gais am dŷ 31 Hydref 2014 neu wedi hynny, Rheoliadau Dyrannu Tai a Digartrefedd (Cymhwyster) (Cymru) 2014 yw'r rheoliadau hyn. Isod o 5 i 6 ceir eglurhad o'r rheolau os bu i chi wneud cais ar y dyddiad hwn neu wedi hynny.

2. Fydd angen i mi gyflwyno dogfennau i brofi fy statws mewnfudo a fy nghenedligrwydd ?

Bydd, os ydym eu hangen i fodloni ein hunain eich bod yn gymwys am dŷ (gweler

3. 9).

3. Rwyf eisoes yn denant tŷ cymdeithasol ac mae gennyf denantiaeth ddiogel/ragarweiniol/sicr. Cefais fy llety oherwydd achos blaenorol o osod oddi ar restr aros y Cyngor. Ydw i'n gymwys i fynd ar y rhestr aros a chael tŷ cymdeithasol?

Ydych. Os dyma yw eich sefyllfa, rydych yn gymwys hyd yn oed os na fydddech, fel arfer, yn cymhwyso dan y rheolau sy'n cael eu hegluro isod.

4. Beth mae 'yn destun rheolau mewnfudo' yn ei olygu?

Rydych yn destun rheolau mewnfudo os:

- Oes angen caniatâd arnoch i ddod i mewn i'r Deyrnas Unedig neu i aros yno, ond nid ydych wedi cael y caniatâd hyd yn hyn, neu
- Oes gennych ganiatâd i ddod i mewn i'r Deyrnas Unedig neu i aros yno ar yr amod nad ydych yn hawlio budd-daliadau neu ddefnyddio arian cyhoeddus arall, neu
- Rhoddwyd caniatâd i chi ddod i mewn i'r Deyrnas Unedig neu i aros yno o fewn y pum mlynedd diwethaf oherwydd bod rhywun arall wedi llofnodi ymrwymiad cynnal yn cytuno i'ch cynnal.

5. Rwyf yn destun rheolau mewnfudo. Ydw i'n gymwys ar gyfer tŷ?

Y rheol arferol yw na fyddwch yn gymwys ar gyfer tŷ os ydych yn destun rheolau ymfudo. Fodd bynnag, mae eithriadau. Os ydych yn destun rheolau mewnfudo ac yn syrthio i un o'r grwpiau a ganlyn, byddwch yn gymwys ar gyfer tŷ os:

- (a) Cewch eich cofnodi gan yr Ysgrifennydd Gwladol fel ffoadur o fewn diffiniad Erthygl 1 y Confensiwn Ffoaduriaid ac mae gennych hawl dod i mewn i'r Deyrnas Unedig neu i aros yno.
- (b) Os
 - (i) Oes caniatâd eithriadol gennych i chi ddod i mewn i'r Deyrnas Unedig neu i aros yno y tu allan i ddarpariaethau'r Rheolau Mewnfudo, a
 - (ii) Nad yw eich caniatâd i ddod i mewn neu i aros dan amod sy'n ei gwneud yn ofynnol i chi gynnal a chael llety i chi eich hun ac i unrhyw berson sy'n ddibynnol arnoch, heb droi at y pwrs cyhoeddus.
- (c) Rydych, fel arfer, yn byw yn y Deyrnas Unedig, Ynysoedd y Sianel, Ynys Manaw, neu yng Ngweriniaeth Iwerddon ac nad oes amodau neu gyfyngiadau ynghlwm wrth eich caniatâd i chi ddod i mewn i'r Deyrnas Unedig neu i aros yno, oni bai eich bod:
 - (i) Wedi cael caniatâd i ddod i mewn i'r Deyrnas Unedig neu i aros yno yn sgil ymrwymiad a roddwyd gan eich noddwr, a
 - (ii) Rydych yn byw yn y Deyrnas Unedig, Ynysoedd y Sianel, Ynys Manaw, neu yng Ngweriniaeth Iwerddon ers llai na phum mlynedd gan ddechrau

ar y dyddiad y daethoch i mewn neu ar y dyddiad y rhoddwyd yr ymrwymiad yn eich cyswllt chi, p'run bynnag ddyddiad a ddaw olaf, a

(iii) Lle mae eich noddwr neu lle mae mwy nag un noddwr, o leiaf un o'ch noddwyr, yn dal yn fyw.

(d) Rhoddwyd i chi warchodaeth ddyngarol dan y Rheolaeth Mewnfudo.

(e) Rydych, fel arfer, yn byw yn y Deyrnas Unedig, Ynysoedd y Sianel, Ynys Manaw, neu yng Ngweriniaeth Iwerddon a chaniatâd cyfyngedig sydd gennych i ddod i mewn i'r Deyrnas Unedig fel dinesydd perthnasol o Affganistan dan baragraff 276BA1 y Rheolau Mewnfudo.

6. Nid ydw i'n destun rheolau mewnfudo. Ydw i'n gymwys ar gyfer tŷ?

Y rheol arferol yw y byddwch yn gymwys ar gyfer tŷ os nad ydych yn destun rheolau mewnfudo. Fodd bynnag, mae eithriadau. Os ydych yn destun rheolau mewnfudo ac yn syrthio i un o'r grwpiau a ganlyn, ni fyddwch yn gymwys ar gyfer tŷ:

- (a) Onid ydych, fel arfer, yn byw yn y Deyrnas Unedig, Ynysoedd y Sianel, Ynys Manaw, neu yng Ngweriniaeth Iwerddon ac nad ydych yn syrthio i unrhyw un o'r categorïau isod:
 - (i) Yn weithiwr
 - (ii) Yn hunangyflogedig
 - (iii) Yn cael eich trin fel gweithiwr dan y diffiniad o "person cymwys" yn Rheoliad 6(1) Rheoliadau Mewnfudo (Ardal Economaidd Ewrop) 2013 (hawl preswyllo gwladolyn o wlad dramor yn amodol ar awdurdod gweithiwr)
 - (iv) Aelod o deulu person sy'n weithiwr, yn hunangyflogedig neu'n cael ei drin fel gweithiwr dan y diffiniad "person cymwys"
 - (v) Rhywun sydd â hawl i fyw yn barhaol yn y DU dan Reoliad 15(1)(c), (d) neu (e) Rheoliadau Mewnfudo (Ardal Economaidd Ewrop) 2013, neu
 - (vi) Yn y DU oherwydd eich bod wedi cael eich alltudio, eich gwahardd neu eich symud drwy gyfraith o wlad arall i'r DU.
- (b) Os yw eich unig hawl dros fyw yn y Deyrnas Unedig
 - (i) Yn dod o'ch statws fel rhywun sy'n chwilio am swydd neu eich bod yn aelod o deulu rhywun sy'n chwilio am swydd, neu
 - (ii) Yn hawl gychwynnol i breswyllo am gyfnod nad yw'n hwy na thri mis dan reoliad 13 Rheoliadau Mewnfudo (Ardal Economaidd Ewropeaidd) 2013 neu

- (iii) Yn hawl ddeilliadol i breswyllo y mae gennych hawl iddo dan Reoliad 15A(1) Rheoliadau Ardal Economaidd Ewropeaidd ond dim ond mewn achos pan fo'r hawl yn bodoli dan y rheoliad hwnnw oherwydd eich bod yn bodloni'r meini prawf yn rheoliad 15A(4A) y rheoliadau hynny, neu
 - (iv) Yn dod o Erthygl 20 Cytuniad ar Weithrediad yr Undeb Ewropeaidd, os yw eich hawl i fyw yno yn codi oherwydd y byddai dinesydd Prydeinig, fel arall, yn cael ei amddifadu o wir fwynhad sylwedd ei hawl fel dinesydd o'r Undeb Ewropeaidd.
- (c) Os yw eich unig hawl i fyw yn Ynysoedd y Sianel, Ynys Manaw neu yng Ngweriniaeth Iwerddon:
- (i) Yn hawl sy'n cyfateb i un o'r rhai a grybwyllir uchod yn (b)(i), (ii) neu (iii) sy'n deillio o'r Cytuniad ar Weithrediad yr Undeb Ewropeaidd, lle byddai eich hawl i fyw:
 - (aa) Yng Ngweriniaeth Iwerddon yn codi oherwydd byddai Dinesydd Gwyddelig, neu
 - (bb) Yn Ynysoedd y Sianel neu yn Ynys Manaw yn codi oherwydd y byddai dinesydd Prydeinig sydd hefyd â'r hawl i fyw yno fel arall, yn cael ei amddifadu o wir fwynhad sylwedd ei hawl fel dinesydd o'r Undeb Ewropeaidd.

ATODIAD 4 – ANGHYMWYSTER OHERWYDD YMDDYGIAD ANNERBYNIOL DIFRIFOL

1. Pa effaith y mae penderfyniad ar ymddygiad annerbyniol yn ei chael ar fy nghais?

Os ydym yn penderfynu bod eich ymddygiad neu ymddygiad aelod o'ch cartref, yn eich gwneud yn anaddas i fod yn denant efallai y byddwn yn:

- eich eithrio o'r Gofrestr Tai (gweler **6.8 a 6.9**), neu
- gostwng eich blaenoriaeth (gweler **9.11 a 9.12**).

2. Beth sy'n cyfrif fel ymddygiad annerbyniol a fyddai o bosib yn cael effaith ar eich addasrwydd i fod yn denant mae?

Ymhlith esiamplau o ymddygiad a fyddai o bosib yn cael effaith ar eich addasrwydd i fod yn denant mae:

- Dyledion rhent
- Ymddygiad gwrthgymdeithasol
- Dyled flaenorol sy'n gysylltiedig ag eiddo ac a ddaw o ddifrod i eiddo, neu
- Gordaliad budd-dal tai

Enghreifftiau'n unig yw'r uchod a gall sefyllfaoedd eraill arwain at i ni benderfynu eich bod yn anaddas i fod yn denant.

3. Sut mae'r Cyngor yn penderfynu a yw ymddygiad yn annerbyniol ac yn fy ngwneud yn anaddas i fod yn denant tŷ cymdeithasol?

Trwy gyfraith, rhaid i ni ystyried:

- (a) Os oeddech yn denant y Cyngor, a oedd yr ymddygiad yn ddigon difrifol i roi i'r Cyngor orchymyn meddiant llwyr dan adran 84A Deddf Tai 1985 neu dan adran 84 Deddf 1985 am unrhyw un o'r rhesymau a restrir yn Rhan 1 Atodlen 2 y Ddeddf honno (ac eithrio rheswm 8), a
- (b) Roedd eich ymddygiad ar y pryd yn ddigon difrifol i wneud chi fel ymgeisydd neu aelod o'ch aelwyd yn anaddas i fod yn denant
- (c) A ydych yn anaddas i fod yn denant oherwydd yr ymddygiad adeg eich cais.

4. Os yw'r Cyngor yn penderfynu fy mod wedi bod yn euog o ymddygiad annerbyniol fydda i'n bendant yn cael fy eithrio o'r Gofrestr Tai?

Na fyddwch. Rydym yn ystyried pob cais yn ôl ei haeddiant, gan gymryd pob ffactor perthnasol i ystyriaeth. Rydym hefyd yn ystyried yr angen i gyflawni nodau polisi ehangach megis cydraddoldeb cyfle, cynhwysiad cymdeithasol ac anghenion preswylwyr presennol.

Os yw'r Cyngor yn fodlon bod bob agwedd o'r tri uchod wedi ei gwrdd, byddwn ystyried ein disgresiwn i benderfynu eich ystyried fel person anghymwys ar gyfer gosod tŷ. Wrth gyrraedd y penderfyniad hwnnw bydd rhaid i'r Cyngor ystyried bob achos ar sail ei hun. Byddwn yn rhoi ystyriaeth i amgylchiadau personol (ac amgylchiadau personol aelwyd y teulu), gan gynnwys anghenion iechyd a meddygol, unrhyw ddibynyddion ac unrhyw fater arall sydd yn berthnasol i'r cais. Bydd penderfyniad i dderbyn ymgeisydd fel anghymwys yn cael ei seilio ar Ddeddf a Chod Canllaw.

Bydd cosb o flwyddyn yn cael ei roi os bydd A i C yn berthnasol.

Efallai y byddem yn parhau i ddefnyddio'n disgresiwn i beidio â'ch trin fel rhywun sy'n anghymwys am dŷ a chynnwys eich cais ar y Gofrestr Tai. Efallai na wnawn ganiatáu eich cais o gwbl. Neu efallai y gwnawn eich cynnwys ar y rhestr aros, ond dyfarnu i chi fand is na fydddech fel arall yn gymwys ar ei gyfer (gweler **9.11** a **9.12**. Gweler hefyd **9.6** i **9.10** am y categorïau blaenoriaeth).

**"Catchment Area" Caergybi yn cael dewis mynd i
Ysgol Uwchradd Caergybi neu Bodedern**

**Disgyblion yn byw yn Llanerchymedd yn cael
dewis mynd i Syr Thomas Jones neu Bodedern**

Cyngor Sir Ynys Môn - Templed ar gyfer Asesu'r Effaith ar Gydraddoldeb

Hanes adolygu:		
Fersiwn	Dyddiad	Crynodeb o'r newidiadau
V1	2019	

Cam 1: Y Cefndir	
1 - Beth sy'n cael ei asesu?	Polisi Gosod Cyffredin Ynys Môn
2 - Ydy'r cynnig yma'n un newydd neu un sy'n bodoli eisoes?	Bwriad yw adolygu Polisi Gosod Cyffredin Ynys Môn Cyfredol (Gorffennaf 2016)
3 - Beth yw nodau a phwrrpas y cynnig yma?	Pwrrpas yw adolygu Polisi Gosod Cyffredin Ynys Môn - yn benodol yw cynnwys cyswllt cymunedol o fewn y Polisi Wrth gynnwys cysylltiad lleol o fewn y Polisi Gosod Cyffredin mae Gwasanaethau Tai yn bwriadu cyfrannu tuag at gymunedau cynaliadwy drwy wneud yn siŵr bod cysylltiadau teuluol a chymuned yn cael eu cynnal
4 - Pwy sydd yn gyfrifol am y cynnig sy'n cael ei asesu?	Gwasanaethau Tai Cyngor Sir Ynys Môn
5 - Pwy yw'r swyddog arweiniol ar gyfer cynnal yr asesiad yma?	Elliw Llŷr- Rheolwr Strategol, Comisiynu a Pholisi

Cam 1: Y Cefndir	
6 - Pwy arall sy'n cymryd rhan yn yr asesiad yma?	Partneriaeth Tai Cymdeithasol Ynys Môn sydd yn cynnwys: Cyngor Sir Ynys Môn Clwyd Alyn Grŵp Cynefin Cymdeithas Tai Gogledd Cymru
7 - Oes yna gyswllt rhwng y cynnig yma a meysydd gwaith eraill? Er enghraifft, oes una unrhyw gynigion neu bolisiâu eraill y dylid eu cymryd ystyriaeth wrth asesu'r effaith?	Un o amcanion sydd wedi ei osod yn Strategaeth Iaith Gymraeg 2016-21 sydd wedi ei fabwysiadu gan Gyngor Sir Ynys Môn i'w annog ac adnabod cyfloedd i gryfhau'r iaith Gymraeg o fewn cymunedau ac adnabod bylchau mewn darpariaeth
8 - Pwy fyddai'n cael eu heffeithio gan y cynnig/ion (yn negyddol neu'n gadarnhaol, yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol)?	Mae'r cynnig hwn yn effeithio yn bennaf unigolion sydd ar y rhestr aros gyfredol, gan iddo allu effeithio'r amser maent wedi bod yn aros. Fodd bynnag, mae'r cynnig yn effeithio holl breswylwyr Ynys Môn gan efallai byddent hwy neu eu teuluoedd eisïau mynd ar y rhestr aros ar ryw bwynt. Yn ogystal, gall preswylwyr gael eu heffeithio gan fod y Polisi yn cael effaith ar rai sydd eisïau cael tŷ cymdeithasol o fewn eu cymunedau.

9 - Ydy'r cynnig yn berthnasol i sut mae'r Awdurdod yn cydymffurfio â dyletswydd gyffredinol y sector gyhoeddus mewn perthynas â phobl sy'n cael eu gwarchod gan y Ddeddf Cydraddoldeb 2010?	Ydy'	Nac ydy'
Dileu gwahaniaethu ac aflonyddu	Ydi	
Hyrwyddo cyfleoedd cyfartal	Ydi	
Meithrin perthynas dda	Ydi	
Diogelu a hyrwyddo hawliau dynol	Ydi	
Noder: Fel rheol, mae unrhyw cynnig sy'n cael effaith ar bobl yn debygol o fod yn berthnasol ar draws pob grŵp a warchodir.		

Cam 2: Casglu gwybodaeth	
10 - A yw'r cynnig yma'n sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg yn unol â Pholisi Iaith Gymraeg y Cyngor Sir?	Mae Cyngor Sir Ynys Môn wedi mabwysiadu'r egwyddor na ddylai'r iaith Gymraeg gael ei thrin yn llai ffafriol na'r iaith Saesneg, a dylai preswylwyr yr Ynys allu byw eu bywyd drwy gyfrwng iaith Gymraeg os dymunent. Mae'r un disgwyliad yn berthnasol i weithredu'r Polisi, lle mae pob cwsmer yn cael y cyfle i gysylltu gyda Thîm Gosod / Gwasanaeth Cwsmer yn y Gymraeg neu Saesneg. Bydd yr un safon o wasanaeth yn cael ei ddarparu yn y ddwy iaith, ac nid fydd defnyddio unrhyw un o'r ieithoedd yn arwain at oedi.
11 - Oes cyfle yma i gynnig mwy o gyfleoedd i bobl ddysgu a / neu ddefnyddio'r Gymraeg yn eu bywydau bob dydd?	Yn ôl Cyfrifiad 2011 roedd 56% o boblogaeth Ynys Môn yn gallu siarad Cymraeg. Mae'r ffigwr hwn ychydig yn uwch ar gyfer rhai sydd yn byw mewn Tai Cymdeithasol gyda 60% yn gallu siarad Cymraeg. Gobaith yw bydd y bwriad hwn yn rhoi blaenoriaeth i roi cartref i roi sydd hefo cysylltiad cymunedol i'r ardal hwnnw, bydd yn cadw cymunedau Cymraeg gyda'i gilydd. Rydym yn rhagweld bydd yn rhoi mwy o gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r iaith Gymraeg bob dydd.
12 – A fydd y maes gwaith hwn yn gwneud cynnig rhagweithiol i ddarparu gwasanaethau yn Gymraeg i ddefnyddwyr?	Mae Polisi Iaith Gymraeg (2016) yn nodi bod y Cyngor yn darparu i'r cyhoedd gwasanaeth llawn mewn Cymraeg a Saesneg ar draws ei wasanaethau. Bydd y dewis o iaith i ddelio gyda'r Cyngor, pa un bynnag Cymraeg neu Saesneg ddim yn amharu ar effeithlonrwydd a safon y gwasanaeth hwnnw. Bydd y Polisi hwn yn cydymffurfio gyda hyn drwy: • Polisi ar gael ar safle we'r Cyngor yn y ddwy iaith • Mae ffurflen gais am dy cymdeithasol ar gael yn y ddwy iaith • Mae bob aelod o dîm gwasanaeth cwsmer a datrysiadau yn ddwyieithog ac felly yn gallu delio hefo ymholiadau yn dewis iaith y cwsmer
13 – A fydd y cynnig hwn yn debygol o warchod a hyrwyddo'r Gymraeg o fewn y gymuned?	Yn ôl Strategaeth Iaith Gymraeg Cyngor Sir Ynys Môn 2016-21 mae yna 8 ward gyda mwy na 70% o'r boblogaeth (oed dros 3 oed) yn gallu siarad Cymraeg. Mae'n rhagweld bod rhoi blaenoriaeth i rai sydd hefo cyswllt cymunedol yn mynd i gryfhau cymunedau sydd yn siarad Cymraeg and yn darparu mwy o gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r iaith Gymraeg yn ddyddiol. Bydd hyn mwy na thebyg yn cyfrannu tuag at gynnal wardiau lle mae 70% o boblogaeth sydd yn siarad Cymraeg ac yn

Cam 2: Casglu gwybodaeth		
	cynyddu canran o fewn y wardiau eraill. Mae canlyniad cyfnod o 8 wythnos o ymgynghoriad ar y Polisi Tai Cyffredin yn dangos bod 85% o ymatebwyr o'r farn fod pobl sydd hefo cyswllt cymunedol i ardal benodol gael mwy o flaenoriaeth ar gyfer cartref yn yr ardal, gyda nifer o ymatebwyr yn nodi bydd hyn yn cefnogi'r iaith Gymraeg.	
Mae Atodiad 1 i'r Canllawiau Asesu Effaith yn rhestru cyfres o gwestiynau y dylid eu hystyried wrth edrych sut bydd cynigion yn effeithio ar yr iaith Gymraeg yn gyffredinol. Bydd y graddau mae'r cwestiynau hyn yn berthnasol yn dibynnu ar y cynnig dan sylw. Y bwriad yw gwneud i chi feddwl am effaith neu gyfraniad ehangach posibl ac mae modd eu defnyddio fel sail ar gyfer ystyried cwestiynau 10 - 13 uchod. Fodd bynnag, wrth edrych ar sut fyddai prif bolisiau a strategaethau'r Cyngor yn effeithio ar y Gymraeg, argymhellir y dylid ystyried y cwestiynau hyn yn fwy manwl er mwyn cynnal asesiad cynhwysfawr – mae templed ar wahân ar gael gyda'r papurau hyn ar MoniTor, i chi gwblhau os fyddai hynny'n briodol.		
14 - Oes yna unrhyw faterion sydd angen ystyriaeth o ran Hawliau Dynol? Os oes, beth yw'r materion yma? (Er enghraifft, a fyddai'r cynnig yn arwain at fethu a diogelu'r hawl i breifatrwydd?) (Mae'r 16 hawl sylfaenol wedi'u rhestru yn Atodiad 1).	Ni fydd y cynnig hwn yn cael effaith ar hawl sylfaenol sydd wedi eu rhestr Deddf Hawliau Dynol	
	15 - Ydi cynnig yn cyflawni unrhyw rai o'r saith nod llesiant cenedlaethol a amlinellir yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015? (Mae disgrifiadau o'r nodau llesiant wedi'u rhestru yn Atodiad 2)	Cymru lewyrchus Cymru gydnerth Cymru iachach

Cam 2: Casglu gwybodaeth		
		lleihau byrdwn ar wasanaethau
	Cymru sy'n fwy cyfartal	Ydi
	Cymru o gymunedau cydlynus	Ydi
	Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu	Ydi
	Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang	na
16 - Beth sydd wedi cael ei wneud hyd yn hyn o ran cyfranogiad ac ymgynghoriad mewn perthynas â'r cynnig yma?	Mae cyfnod o ymgynghori wedi ei gynnal ar Bolisi Gosod Cyffredin rhwng 17 Mehefin ac 5ed o Awst, 2019. Prif bwrpas yr ymgynghoriad oedd adnabod a ddylid cynnwys cysylltiad cymuned o fewn y polisi. Cafodd yr ymgynghoriad ei gyhoeddi ar safle we'r Cyngor gyda linc i gwblhau'r holiadur ar lein drwy Survey Monkey. Roedd yr holiadur yn cael ei annog yn rheolaidd i aelodau o'r cyhoedd drwy gyfryngau cymdeithasol yn ystod y cyfnod 8 wythnos o ymgynghoriad. Cafodd papur copi a linc i'r holiadur ar lein ei yrru i: • 295 o ymgeiswyr ar y rhestr aros • 42 o ymgeiswyr oedd ddim yn gymwys i fod ar y rhestr o fewn y 6 mis diwethaf Gyrrwyd linc ar lein i: • 40 Cynghorau Cymuned a Thref • 30 o Gynghorwyr Môn • Asiantaethau / Darparwyr Cefnogi Pobl Mae canlyniad yr ymgynghoriad 8 wythnos ar y Polisi gosod Cyffredin yn dangos bod 85% o ymatebwyr o'r farn bod pobl sydd hefo cysylltiad cymuned i ardal benodol fod a blaenoriaeth i gael cartref yn yr ardal honno. Dyma rai o ymatebion a roddwyd i gefnogi'r cynnig oedd: • Cryfhau cymunedau • Rhoi cefnogaeth i bobl hyn / teuluoedd ifanc • Cyfrannu i gymuned leol • Lleihau byrdwn ar wasanaethau eraill	

Cam 2: Casglu gwybodaeth	
	• Lleihau aflonyddwch i blant • Sefydlogi iechyd meddwl • Cefnogi iaith Gymraeg Roedd nifer o ymatebwyr o'r farn dylai pobl gyda chyswllt cymunedol i ardal benodol gael blaenoriaeth i gael cartref yn yr ardal, yn poeni byddai'r cynnig byddai rhai sydd a llai o angen am dy yn colli blaenoriaeth hefo cyswllt cymuned. <i>Nodwch os gwelwch yn dda fod y pryderon hyn yn cael eu lliniaru gan y faith fod y rhai sydd hefo cyswllt cymunedol yn cael eu blaenoriaeth o fewn y band hwnnw. Byddai rhywun hefo band is ddim yn cael eu blaenoriaethu dros rywun hefo mwy o angen tai heb gyswllt cymunedol.</i>
17 – Ydych chi wedi defnyddio unrhyw wybodaeth arall sy'n berthnasol i'r cynnig fel rhan o'ch asesiad? Os hynny, rhowch y manylion yma ogydda.	Data hanesyddol ar osodiadau tai
18 - Oes yna unrhyw fylchau yn y wybodaeth a gasglwyd hyd yma? Os oes, sut fydd y rhain yn cael sylw?	Dim hyd yma- er bydd yr asesiad yma yn cael ei adolygu unwaith bydd 'cyswllt cymunedol' wedi ei benderfynu

Cam 3: Asesu'r effaith debygol ac adnabod camau lliniaru

19 - Nodwch isod unrhyw effaith debygol o safbwynt cydraddoldeb ar y grwpiau unigol, ynghyd ag adnabod pa gamau gellir eu cymryd i leihau neu wella'r effeithiau yma.

***Er mwyn penderfynu natur yr effaith debygol, dewisiwch un o'r canlynol os gwelwch yn dda – Negyddol / Cadarnhaol / Dim effaith**

Y grŵp a warchodir	*Yr effaith debygol	Manylion am yr effaith	Camau i liniaru effaith negyddol
Oed	Dim effaith / negyddol	Yn ôl Cyfrifiad 2011, mae oedran rhai sydd yn byw mewn Tai Cymdeithasol ar Ynys Môn fel a ganlyn: • 4.9% oed 24 ac is • 14.9% oed 25-34 • 24.2% oed 35-49 • 23.8% oed 50-64 • 14.5% oed 65-74 • 11.7% oed 75-84 • 5.9% oed 85 a drosodd Yn ddibynnol ar ddiffiniad cysylltiad cymuned, bydd rhai pobl hyn sydd angen tai ar gyfer pobl hefo cysylltiad gydag ardal lle na fydd yna eiddo ar gyfer pobl hyn. (Yn ôl Cyfrifiad 2011 mae 22.4% o boblogaeth Ynys Môn yn oed ymddeol o'i gymharu â 18.4% ar draws Cymru)	Mae Cynllun Strategol Cydraddoldeb (2016) Cyngor Sir Ynys Môn yn nodi ei fod yn anghyfreithlon i ddiscrimineiddio ar sail oedran.
Anabledd	Dim effaith/ negyddol	Mae gwybodaeth gan Wasanaethau Oedolion ar anabledd yn dangos ar 31 Mawrth 2015 (Cynllun Cydraddoldeb y Cyngor 2016-2020) • 303 o bobl wedi eu cofrestru ar restr anabledd dysgu • 5,139 o fathodynau glas (yn ystod 201-15) • 2,516 o unigolion wedi cofrestru hefo anabledd corfforol	Mae Cynllun Strategol Cydraddoldeb (2016) Cyngor Sir Ynys Môn yn nodi ei fod yn anghyfreithlon i ddiscrimineiddio ar sail oedran. Os bydd materion yn codi, byddent yn cael eu delio gyda mewn modd sensitif

Y grŵp a warchodir	*Yr effaith debygol	Manylion am yr effaith	Camau i liniaru effaith negyddol
		Yn dibynnu ar ddiffiniad o gysylltiad cymunedol, bydd rhai unigolion yn gofyn am eiddo wedi ei addasu mewn ardal lle na fydd eiddo wedi addasu	
Rhyw		Yn ôl Cyfrifiad 2011, roedd 49.1% o rai sydd yn byw ar Ynys Môn yn ddynion ac 50.9% yn ferched. Mae gwybodaeth am ryw ymgeiswyr ac aelodau aelwyd yn cael eu hasesu ar gfyer cael gwybod nifer o ystafelloedd wely sydd eu hangen yn unig. Ni does tystiolaeth i awgrymu bod cynnwys cyswllt cymuned o fewn y polisi gosod yn mynd i gael effaith negyddol ar gwsmeriaid ar sail rhyw	Mae Cynllun Strategol Cydraddoldeb (2016) Cyngor Sir Ynys Môn yn nodi ei fod yn anghyfreithlon i ddiscrimineiddio ar sail oedran. Os bydd materion yn codi, byddent yn cael eu delio gyda mewn modd sensitif
Newid Rhyw	Dim effaith	Nid oes data ar gael ar hyn. Mae gwybodaeth am newid rhyw yn cael ei ddefnyddio wrth osod eiddo. Nid oes tystiolaeth i awgrymu bod cynnwys cyswllt cymuned o fewn y Polisi Gosod yn cael effaith negyddol ar rai sydd wedi newid rhyw. Os bydd angen i gwsmeriaid symud oherwydd aflonyddu oherwydd newid rhyw, bydd band angen brys am dŷ yn cael ei ddefnyddio	Mae Cynllun Strategol Cydraddoldeb (2016) Cyngor Sir Ynys Môn yn nodi ei fod yn anghyfreithlon i ddiscrimineiddio ar sail oedran. Os bydd materion yn codi, byddent yn cael eu delio gyda mewn modd sensitif
Beichiogrwydd a Mamolaeth	Dim effaith	Dim tystiolaeth ar gael. Nid oes tystiolaeth i awgrymu bod cynnwys cyswllt cymunedol o fewn y polisi gosod yn cael effaith negyddol ar ferched sydd yn disgwyl.	Mae Cynllun Strategol Cydraddoldeb (2016) Cyngor Sir Ynys Môn yn nodi ei fod yn anghyfreithlon i ddiscrimineiddio ar sail oedran. Os bydd materion yn codi, byddent yn cael eu delio gyda mewn modd sensitif
Hil / Ethnigrwydd / Cenedligrwydd	Dim effaith	Yn ôl Cyfrifiad, 2011 mae ethnigedd o rai sydd yn byw mewn tai cymdeithasol ar Ynys Môn yn: • 98.6% Gwyn • 1.0% grŵp Ethnig cymysg • 0.1% Asiaidd/ Asiaidd Prydeinig • 0.1% Du/ Affrig/Caribïaidd/Du Prydeinig	

Y grŵp a warchodir	*Yr effaith debygol	Manylion am yr effaith	Camau i liniaru effaith negyddol
		0.2% grŵp arall ethnig Ethnigedd pobl sydd yn byw mewn unrhyw ddaliadaeth ar Ynys Môn: 98.7% Gwyn 0.5% cymysg 0.4% Asiaidd 0.1 Du 0.2 arall Nid oes gwybodaeth am ethnigrwydd yn cael ei ddefnyddio wrth osod eiddo. Mae rhaid i ymgeiswyr roi statws mewnfudo a statws dinasyddiaeth wrth geisio am dy cymdeithasol	
Crefydd neu Gred	Dim effaith	Nid yw yn hyn yn cael ei ystyried o fod angen am dy, ond mae darpariaeth o fewn y Polisi pe byddai ymgeisydd yn dioddef camdriniaeth	
Cyfeiriadedd Rhywiol	Dim effaith	Nid ydych chi'n gyswng am dy, ond mae darpariaeth o fewn y Polisi pe byddai ymgeisydd yn dioddef camdriniaeth	
Yr iaith Gymraeg	positif	Yn ôl Cyfrifiad 2011 mae 56% o boblogaeth Ynys Môn yn siarad Cymraeg. 60% yn byw mewn tai cymdeithasol yn siarad Cymraeg	
Hawliau Dynol	Dim effaith		
Priodas neu bartneriaeth sifil	Dim effaith		
Unrhyw fater arall perthnasol, ee tlodi, mynediad at wasanaethau mewn ardaloedd gwledig	Dim effaith / negyddol		

Cam 4: Canlyniad yr asesiad	
20 - Nodwch y prif effeithiau sydd wedi cael eu hadnabod a sut y bwriedir lliniaru'r effeithiau negyddol (sef crynodeb o'r tabl uchod).	Dim newid sylweddol
21 – Oes yna strategaeth ar gyfer delio gydag unrhyw effeithiau sydd ddim yn anghyfreithlon ond nid oes modd eu hosgoi nag eu lliniaru?	
22 - Disgrifiwch unrhyw weithredu a wnaed neu a fwriedir i wneud y mwyaf o'r cyfle i hyrwyddo cydraddoldeb a/neu nodau'r Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 (cynaliadwyedd). (Rhestrir y saith nod llesiant yn Atodiad 2)	Rydym wedi ystyried hyn ac yn gweld ei fod yn cyfrannu at amcanion y Ddeddf drwy: Cymru iachach Cymru sy'n fwy cyfartal Cymru o gymunedau cydlynus Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu
23 - A oes angen ail-ystyried y cynnig o ganlyniad i gynnal yr asesiad yma? (Gallai tystiolaeth o effaith negyddol wneud y cynnig yn anghyfreithlon. Os rydych chi wedi adnabod effaith negyddol, dylid ystyried os oes modd cario 'mlaen gyda'r cynnig ar yr adeg yma).	na
24 - A fydd y cynnig yn cael ei fabwysiadu / anfon ymlaen am gymeradwyaeth? Pwy fydd yn gwneud y penderfyniad?	Pwyllgor Gwaith
25 - Oes yna drefniadau monitro mewn lle? Beth yw'r trefniadau hynny?	Oes, ar y cyd gyda Partneriaid Tai Cymdeithasol

Cam 5 – Cynllun Gweithredu

Rhowch fanylion yma am unrhyw weithrediadau sydd wedi'u cynllunio yn dilyn cwblhau'r asesiad. Dylid cynnwys unrhyw newidiadau a wnaed i leihau neu ddileu effaith negyddol tebygol neu wirioneddol, ynghyd ag unrhyw drefniadau i gasglu data neu wneud gwaith ymchwil pellach

Cyf	Gweithrediadau arfaethedig	Swyddog arweiniol	Amserlen

Atodiad 1 – Hawliau Dynol

Hawliau a rhyddid i bob unigolyn yw hawliau dynol, gwaeth beth yw eu cenedligrwydd nag eu dinasyddiaeth. Mae yna 16 o hawliau sylfaenol yn y Ddeddf Hawliau Dynol - i gyd wedi'u cymryd o'r Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol. At bwrpas y Ddeddf, fe gyfeirir atynt fel 'Hawliau'r Confensiwn'. Fe'u rhestrir isod:

(Cyflwyniad yw Erthygl 1 – nid yw wedi'i ymgorffori yn y Ddeddf Hawliau Dynol)

Erthygl 2: Yr hawl i fywyd

Erthygl 3: Gwahardd artaith

Erthygl 4: Gwahardd caethwasiaeth a llafur gorfodol

Erthygl 5: Yr hawl i ryddid a diogelwch

Erthygl 6: Yr hawl i dreial teg

Erthygl 7: Dim cosb heb gyfraith

Erthygl 8: Hawl i barch at fywyd preifat a theuluol

Erthygl 9: Rhyddid meddwl, cydwybod a chrefydd

Erthygl 10: Rhyddid mynegiant

Erthygl 11: Rhyddid cymdeithasiad ac ymgynnull

Erthygl 12: Yr hawl i briodi

Erthygl 14: Gwahardd gwahaniaethu

Erthygl 1 o Brotocol 1: Diogelu eiddo

Erthygl 2 o Brotocol 1: Hawl i gael addysg

Erthygl 3 o Brotocol 1: Hawl i etholiadau rhydd

Erthygl 1 o Brotocol 13: Diddymu'r gosb eithaf

Atodiad 2 – Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

Mae'r Ddeddf hon yn ymwneud â gwella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru. Mae angen i gyrff cyhoeddus wneud yn siŵr eu bod yn ystyried yr effaith a gaiff eu penderfyniadau ar bobl sy'n byw eu bywydau yng Nghymru yn y dyfodol. Mae'r ddeddf yn pennu saith o nodau llesiant:

Nod	Disgrifiad o'r nod
Cymru lewyrchus	Cymdeithas arloesol, gynhyrchiol, carbon isel sy'n cydnabod y terfynau sydd ar yr amgylchedd byd-eang ac sydd, o ganlyniad, yn defnyddio adnoddau mewn modd effeithlon a chymesur (gan gynnwys gweithredu ar newid yn yr hinsawdd); ac sy'n datblygu poblogaeth fedrus ac addysgedig mewn economi sy'n cynhyrchu cyfoeth ac yn cynnig cyfleoedd cyflogaeth, gan ganiatáu i bobl fanteisio ar y cyfoeth a gynhyrchir drwy gael gafael ar waith addas.
Cymru gydnerth	Cenedl sy'n cynnal ac yn gwella amgylchedd naturiol bioamrywiol gydag ecosystemau iach gweithredol sy'n cynnal cydnerthedd cymdeithasol, economaidd ac ecolegol ynghyd â'r gallu i addasu i newid (er enghraifft newid yn yr hinsawdd).
Cymru iachach	Cymdeithas lle mae llesiant corfforol a meddyliol pobl cystal â phosibl a lle deellir dewisiadau ac ymddygiadau sydd o fudd i iechyd yn y dyfodol.
Cymru sy'n fwy cyfartal	Cymdeithas sy'n galluogi pobl i gyflawni eu potensial ni waeth beth fo'u cefndir neu eu hamgylchiadau (gan gynnwys eu cefndir a'u hamgylchiadau cymdeithasol-economaidd).
Cymru o gymunedau cydlynus	Cymunedau atyniadol, hyfyw a diogel sydd â chysylltiadau da.
Cymru â diwylliant bywiog le mae'r Gymraeg yn ffynnu	Cymdeithas sy'n hyrwyddo ac yn gwarchod diwylliant, treftadaeth a'r Gymraeg ac sy'n annog pobl i gyfranogi yn y celfyddydau, a chwaraeon a gweithgareddau hamdden.
Cymru sy'n gyfrifol ar lefel byd-eang	Cenedl sydd, wrth iddi wneud unrhyw beth i wella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru, yn ystyried a allai gwneud peth o'r fath gyfrannu'n gadarnhaol at lesiant byd-eang.